

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINA DEVAM EDEN
ÇOCUKLARIN OYUN DAVRANIŞLARI, SOSYAL YETKİNLİK
DAVRANIŞLARI VE EBEVEYN TUTUMLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİ**

Nur UYGUN

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2018

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINA DEVAM EDEN ÇOCUKLARIN OYUN
DAVRANIŞLARI, SOSYAL YETKİNLİK DAVRANIŞLARI VE EBEVEYN TUTUMLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİ

Nur UYGUN

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi İshak KOZİKOĞLU

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2018

KABUL VE ONAY

Nur UYGUN tarafından hazırlanan “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışları, Sosyal Yetkinlik Davranışları ve Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişki” başlıklı bu çalışma, 27.12.2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Dr.Öğr.Üyesi Ramazan SAK (Başkan)

Dr.Öğr.Üyesi İshak KOZİKOĞLU (Danışman)

Dr.Öğr.Üyesi Ersin TÜRE (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Fuat TANHAN

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Yüzüncü Yıl Üniversitesi yerleşkesinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun Yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

27.12.2018

Nur UYGUN

TEŞEKKÜR

Çalışmamın her aşamasında bilgi ve rehberliğiyle bana yol gösteren, sabır ve anlayışıyla beni motive eden tez danışmanım, değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi İshak KOZİKOĞLU'na sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Lisansüstü eğitimim süresince kendilerinden ders aldığım, deneyim ve görüşlerinden yararlandığım hocalarım Prof. Dr. Hasan Basri MEMDUHOĞLU, Doç. Dr. Çetin GÜLER, Dr. Öğr. Üyesi Mecit ASLAN ve Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Gaye ÇENESİZ'e teşekkür ediyorum.

Tez savunmama katılan öneri ve eleştirileriyle çalışmama katkı sağlayan Dr. Öğr. Üyesi Ramazan SAK, Dr. Öğr. Üyesi İkbal Tuba ŞAHİN SAK, Dr. Öğr. Üyesi Ersin TÜRE ve Dr. Öğr. Üyesi Mecit ASLAN'a teşekkür ediyorum.

Beni yüksek lisans eğitimine teşvik eden, güvenini ve desteğini her zaman hissettiren değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Necdet TAŞKIN'a teşekkür ediyorum.

Yüksek lisans ders döneminde ve tez çalışmam boyunca her türlü desteğini esirgemeyen, umutsuzluğa kapıldığımda beni cesaretlendiren değerli arkadaşlarım Zehra ÖNÜR ve Esra KOÇ'a teşekkür ediyorum.

Her muhabbetimizde öğrenecek bir şey bulduğum, ihtiyaç duyduğum her konuda gönülden desteğini yanımda hissettiğim, hayata bakış açımı genişleten kardeşim Büşra UYGUN'a; her zaman olduğu gibi yüksek lisans öğrenimimde de sabır, anlayış ve ilgisini esirgemeyen, varlığına şükrettiğim anneme, babama ve kardeşlerime sonsuz teşekkür ediyorum. İyi ki varsınız.

ÖZET

UYGUN, Nur. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışları, Sosyal Yetkinlik Davranışları ve Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişki*, Yüksek Lisans Tezi, Van, 2018.

Bu araştırmanın amacı, 2017-2018 öğretim yılında MEB'e bağlı okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları, sosyal yetkinlik davranışları ve ebeveyn tutumlarını belirlemek ve bu değişkenler arasındaki ilişkileri incelemektir.

Bu çalışmada, ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Van ili İpekyolu, Tuşba ve Edremit merkez ilçelerinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim gören 12.183 çocuk ve bu çocukların ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise tabakalı örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenen 521 çocuk ve onların ebeveynleri oluşturmaktadır.

Araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarını belirlemek amacıyla "36-71 Aylık Çocuklar İçin Oyun Davranış Ölçeği", çocukların sosyal yetkinlik davranışlarını belirlemek amacıyla "Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 Ölçeği", çocukların ebeveynlerinin ebeveyn tutumlarını belirlemek için ise "Ebeveyn Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde betimsel istatistikler (ortalama, standart sapma), fark istatistikleri (t testi, ANOVA, MANOVA) ve Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda; okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal oyun davranışlarını sıklıkla, paralel oyun davranışlarını bazen, tek başına ve itiş kakışlı oyun davranışlarını nadiren sergiledikleri, sessiz davranışı ise neredeyse hiç sergilemedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Erkek çocukların kız çocuklara göre itiş kakış oyun davranışlarını daha çok sergiledikleri, anne eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların sosyal oyun davranışlarını daha çok sergiledikleri, fakat çocukların oyun davranışlarının yaş, kardeş sayısı, baba eğitim düzeyi, aile gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çocukların sosyal yetkinlik davranışlarını sıklıkla sergiledikleri, anksiyete-içedönüklük ve kızgınlık-saldırganlık davranışlarını ise neredeyse hiç sergilemedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Kız çocukların sosyal yetkinlik puanlarının erkek çocuklarından daha yüksek olduğu, anne-baba eğitim düzeyi arttıkça çocukların sosyal yetkinlik davranışlarının arttığı, kardeş sayısı arttıkça çocukların anksiyete-içedönüklük davranışlarının arttığı, fakat çocukların sosyal yetkinlik, anksiyete-içedönüklük ve kızgınlık-saldırganlık davranışlarının yaş ve aile gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çocukların ebeveynlerinin en fazla demokratik tutumu ve aşırı koruyucu tutumu benimsedikleri, otoriter ve izin verici tutumu daha az benimsedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çocuk sayısı arttıkça ebeveynlerde demokratik tutumun azaldığı, ebeveynlerin eğitim ve gelir düzeyi yükseldikçe demokratik tutumu daha fazla benimsedikleri, otoriter ve aşırı koruyucu tutumu ise daha az benimsedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların sosyal yetkinlik davranışları, oyun davranışları ve ebeveyn tutumları arasında anlamlı ilişkilerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler

Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocuklar, oyun davranışları, sosyal yetkinlik davranışları, ebeveyn tutumları.

ABSTRACT

UYGUN, Nur. *The Relationship between Play Behaviors, Social Competence Behaviors and Parental Attitudes of Children Attending Preschool Education Institutions*, Master Thesis, Van, 2018.

The aim of this study is to determine the play behaviors, social competence behaviors and parental attitudes of children attending preschool education institutions affiliated to the Ministry of National Education in the 2017-2018 academic year and to examine the relationships between these variables.

In this study, correlational survey model was used. The target population of the study is composed of 12,183 children who are attending preschool education institutions affiliated to the Ministry of National Education in the central districts of Van province that are Ipekyolu, Tuşba and Edremit in the 2017-2018 academic year and their parents. The sample of the study consists of 521 children and their parents that were determined by stratified sampling method.

In this study, “Play Behaviors Scale for Children of 36-71 Months” was used to determine the play behaviors of children, “Social Competence and Behavior Assessment-30 Scale” was used in order to determine social competence behaviors of children and “Parental Attitude Scale” was used to identify parents' parental attitudes. In the analysis of research data, descriptive statistics (mean, standard deviation), differential statistics (t test, ANOVA, MANOVA) and Pearson Product Moment Correlation Coefficient were used.

At the end of the analysis; it was concluded that children who attend preschool education institutions often exhibit social play behaviors, sometimes exhibit parallel play behaviors, seldom exhibit solitary and rough tumble play behaviors, hardly exhibit reticent play behaviors.

It was concluded that boys exhibit rough tumble play behaviors more than girls, and children exhibit social play behaviors more as the level of maternal education increases, but children's play behaviors do not differ significantly according to age, number of siblings, father's education level and family income level.

It was concluded that children often exhibit social competence behaviors, and hardly exhibit anxiety-introversion and anger-aggression behaviors. The social competence

scores of girls are higher than boys; the social competence behaviors of the children increase as the level of parental education increases in spite of that anxiety-aggression and anger-aggression behaviors decrease; as the number of siblings increase, children's anxiety-introverted behaviors increase; but children's social competence, anxiety-introverted and anger-aggression behaviors do not differ significantly according to age and family's income level.

It was concluded that the parents of the children exhibit democratic and over-protective parental attitudes at most, respectively. They exhibit permissive and authoritarian attitudes at least, respectively. As the number of children increases, the democratic attitude decreases; as the parents' level of education and income increase, the parents adopt the democratic attitude more, but the authoritarian and over-protective attitude are adopted less. It was concluded that there are significant relationships between children's play behaviors, social competence behaviors and parents' parental attitudes.

Keywords

Preschoolers, play behaviors, social competence behaviors, parental attitudes.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
EKLER DİZİNİ	x
KISALTMALAR DİZİNİ	xi
TABLolar DİZİNİ	xii
1.BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Kuramsal Çerçeve	4
1.2.1. Oyun Davranışları	4
1.2.1.1. Sosyal Oyun Davranışları	6
1.2.1.2. Sessiz Davranışlar	7
1.2.1.3. Tek Başına Oyun Davranışları	8
1.2.1.4. Paralel Oyun Davranışları	8
1.2.1.5. İtiş Kakiş Oyun Davranışları	8
1.2.2. Ebeveyn Tutumları.....	9
1.2.2.1. Demokratik Tutum	11
1.2.2.2. Otoriter Tutum	11
1.2.2.3. Aşırı Koruyucu Tutum.....	12
1.2.2.4. İzin Verici Tutum.....	13
1.2.3. Sosyal Yetkinlik Davranışları	13
1.2.3.1. Sosyal Yetkinlik	15
1.2.3.2. Kızgınlık-Saldırganlık	17
1.2.3.3. Anksiyete- İçe dönüklük	18
1.3. Araştırmanın Amacı	19
1.4. Araştırmanın Önemi	20

1.5. Sayıtlar	22
1.6. Sınırlılıklar.....	22
2. BÖLÜM: İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	23
2.1. Türkiye’de Yapılan İlgili Araştırmalar.....	23
2.1.1. Sosyal Yetkinlik Davranışlarına İlişkin Araştırmalar	23
2.1.2. Ebeveyn Tutumlarına İlişkin Araştırmalar.....	27
2.1.3. Oyun Davranışlarına İlişkin Araştırmalar	31
2.2. Yurt Dışında Yapılan İlgili Araştırmalar	34
2.2.1. Sosyal Yetkinlik Davranışlarına İlişkin Araştırmalar	34
2.2.2. Ebeveyn Tutumlarına İlişkin Araştırmalar.....	35
2.2.3. Oyun Davranışlarına İlişkin Araştırmalar	26
3. BÖLÜM: YÖNTEM	39
3.1. Araştırmanın Modeli	39
3.2. Evren ve Örneklem	39
3.3. Veri Toplama Araçları.....	42
3.3.1. 36-71 Aylık Çocuklar İçin Oyun Davranış Ölçeği	42
3.3.2. Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 Ölçeği	43
3.3.3. Ebeveyn Tutum Ölçeği.....	43
3.4. Verilerin Analizi	45
4. BÖLÜM: BULGULAR	48
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	48
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	49
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	60
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	61
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	73
4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular	73
4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	82
5. BÖLÜM: TARTIŞMA ve SONUÇ	85
5.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Tartışma ve Sonuç	85
5.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Tartışma ve Sonuç	86
5.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Tartışma ve Sonuç.....	90

5.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Tartışma ve Sonuç.....	91
5.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Tartışma ve Sonuç.....	97
5.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Tartışma ve Sonuç	99
5.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Tartışma ve Sonuç.....	101
6. BÖLÜM: ÖNERİLER.....	107
6.1. Uygulamaların Geliştirilmesine Yönelik Öneriler	107
6.2. Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	108
KAYNAKÇA	110

EKLER DİZİNİ

EK 1: 36-71 Aylık Çocuklar İçin Oyun Davranış Ölçeği	123
EK 2: Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 Ölçeği.....	124
EK 3: Ebeveyn Tutum Ölçeği	126
EK 4: Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni	128
EK 5: Milli Eğitim Müdürlüğü Ölçek Çalışma İzni.....	129
EK 6: Araştırma ve Değerlendirme Komisyon Kararı	130
EK 7: Orjinallik Raporu	131
ÖZGEÇMİŞ	132

KISALTMALAR DİZİNİ

MEM: Milli Eğitim Müdürlüğü

MANOVA: Çok Değişkenli Varyans Analizi

ANOVA: Tek Yönlü Varyans Analizi

KT: Kareler Toplamı

KO: Kareler Ortalaması

TABLOLAR DİZİNİ

- Tablo 1.** Araştırmanın Evrenine İlişkin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Eğitim Gören Çocukların Sayıları
- Tablo 2.** Örneklemde Yer Alan Çocukların Cinsiyete, Yaşa, İlçelere ve Okulun Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre Dağılımı
- Tablo 3.** Örneklemde Yer Alan Çocukların Ebeveynlerinin Cinsiyete, Eğitim Düzeyine, Çocuk Sayısına ve Gelir Düzeyine Göre Dağılımı
- Tablo 4.** Araştırmanın Alt Problemlerine Yönelik Kullanılan Veri Analizi Teknikleri
- Tablo 5.** Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarına İlişkin Hesaplanan Ortalama ve Standart Sapma Değerleri
- Tablo 6.** Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Cinsiyete Göre Betimsel İstatistikleri
- Tablo 7.** Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Cinsiyete Göre MANOVA Sonuçları
- Tablo 8.** Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Cinsiyete Göre ANOVA Sonuçları
- Tablo 9.** Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Yaşa Göre Betimsel İstatistikleri
- Tablo 10.** Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Yaşa Göre MANOVA Sonuçları
- Tablo 11.** Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Kardeş Sayısına Göre Betimsel İstatistikleri
- Tablo 12.** Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Kardeş Sayısına Göre MANOVA Sonuçları
- Tablo 13.** Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri
- Tablo 14.** Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre MANOVA Sonuçları

Tablo 15. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları

Tablo 16. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri

Tablo 17. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre MANOVA Sonuçları

Tablo 18. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Ailenin Gelir Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri

Tablo 19. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Ailenin Gelir Düzeyine Göre MANOVA Sonuçları

Tablo 20. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarına İlişkin Hesaplanan Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Tablo 21. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Cinsiyete Göre Betimsel İstatistikleri

Tablo 22. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Cinsiyete Göre MANOVA Sonuçları

Tablo 23. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Cinsiyete Göre ANOVA Sonuçları

Tablo 24. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Yaşa Göre ANOVA Sonuçları

Tablo 25. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Yaşa Göre MANOVA Sonuçları

Tablo 26. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Kardeş Sayısına Göre Betimsel İstatistikleri

Tablo 27. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Kardeş Sayısına Göre MANOVA Sonuçları

Tablo 28. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Kardeş Sayısına Göre ANOVA Sonuçları

Tablo 29. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri

Tablo 30. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre MANOVA Sonuçları

Tablo 31. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları

Tablo 32. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri

Tablo 33. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre MANOVA Sonuçları

Tablo 34. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları

Tablo 35. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Ailenin Gelir Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri

Tablo 36. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Ailenin Gelir Düzeyine Göre MANOVA Sonuçları

Tablo 37. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Ebeveyn Tutumlarına İlişkin Hesaplanan Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Tablo 38. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Ebeveyn Tutumlarının Çocuk Sayısına Göre Betimsel İstatistikleri

Tablo 39. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Eğitime Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Ebeveyn Tutumlarının Çocuk Sayısına Göre MANOVA Sonuçları

Tablo 40. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Ebeveyn Tutumlarının Çocuk Sayısına Göre ANOVA Sonuçları

Tablo 41. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Eğitime Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Ebeveyn Tutumlarının Eğitim Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri

Tablo 42. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Ebeveyn Tutumlarının Eğitim Düzeyine Göre MANOVA Sonuçları

Tablo 43. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Ebeveyn Tutumlarının Eğitim Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları

Tablo 44. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Ebeveyn Tutumlarının Aile Gelir Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri

Tablo 45. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Ebeveyn Tutumlarının Aile Gelir Düzeyine Göre MANOVA Sonuçları

Tablo 46. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Ebeveyn Tutumlarının Aile Gelir Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları

Tablo 47. Araştırmaya Dâhil Edilen Değişkenlere İlişkin Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayıları

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın çıkış noktasını oluşturan problem durumu ortaya konulmuş, ayrıca ilgili kuramsal çerçeveye, araştırmanın amacı ve önemine, sayılılara ve sınırlılıklara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Bilimsel ve teknolojik alandaki gelişmeler bireysel ve toplumsal alanda birçok değişimi beraberinde getirmiştir. Bu gelişim ve değişimlerden etkilenenler arasında çocuklar da vardır. Bireyin yaşamındaki en kritik dönemlerinden biri olan çocukluk dönemindeki her deneyim sosyal, duygusal, bilişsel ve fiziksel alanda önemli etkilere neden olmaktadır. Beceri ve yeteneklerinin farkında olan, öğrenme sürecine aktif olarak katılabilen, olumlu benlik algısı geliştirebilen, akranlarıyla iyi ilişkiler kurabilen, içinde bulunduğu topluma uyum sağlayabilen bireylerin yetiştirilmesi için gelişimsel ihtiyaçların bu kritik dönemde giderilmesi gerekmektedir. Yaşanan hızlı gelişmeler ve değişimler yeni ihtiyaçları ortaya çıkarmakta ve henüz var olan dünyayı keşfetmeye, tanımaya çalışan çocuklara birbirinden farklı çok sayıda seçenekler sunmaktadır. Bu durumun olumlu ve olumsuz etkilerini belirleyip gelişimsel ihtiyaçları giderebilmek için çocuğu tanımak ve onunla sağlıklı iletişim kurmak gerekmektedir. Çocuk kişiliğini, duygularını, düşüncelerini kısacası iç dünyasını ve dış dünyayı nasıl algıladığını oyunlarına yansıttığı için çocuğu tanımının ve onunla iletişim kurmanın en önemli yollarından biri çocuğun oyunlarını gözlemlemek, oyunlarına katılabilmektir.

Oyun çocuğun iletişim dilidir ve kendini en iyi oyunla ifade edebilmektedir (Zembat, 2013). Çocuk için yeme, içme, uyku kadar önemli bir ihtiyaç olan oyun çocuğun sosyal, duygusal, fiziksel ve bilişsel gelişimlerini desteklemektedir (Koçyiğit, Sezer ve Yılmaz, 2015; Oktay, 1999). Çocuk çevresinden algıladıklarını zihninde birleştirip hayal gücünü de kullanarak öğrendiklerini oyunlarla eyleme dönüştürmektedir (Haktanır, 2011). Çocuk, çevresinde duyduğu kavramları, gördüğü nesnelere oyununda hem aktif olarak deneme fırsatı bulmakta hem de nesnelere alışılmışın dışında kullanarak her oynadığında onlara yeni anlamlar yükleyebilmektedir.

Böylece özgür bir ortamda dilediği gibi oyununu kurgulayıp kendi hayal dünyasını eyleme dönüştürebilen çocuğun gizil güçleri de ortaya çıkmaktadır (Özer, Gürkan ve Ramazanoğlu, 2006; Yavuzer, 2011).

Çocuk dinlediği, izlediği ve yaşadığı olayları tekrar tekrar oyunlarında canlandırarak farklı çözüm yolları üretir. Yetişkin kontrolü olmaksızın çocuğun oyunlarında isteklerine ve problemlerine çözüm üretebilmesi özgüvenini artırmaktadır. Oyun oynarken karşılaşılan sorunları deneme yanılma yoluyla çözme gayreti gösteren çocuğun eleştirel düşünme, karar verme ve problem çözme becerileri de gelişmektedir. (Arslan, 2000; Gül, 2012). Çocuk oyun ile çevresinde özgürce keşfettiği nesnelere istediği gibi oyunlarında kullanarak nesnelere özelliklerini, görevlerini aktif olarak öğrenme fırsatı bulur. Merak duygusunu da tatmin eden çocuk, sürekli olarak oyunlarında araştırma, inceleme, düşünme, algılama, mantık yürütme, karar verme, ilişki kurma ve analiz yapma gibi becerilerini kullanmaktadır (Aral, Baran, Bulut ve Çimen, 2000; Özer, Gürkan ve Ramazanoğlu, 2006). Oyun arkadaşlarıyla olan iletişimini kendisine ayna olarak gören çocuk, oyun sırasında yaşadığı tartışmalarda arkadaşlarının tepkileri doğrultusunda olumlu ve olumsuz davranışlarının farkına varmakta ve kendisini savunmayı öğrenmektedir (Yavuzer ve Demir, 2016). Akranlarıyla ortak dili olan oyun sayesinde çocuk, bir grubun üyesi olmayı, ortak amaç doğrultusunda işbirliği içinde hareket etmeyi, sorumluluk almayı ve sorumluluklarını yerine getirmeyi, “ben” ve “başkası” kavramlarının farkını benimseyerek toplumun aktif bir üyesi olma yolunda ilerlemektedir (Haktanır, 2011; Seyrek ve Sun, 1999). Çocuklar toplumsal kurallara uymayı, insanlarla yardımlaşmayı, paylaşmayı ve kendi haklarının farkına varıp savunabilmeyi oyun aracılığıyla aktif bir şekilde öğrenmektedirler (Güneş, 2011). Çocuk özgürlüğünü oyunda yaşadığı için beceri, yetenek ve gelişimini en iyi oyunda sergilemektedir. Oyun sürecinde çocuğun sergilemiş olduğu davranışlar çocukla ilgili önemli bilgiler vermektedir (Aslan, 2013). Bu durumda, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının belirlenmesine yönelik çalışmalara ihtiyaç olduğu söylenebilir.

Çocuk kızgınlıklarını, korkularını, oyunda eyleme dönüştürerek bastırılmış duygularının farkına varmaktadır. Böylece çocuk duygularını ifade etmeyi ve yönetebilmeyi de oyun içerisinde öğrenmektedir (Kuru, 2009). Dolayısıyla, çocuğun sosyal yetkinlik davranışları ile oyun davranışlarının ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Sağlıklı bir yaşam sürdürmek için kazanılması gereken becerilerin ön koşulu sosyal yetkinliktir. Bireyin kendi duygularını, davranışlarını ve sosyal ilişkilerini yönetebilmesi veya yeterli sosyal davranışlar sergilemesi olarak tanımlanan sosyal yetkinlik, çocukların ruhsal gelişimi için oldukça önemlidir (Çorbacı, 2008; Şendil, 2010). Sosyal yetkinliği yüksek olan bireylerin gerçekçi hedefleri vardır ve bu hedeflere ulaşmak için kendilerini motive edebilmektedirler. Çözüm odaklı olan bu bireyler karşılaştığı zorluklarda pes etmeyip eksik yönlerini tamamlamaya çalışmaktadırlar. Sağduyulu ve özgüvenleri yüksek olduğu için içinde buldukları toplumla sağlıklı iletişim kurmaktadırlar. Sosyal hayatlarında ve iş hayatlarında başarılı ve mutlu bireylerdir. Sosyal yetkinliği düşük olan bireyler ise hayatlarında zorluklarla karşılaşmamak için yapmak istediklerinden vazgeçme eğilimindedirler. Herhangi bir zorlukla karşılaştıklarında ise mücadele etmek yerine hemen pes etmekte ve şikayet etmektedirler. Hedef belirlemede ve belirledikleri hedefe ulaşmakta zorlanmaktadırlar. İnsanlarla sağlıklı iletişime geçemedikleri için saldırgan davranışlar göstermektedirler. Düşük sosyal yetkinliği olan bireylerin davranış sorunları yaşamaları kaçınılmazdır (İsrael, 2007).

Yaşamın temelini oluşturan okul öncesi dönemde çocuk kendisini ve çevresini tanımaya çalıştığı için yakın ilişki içinde bulunduğu insanlara soru sorma eğilimindedir. Sürekli akranlarıyla ve yetişkinlerle iletişime geçmek zorunda olan çocuklar iletişim problemi yaşadıkları zaman bu eksikliği bazen saldırgan davranışlar göstererek bazen de çekinik davranışlar göstererek bastırmaktadırlar (Ateş, 2011). Çocuğun düşük sosyal yetkinliğe sahip olmasıyla birlikte ortaya çıkan davranış problemleri okul öncesi dönemde çözümlenmediği zaman çocuğun gelecekteki hayatını olumsuz etkilemekte ve toplumla uyum sağlamasını engellemektedir (Zhang, 2014).

Çocuğun kazanması gereken sosyal becerilerin kalıcı olması için ailede, okulda ve günlük yaşamında bu becerileri aktif olarak tekrar etmesi gerekmektedir. Çocuk duygularını ve davranışlarını özgürce sergilediği oyun ortamında arkadaşlarıyla kurduğu etkileşim sonucu sosyal yeterliğinin farkına varmaktadır. Çocuk kendini ifade edebilme, duygularını düzenleyebilme, bir konu ya da durumla ilgili fikrini özgürce söyleme fırsatı bulunduğu oyunlarında kendini değerlendirmeyi de öğrenir. Çocukların ortama göre duygularını düzenlemesi, kendilerini ifade edebilmesi sosyal gelişim açısından önemlidir. Bir grup içinde oyun oynayan çocuk paylaşmayı, yardımlaşmayı, kurallara

uymayı, farklılıkları anlamayı, işbirliği yapmayı öğrendiği için sosyal becerileri gelişmekte ve sosyal becerileri oyun davranışlarını etkilemektedir (Çorapçı, Aksan, Yalçın ve Yağmurlu, 2010; Haktanır, 2011; Yavuzer ve Demir, 2016). Dolayısıyla, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik davranışlarının belirlenmesine ve sosyal yetkinlik davranışları ile oyun davranışları arasındaki ilişkilerin ortaya konulmasına ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.

Çocuğun sosyal yeterliliği, yakın ilişki içinde olduğu aile ve akranlarıyla olan etkileşimine göre şekillenmektedir. Sosyalleşme doğumdan itibaren başladığı için yaşamın ilk yıllarındaki anne-çocuk etkileşimi, çocuğun sosyal gelişiminde önemlidir. Anne çocuk arasında sevgi ve güven bağı oluşmuşsa çocuk çevresiyle nitelikli sosyal ilişkiler geliştirir (Akbaş ve Budak, 2011). Aile içinde kurulan iletişim, anne babanın olaylara/durumlara verdiği tepkiler, yaşanan çatışma durumunda kullanılan dil ve stratejiler çocuğun arkadaşlarıyla kuracağı ilişkiyi etkilemektedir. Çocuk, ilk sosyalleşme deneyimini ebeveyniyle gerçekleştirmektedir. Ebeveynin olumlu tutumuyla kurulan sevgi ve güven bağı sayesinde çocuk çevresiyle sosyal ilişkiler kurmak için çaba harcamaktadır. Yargılayıcı ve eleştirici ebeveyn tutumuyla anne, baba ve çocuk arasında oluşan mesafe ise çocuğun çevresine karşı olumsuz bakış açısı geliştirmesine neden olmakta ve sosyalleşmesini engellemektedir (Yavuzer ve Demir, 2016). Bu durumda, ebeveyn tutumlarının çocukların sosyal yetkinlik davranışları üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Dolayısıyla, çocukların ebeveynlerinin tutumları ve çocukların sosyal yetkinlik davranışları ile oyun davranışlarının birbiriyle ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu çıkış noktasından hareketle, araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları, sosyal yetkinlik davranışları ve ebeveyn tutumlarının belirlenmesi ve ayrıca bu değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu araştırmanın okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik davranışları, oyun davranışları ve çocukların ebeveynlerinin ebeveyn tutumlarını belirlemesi ve bu değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya koyması açısından alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2. Kuramsal Çerçeve

1.2.1. Oyun Davranışları

İçgüdüsel bir aktivite olan oyun çocuk için en önemli iletişim aracıdır (Güneş, 2004). Oyun insan için yaşamsal bir gereksinimdir ve yaşamın her döneminde farklılaşsa bile önemini korumaktadır. Çocuk haklarından biri olan oyunun evrensel üstünlüğü vardır. Çocuğa özgü keşif alanı olan oyun, çocuğun yaşamı için gerekli tüm gelişimsel becerileri etkileyecek güçtedir. Çocuğun kendisini ve arkadaşlarını tanıyıp sağlıklı ilişkiler kurmasında, içinde bulunduğu toplumun kurallarını, değerlerini benimseyip uyum gösterebilmesinde oyun en etkili öğrenme aracıdır (Zembat, 2013).

Belirli kurallara dayanan toplumsal ilişkilere çocuğun kolay uyum sağlayabilmesi için kurallara uyma davranışını kazanması gerekmektedir. Çocuk kuralları oyun içinde somutlaştırarak uygulanabilirliğini deneyebilmektedir. Çocuğun oyunda istediği gibi kurallar koyabilmesi, kuralları değiştirebilmesi çocukta bağımsızlık duygusunun gelişmesini ve özdenetim kazanmasını sağlamaktadır (Arslan, 2000). Çocuk oynadığı oyunlarda özgürce istediği kişileri canlandırarak kendini diğer insanlardan ayıran özelliklerinin de farkına varmaktadır (Yörükoğlu, 1978). Oyun sayesinde çevresinde gördüğü yetişkin rollerini canlandırma fırsatı bulan çocuğun empati yeteneği gelişir ve başkalarına saygı göstermeyi öğrenmektedir. Çünkü kısa bir süreliğine de olsa başka bir kişinin yerine geçip canlandırmak, farklı bakış açılarını fark edebilmeyi sağlamaktadır. Birçok farklı mesleği oyunlarında canlandırarak deneme fırsatı bulur (Zembat, 2013). Böylece toplumsal rolleri öğrenmeye başlayan çocuğun sosyal yaşantısı da oyunla şekillenmektedir (Özer, Gürkan ve Ramazanoğlu, 2006).

Alanyazında oyun çocuğun sosyal, duygusal ve bilişsel gelişim alanlarını destekleyen, çocuğa özgü birçok davranışı içeren gelişimsel bir araç ve amaç olarak ifade edilmektedir. Çocuklar oyuna başlamadan önce karar verme becerilerini, hayal kurma yetenekleri kullanırlar. Bilişsel süreçlerin yoğun olarak kullanıldığı oyunlarda, çocuklar oyunla ilgili düşüncelerini, amaçlarını kararlaştırdıktan sonra gözlemlediğimiz oyun davranışlarını sergilemeye başlar. Bilişsel süreçlerin yanı sıra oyunda çocuk sosyal becerilerini de yoğun olarak kullanır (Aslan, 2013). Düşündüklerini ifade etmek, oyunu başlatmak, arkadaşlarına uyum sağlayıp oyunu devam ettirmek için çocuğun etkili iletişim kurma, işbirliği yapma, empati kurma, yardımlaşma, paylaşma, oyundaki sorumluluğunu yerine getirme gibi sosyal becerileri kazanmış olması gerekmektedir.

Oyun kuramcılarının birçoğu türüne ve içeriğine göre gruplanan oyun davranışlarının gelişimsel bir sıra izlediğini vurgulamışlardır. Gelişimsel bir sıra izleyen oyun davranışlarının aynı zamanda sarmal bir yapıda olduğu görüşü de benimsenmektedir. Bu sarmal döngü çocuğun sosyal ve bilişsel becerileri, oyun ortamı ve amacına göre değişebilmektedir. Oyun davranışları üzerinde oyun türlerinin etkisi kadar bireysel ve çevresel faktörlerin de önemli etkisi vardır. Oyun çocukların gelişimleri doğrultusunda basit oyun davranışlarından karmaşık oyun davranışlarına doğru değişen dinamik bir süreçtir (Aslan, 2013).

Piaget ve Smilansky, oyunun içeriği ve yapısına göre oyun türlerini fonksiyonel, yapısal, dramatik ve kurallı oyun olarak gruplamışlardır. Bu oyunlar sosyal ve sosyal olmayan oyun davranışlarına göre çeşitlenmektedir. Oyun yapısı ve içeriğine göre oyun davranışları ise sosyal oyun, sessiz davranış, tek başına oyun, paralel oyun, itiş kakış oyun davranışları olarak gruplandırılmaktadır (Akt. Aslan, 2013; Parten, 1932).

1.2.1.1. Sosyal Oyun Davranışları

Sosyal oyun davranışları gösteren çocuklar aynı ortamda, aynı amaçlar doğrultusunda oyun oynamaktadırlar. Etkileşim ve iletişime dayalı olan sosyal oyunda, çocuk grup içinde işbirliğiyle oyun oynamaktadır. Sosyal katılım ve yeterlikle ilişkili olan sosyal oyunlarda, iki ya da daha fazla çocuk duygusal, yapısal, dramatik veya kurallı oyunlar oynarlar. Böylece çocuk duygusal düzenleme, iletişim başlatma becerileri kazanarak gelecekteki yaşamı için gerekli sosyal becerilerin temelini oluşturmaktadır (Aslan, 2013; Coplan, Rubin ve Fandlay, 2006).

Sosyal oyun, çocuklara tüm gelişimlerini destekleyen eşsiz bir ortam sunar. Arkadaşlarıyla etkileşimin yoğun olduğu sosyal oyunlar çocuğa işbirliği, uzlaşma, problem çözme becerileri kazandırmaktadır. Çocuk hem kendisiyle ilgili hem de oyun arkadaşlarıyla ilgili özel bilgileri sosyal oyunlar sayesinde elde eder. Tüm yaşamı boyunca ihtiyaç duyacağı bilgi ve beceriler sosyal oyunlarda şekillenmektedir. Sosyal yeterlik ve sosyal becerilerle ilişkili olan bu oyunlarda çocuk iletişimi başlatmakta, rol dağılımı yapmakta ve ortaya çıkan anlaşmazlıklarda uzlaşmacı tavır sergileyebilmektedir (Coplan, Rubin ve Fandlay, 2006).

Sosyal oyunlar, sosyal yapı inşa oyunları veya sosyal sembolik oyun olarak oynanabilmektedir. Sosyal yapı inşa oyunu; 18-20 aydan itibaren inşa bloklarıyla bir

şeyler yaratarak ve inşa ederek oynanan bir oyun türüdür. Tahta ve plastik bloklarla yol, kule, ev yapma, oyun hamurlarıyla şekiller ve nesnelere yapma, artık malzemelerle ürünler tasarlama, yapboz parçalarıyla bir resim oluşturma yapı inşa oyunlarıdır. Bu oyunlara çocuklar aktif olarak katıldığında elde ettiği bilgi ve beceriler daha kalıcı olmaktadır. Yapı inşa oyunlarında sosyal etkileşim ile birlikte çocuğun problem çözme, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerileri desteklenmektedir (Aslan, 2013).

Sosyal sembolik oyunlar ise çocuğun hayal gücü ve yaratıcılığı doğrultusunda bir nesneyi veya bir davranışı gerçek anlamı dışında “mış gibi” kullandığı oyunlardır. 15 aylık bir bebeğin oynadığı basit sembolik oyunlar daha uzun hikâyelerle daha karmaşık eylemlere doğru bir gelişim göstermektedir. Sembolik oyunlar çocukların farkında olmadan harfleri tanıyabilmesi gibi okuma-yazma becerileri olmak üzere birçok öğrenme fonksiyonlarını olumlu yönde etkilemektedir. Çocuk korku, üzüntü, hayal kırıklıkları gibi duygularını oyuncaklarına yansıttığı için oyun terapistleri çocukların kaygılarını anlamak ve sosyal duygusal sorunlarını çözmek için sembolik oyunları sıklıkla kullanmaktadır (Pellegrini ve Smith, 1998).

Sosyal sembolik oyunlarda çocuklar bir sandalyeyi araba olarak, tencere kapağını direksiyon olarak, tahta blokları telefon olarak kullanabilmektedir. Bu oyunlarda bazen doktor, öğretmen, anne, baba, bebek, abla bazen ise bir hayvan olup farklı rolleri ve meslekleri canlandırabilmektedirler. Bu oyunlar çocuğun farklı rolleri canlandırarak kızgınlığını, korkularını oyunlarında eyleme dönüştürmeye, duygularını ifade etme ve yönetebilmeyi öğrenmesine destek olur (Kuru, 2009). Nesnelere alışılmışın dışında kullanarak özgür bir ortamda hayal dünyasını eyleme dönüştüren çocuğun kendisiyle ilgili çok özel bilgileri de açığa çıkabilmektedir (Yavuzer, 2011; Özer, Gürkan ve Ramazanoğlu, 2006).

1.2.1.2. Sessiz Davranışlar

Amaçsız davranışları içeren sessiz davranışta çocuk sınıf içinde oynayan arkadaşlarına eşlik etmeden onları izlemekle yetinmektedir. Sınıf içinde amaçsızca dolaşan çocuk yalnız kalmayı tercih eder ve sınıfı izleme rolünü üstlenir. Sessiz davranış gösteren çocuk arkadaşlarıyla iletişime geçmek istemesine rağmen sosyal etkileşim kaygısıyla kaçınma yaklaşımı içindedir. Arkadaşlarıyla ilgileniyormuş gibi

görünseler de iletişime geçmekten korkarlar. Sessiz davranış utangaçlık mizacı ve sosyal korkuyla ilişkilendirilmektedir (Coplan, Rubin ve Fandlay, 2006).

1.2.1.3. Tek Başına Oyun Davranışları

Tek başına oyun davranışları gösteren çocuk arkadaşlarıyla oyun oynama fırsatı varken tek başına oynamayı tercih eder. Çocuk arkadaşlarıyla aynı ortamda bulunmasına rağmen sessizce oyuncaklarla oynamakta veya nesnelere keşfetmeye çalışmaktadır. Bazı çocuklar tek başlarına bir şeyler inşa etme, resim yapma, yapboz oynama, nesnelere nasıl çalıştığını inceleme eğilimindedirler. Bazı çocuklar ise rol yapmakta ve hayal ürünü oyunları oynamaktadırlar. Tek başına oyun davranışı gösteren çocuklar arkadaşlarından etkilenmeden bir oyuncakla ya da kendi kurduğu oyunda sıklıkla oynamaktadırlar (Coplan, Rubin ve Fandlay, 2006).

Tek başına oyun oynayan çocuklar sosyal becerileri yeterince gelişmeyen, kızgınlık ve saldırganlık gibi davranış problemleri sergileme eğiliminde olan çocuklardır (Rubin ve Asendorpf, 1993). Oyun arkadaşlarının çocukla etkileşime geçmek istememesi veya çocuğun sosyal korku ve kaygı deneyimleri nedeniyle arkadaşlarıyla iletişim kurmaktan çekinmesi tek başına oyun oynama davranışı göstermesinin sebeplerindedir (Coplan, Rubin ve Fandlay, 2006). Bazı çocuklar arkadaşlarıyla oyun oynamak istemesine rağmen utangaç oldukları için sosyal olarak ilgisiz durmaktadır. Sosyal yeterliliği gelişmemiş, iletişim kurmakta, kendini ifade etmekte sorun yaşayan çocuklar tek başına oyun oynamaya yönelmektedirler (Aslan, 2013). Sürekli arkadaşlarıyla iletişim kurmaktan, birlikte oyun oynamaktan kaçan çocukların gelecekte sosyal duygusal yönden zorluk yaşamaları muhtemeldir (Rubin, Bukowski ve Parker, 2006).

1.2.1.4. Paralel Oyun Davranışları

Paralel oyun davranışları gösteren çocuk, oyun ortamında bulunan çocuklarla aynı oyuncakları ve oyun alanını paylaşmasına rağmen farklı amaçlarla oyun oynamaktadırlar. Arkadaşlarıyla göz göze iletişim kurabilir, onlarla gülebilir, kendi yaptığı aktiviteler hakkında konuşabilirler ve soru sorabilirler fakat bu iletişim çoğu zaman anlamlı değildir. Çünkü çocuk arkadaşlarının kendisine dönüt verip vermemesini umursamaz. İletişim karşılıklı ve sürekli değildir (Aslan, 2013).

1.2.1.5. İtiş Kakış Oyun Davranışları

İtiş kakış oyun duygusal ifadeler (gülme vb.), enerjik hareketler (koşma vb.), değişen roller (oyun kavgasında yenen yenilen rolleri vb.) gibi davranışları içerir. Çocuk koşma, yakalama, itme, tekme atma gibi davranışları sergilediği için gerçek kavgaya benzemektedir. Fakat itiş kakış oyun davranışları gösteren çocuk, kavgaya benzeyen davranışları sergilese bile yüzünde oyunsu ifadeler yer almaktadır. Bu davranışlardan sonra oyunlarını eğlenerek devam ettirmektedirler (Pellegrini, 2002).

1.2.2. Ebeveyn Tutumları

Anne, baba ve çocuk arasındaki ilişkiyi ilk olarak antropologlar incelemiştir. Antropologlar ebeveynin çocukla günlük etkileşimi, bakımı, aile arasındaki rol dağılımı ve ebeveynin ilgi, deneyim ve kültürü kendi çocuklarına nasıl aktardığını incelemiştir. Daha sonra yapılan psikolojik çalışmalar ebeveyn tutum ve davranışlarının çocuğun gelişimi üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Özellikle çocuğun gelişiminde daha fazla sorumluluk üstlenen anneler ile çocuk arasındaki iletişim incelenerek çocuğun kişilik ve ruhsal sorunlarının annelerin tutum ve davranışlarından kaynaklandığı belirlenmiştir (Özgün, 2013). Zamanla anne tutumları kadar baba tutumlarının da çocuk üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olabileceği düşünülerek bu konuyla ilgili çalışmalar günümüzde de önemini korumaktadır.

Çocukların sosyal, duygusal gelişimleri içinde bulunduğu ortamdan, iletişim içinde olduğu kişilerden etkilenir. Çocuğun karşılaştığı, iletişim kurduğu ve uyum sağlamaya çalıştığı ilk sosyal ortam ailedir. Toplumun temelini oluşturan ailenin çocuğun beslenme, eğitim ve tüm gelişimsel ihtiyaçlarını karşılamak gibi sorumlulukları vardır. Bu sorumlulukları sevgi, saygı, ilgi, hoşgörü ile yerine getirmesi aile içi huzuru artıracaktır (Ünal, 2013). Çoğu ebeveyn, çocuklarının toplumun kabul ettiği değerleri benimsemesi ve çağın gerektirdiği bilgi ve beceri düzeyine sahip olması için birçok strateji uygulamaktadır. Ayrıca ebeveynlerin çocuklarının gelecekte nasıl biri olacağına ve hangi mesleği yapacağına dair beklentileri vardır. Bu beklentiler doğrultusunda ebeveynler farklı yollar uygulamaktadırlar. Bazı ebeveynler, çocuklarına istedik davranışları sergilemeleri için pekiştirici ve ceza uygularken bazı ebeveynler beklentilerini açıklamakta, çocukları için arkadaş grupları ve okullar seçmektedirler. Bu farklı uygulamalar ebeveynlerin benimsemiş olduğu tutumlardan kaynaklanmaktadır (Mussen, 1984). Ebeveyn tutumları ise ebeveynlerin kişisel özelliklerinden,

inançlarından, düşüncelerinden ve çocuklarının mizaç özelliklerinden etkilenmektedir (Yavuzer ve Demir, 2016).

Ebeveyn tutumunun çocuğun yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, problem çözme gibi bilişsel gelişiminin yanı sıra çocuğun kendini tanıması, ifade edebilmesi, olumlu benlik algısı geliştirmesi, çevresine güven duyması, diğer bireylerle iletişime geçmesi, toplumsal kuralları öğrenmesi, içinde bulunduğu toplumla uyum içinde yaşaması ve sosyal gelişimi üzerinde etkisi vardır (Özkafacı, 2012; Özbey, 2010; Tezel, Şahin ve Cevher, 2007). Ebeveynlerin çocuklarla güven ve sevgiye dayalı bağ kurması, çocukları sosyal açıdan olumlu yönde etkilemekte ve çevresiyle etkili iletişim kurmasını sağlamaktadır. Böylece çocuklar arkadaşlarıyla daha rahat iletişim kurabilmekte ve etkileşim içinde oldukları tüm insanlara karşı ilgili, duyarlı ve destekleyici olmaktadır. Olumlu benliğe sahip olan bu çocuklar, gelecekte bütün sosyal ortamlarda kendilerini, duygu ve düşüncelerini ifade edebilen, özgüveni yüksek, bireysel ve toplumsal gelişim için gereken sorumlulukları üstelenen bireyler olmaktadır. Ebeveynlerin kaygı ve korkuya dayanan olumsuz tutumlarıyla yetişen çocuklar ise kendilerini girdikleri ortamlardan dışlanmış olarak hissederler. Bu kaygı ve korku duygusuyla kendini ifade etmekten çekinen çocuklar, sosyal çevreyle ilişki kurmak yerine kendi içine yönelme veya bu duyguyu öfkeyle dışa vurarak saldırgan davranışlar sergileme eğiliminde olurlar (Rubin, Bukowski ve Parker, 1998).

Maccoby ve Martin (1983) ebeveyn tutumlarını, ilgi/kabul ve talep boyutlarının yüksek ve düşük olmasına göre dört gruba ayırmıştır. *Demokratik tutumu benimseyen ebeveynler*, talep ve kabul etmede yüksek olan ebeveynlerdir. *Otoriter ebeveynler*, talep etmede yüksek buna karşın kabul etmede düşük olan ebeveynlerdir. Kabul etmede yüksek ve talep etmede düşük olan ebeveynler *izin verici tutumu benimseyen ebeveynlerdir*. *İhmalkar ebeveynler* ise hem talep etmede hem de kabul etmede düşük olan ebeveynlerdir. Baumrind yaptığı birçok araştırma sonucunda, 1980 yılında ebeveyn tutumlarını otoriter, demokratik ve hoşgörülü olmak üzere üç gruba ayırmıştır (Santrock, 1997). Görüldüğü üzere, ebeveyn tutumları farklı şekillerde gruplandırılmaktadır. Bu çalışmada ebeveyn tutumları, çalışmada kullanılan "Ebeveyn Tutumları Ölçeği"nde ele alınan ve alanyazında da kabul gören haliyle demokratik tutum, otoriter tutum, aşırı koruyucu tutum ve izin verici tutum olmak üzere dört boyutta ele alınmıştır.

1.2.2.1. Demokratik Tutum

Demokratik ebeveyn tutumunda ebeveynler, kontrollü bir şekilde çocukların bağımsız olmasını desteklemektedirler. Çocukların isteklerine duyarlı olan ebeveynler, aile içinde alınacak kararlarda çocukların fikrini de önemsemektedirler. Aile içindeki her bireyin hak ve sorumlulukları dikkate alınarak uyulması gereken kurallar belirlenmiştir. Çocuklardan bu kurallara ödül ve ceza uygulamadan uymaları beklenir. Anne-babalar çocuklarının gelişimsel ihtiyaçlarını karşılamaya ve çocuklarla olumlu iletişim kurmaya önem verirler (Erkan, 2013; Özkafacı, 2012). Demokratik ebeveynler, çocuklarının bireysel özelliklerinin farkındadır ve onların isteklerini, düşüncelerini ifade etmelerine destek olurlar (Yavuzer, 2003).

Demokratik tutumu benimseyen ebeveynler, çocukları için uygun eğitim ortamı hazırlar ve yaptıkları her etkinlikle yakından ilgilenirler. Çocuklarına verdikleri olumlu dönütler çocuklarını yeni öğrenmelere teşvik eder. Hem annenin hem de babanın çocuğa karşı benimsediği ortak tutum sayesinde çocuk, doğru ve yanlış ayrımını yapabilmektedir (Çağdaş ve Seçer, 2011).

Demokratik ebeveyn tutumuyla yetişen çocuklar sosyal yeterliliğe sahip, özgüveni yüksek, sorumluluk alabilen bireyler olurlar (Erkan, 2013; Pekşen-Akça, 2012). Sosyal çevreyle uyumlu, duygu ve düşüncelerini ifade edebilen, karşılaştığı sorunlara çözüm üretebilen bu çocuklar sosyal, duygusal ve zihinsel gelişim alanlarında genel olarak istenilen yeterliğe sahiptirler (Özkafacı, 2012).

1.2.2.2. Otoriter Tutum

Otoriter ebeveyn tutumunda ebeveynler, çocukların isteklerine karşı duyarlı değildirler. Çocuklarının kendilerine saygı göstermelerini, kendi belirledikleri kurallara sorgulamadan itaat etmelerini beklerler. Çocuklarına güvenmeyen ebeveynler, istenmeyen davranışlarla karşılaştıklarında cezaya başvururlar. Çocukları olumlu davranış gösterdiklerinde ise ödüllendirmezler (Temel, 2013; Santrock, 1997). Çocuğun gelişim düzeyi dikkate alınmadan kendi beklentileri doğrultusunda çocuklarının davranmasını beklerler. Aile içindeki otoritenin sağlanmasına önem veren bu ebeveynler, çocuklarının bu duruma karşı çıkmalarını veya değiştirme çabalarını cezalar ile hemen bastırırlar. Otoriter ebeveynler, çocuklarına gereken ilgi ve sevgiyi göstermezler (Maccoby ve Martin, 1983).

Otoriter ebeveyn tutumu sergileyen ebeveynlerin çocukları kaygılı ve mutsuz olurlar. İletişim becerileri yetersiz olduğu için öfke durumunda şiddete başvururlar. Özgüven eksikliği oluşan bu çocuklar, sosyal ilişkiler kurmaktan çekinirler (Erkan, 2013; Santrock, 1997). Her kurala uymak zorunda bırakılan çocuklar, sosyal ortamlara girdiklerinde sessiz, nazik, dürüst, dikkatli olmalarının yanı sıra aşırı hassas, çekingen, arkadaş grubunun etkisi altında kalan silik kişiliğe sahip bireyler olurlar (Yavuzer, 2003).

1.2.2.3. Aşırı Koruyucu Tutum

Aşırı koruyucu tutum sergileyen ebeveynler, çocuklarının gelişimini sınırlandıracak ölçüde çocuklarını tehlikelerden korumaya, kontrol altında tutmaya çalışırlar. Çocuklarına derin duygularla bağlandıkları için sebepsiz kaygı yaşarlar. Çocukları yerine karar vererek onları koruduklarını düşünmektedirler. Hayatı çocukları için kolaylaştırmaya çalışan ebeveynlerin çocuktan bir beklentileri yoktur, her şeyi onların yerine yapmaktadırlar (Erkan, 2013; Karabulut Demir ve Şendil, 2008; Maccoby ve Martin, 1983;). Çocuğun gelişimsel düzeyine göre yapması belenen tüm davranışları çocuk yorulmasın, incinmesin ya da o yapamaz düşüncesiyle ebeveynler kendisi yapmaktadırlar. Aşırı sevgi ve ilgiden kaynaklı olsa bile tüm bu davranışlar çocuğun gelişimine kısıtlamalar getirdiği için çocuğun beklenen düzeyde beceri kazanmasını engellenmektedir (Özyürek ve Tezel-Şahin, 2010).

Aşırı koruyucu tutum sergileyen ebeveynler, çocukları yerine düşünüp karar verdikleri için bu tutumla yetişen çocukların yaratıcı ve eleştirel düşünme, problem çözme becerileri gelişmemektedir. Kendi başına karar alamayan bu bireyler, alması gereken sorumluluklardan kaçma eğilimindedir (Pekşen ve Akça, 2012). Ebeveyni tarafından sürekli korunan çocuk, şimdiki ve gelecekteki yaşamında karşılaşacağı güçlüklerle karşı nasıl mücadele edeceğini bilemeyecek ve herhangi bir çözüm arayışına giremeyecektir (Şendil, 2003). Gereğinden fazla kontrol altında tutuldukları için çocuklarda yüksek düzeyde kaygı, endişe ve güvensizlik gibi istenmeyen davranışlar oluşur (Erkan, 2013; Karabulut Demir ve Şendil, 2008; Maccoby ve Martin, 1983). Böylece özgüveni ve iletişim becerileri gelişmeyen çocuk sosyal ortamlarda kendini ifade edemeyen, olumlu iletişim kuramayan ve zamanla bulunduğu ortama uyum sağlayamayan bir birey olacaktır.

1.2.2.4. İzin Verici Tutum

İzin verici tutuma sahip ebeveynler, genellikle kendi çocukluk döneminde aşırı disipline maruz kalmış, kendi ebeveynlerinden yeteri kadar sevgi görememiş ebeveynlerdir. Ayrıca, anne-babanın iş yoğunluğundan, çocuğuyla yeterince vakit geçirmemesinden kaynaklanan suçluluk duygusundan dolayı çocuklarının her istediğini yerine getirme eğiliminde olabilirler (Çağdaş ve Seçer, 2011, Yavuzer, 2011). İzin verici ebeveyn tutumunu benimseyen ebeveyn, çocuğun her dediğini yerine getirmeye çalışmakta, çocukları tarafından yönetilmektedir (Yavuzer, 2011). Çocukların saldırgan davranışları dâhil hiçbir davranışına sınırlama getirmezler. Yeme ve uyku düzenini oluşturmaya çalışmazlar, çocuğun isteğine bırakırlar (Erkan, 2013; Altay ve Güre 2012). İzin verici ebeveyn tutumuna sahip ebeveynler, genellikle çağdaş eğitim modelini uyguladıklarını düşünmektedirler. Bazen çocuklarına karşı kural koymaları gerektiğini düşünseler de kararsız kaldıkları için çocukları anne babalarının bu duruşundan etkilenmezler (Yörükoğlu, 1987).

İzin verici ebeveyn tutumuyla yetişen çocuklar, olumlu ve olumsuz davranışların farkına varmadığı için aile ortamı dışındaki sosyal yaşantısında problemler yaşamaktadırlar. İçsel güdülenmede ve sosyal ilişkilerde problem yaşayan çocukların özgüvenleri eksiktir. Gelecekteki yaşamlarında sorumluluk almakta zorlanırlar ve saldırgan davranışlar gösterme eğiliminde olurlar (Erkan, 2013; Altay ve Güre 2012).

1.2.3. Sosyal Yetkinlik Davranışları

Bireyin yaşamındaki en önemli süreçlerinden olan sosyalleşme, insanı diğer canlılardan ayıran en temel özelliştir (Dinçer, 2011). Doğduğu andan itibaren ailenin ve toplumun bir üyesi olan çocuk, tüm yaşamı boyunca içinde bulunduğu topluma uyum sağlama çabası içindedir (Bozkurt, 2016; Çağdaş ve Seçer, 2002). Gelişen ve değişen çağın olumsuzluklarını en aza indirmek ve olumlu yönlerini de etkin olarak hayata geçirebilmek için gerekli olan bilişsel becerilerin yanı sıra çeşitli sosyal becerilere de sahip olmak oldukça önemlidir. İçinde bulunulan ortama uygun davranma becerisi olarak tanımlanan sosyal beceriler, kişiler arası etkili iletişim kurmada ve toplumsal hedeflere ulaşmada önemlidir (Avcıoğlu, 2003).

Etkili iletişim kurma becerileri çocukluk döneminde şekillenmeye başladığı için sosyal becerilerin kazanılmasında okul öncesi dönem kritik öneme sahiptir. Çocuğun

kendini tanıması, duygularını kontrol edip ifade edebilmesi, yakın çevresi ve uzak çevresiyle sağlıklı iletişim kurabilmesi okul öncesi dönemde gerçekleşmesi beklenen sosyal becerilerdir (Kuyucu, 2013; Çorapçı, Aksan, Arslan-Yalçın ve Yağmurlu, 2010). Çocuğun bu becerileri kazanması ve davranışa dönüştürmesi için özgüveninin yüksek olması gerekir. Böylece dil gelişiminin de hızlanmasıyla duygu, düşünce ve isteklerini yakın çevresine ifade edebilme cesaretini gösterebilecektir. Yakın ilişki içinde olduğu arkadaşları ve yetişkinlerden aldığı doğru tepki ve tutumlar çocuğun kendini olumlu değerlendirmesini, özgüveninin artmasını, beceri ve yeteneklerinin farkına varmasını sağlamaktadır (Arslan, 2011).

Çocuğun arkadaşlarından ve çevresindeki yetişkinlerden aldığı geri bildirimler, içinde bulunduğu sosyal ortamlar, öğrenme yaşantıları sosyal becerilerin kazanılmasında önemli unsurlardır (Dinçer, 2011). İyi bir gözlemci olan çocuklar, ebeveynlerinin ve arkadaşlarının kendisiyle ve başkalarıyla etkileşimini gözlerler (Çağdaş ve Seçer, 2011). Çocuk sosyal deneyimlerini ilk kez aile ortamında elde etmektedir. Gözleme ve taklit etme davranışlarını sergileyen çocuk ilk olarak anne-babasını kendisine bir model olarak seçer. Ebeveynin çocuğun olumlu veya olumsuz davranışlarına gösterdikleri tepkileri, çocukla kurduğu iletişim çocuğun kazandığı ilk sosyal becerilerini şekillendirmektedir (Bozkurt, 2016; Çağdaş ve Seçer, 2011). Tutarlı ebeveyn tutumuyla karşılaşan çocuk, davranışlarını değerlendirip doğru ve yanlış davranışlarını ayırt edebilecektir. Sevgi ve güveni önemseyen bir aile ortamında büyüyen çocuk çevresindeki insanları sevmeyi, onlarla etkili iletişim kurabilmeyi öğrenir (Yalçın, 2010). Annenin çocukla sevgi bağı kurması, çocuğun yeme, temizlik, uyku gibi temel ihtiyaçlarını karşılarken çocuğa sevgi ve ilgiyle yaklaşması, çocuğun çevresiyle olumlu sosyal ilişkiler kurmasına temel oluşturmakta ve sosyal gelişimini olumlu yönde etkilemektedir (Akbaş ve Budak, 2011).

Ailenin yanı sıra, çocuğun dış dünyayı ve kendi iç dünyasını anlamasında yani bireyselleşmesi ve toplumsallaşmasında akranlarıyla kurduğu etkileşim oldukça önemlidir. Çocuk, işbirliği içinde oynama, yardımlaşma, tartışma, kaçma, kovalama, paylaşma, sıra bekleme, kabul edilme, reddedilme, kurallara uyma, bir işi başlatma ve devam ettirme gibi birçok deneyimi arkadaşlarıyla etkileşim içindeyken kazanmaktadır (Keçecioğlu, 2015; Aydın, 2004). Tüm bu deneyimler çocuğun arkadaşlarıyla en yoğun etkileşimde olduğu oyun ortamlarında gerçekleşebilmektedir. Doğal oyun ortamlarında

çocuk arkadaşlarını gözlemleyerek sosyal yeterliğiyle ilgili bilgileri elde eder (Altay ve Güre, 2012). Sosyal beceri davranışlarından olan toplumsal kurallara uyma, kendi hakkını savunma gibi davranışları oyun aracılığıyla çocuk aktif bir şekilde kazanmaktadır (Güneş, 2011). Çocuk arkadaşlarıyla uyum içinde oyunlar oynayarak birçok sosyal ilişki biçimini, becerilerini öğrenip deneme fırsatı bulmaktadır. Duyarlı bir öğretmenin rehberliğinde ise sorunlarına farklı çözümler bulur, kendi yeteneklerini keşfeder, kendini doğru bir şekilde ifade eder, arkadaşlarını dinler ve empati kurar, böylece çocuğun sosyal becerileri ve uyumu gelişir (Arslan, 2011).

İlk sosyal deneyimler ailede yaşansa da çocuk okula başladıktan sonra öğretmeni model almakta ve sürekli gözlemlemektedir. Ebeveyn tutumu gibi öğretmenin tutumu ve çocukla iletişimi de çocuğun davranışlarında önemli etkiye sahiptir. Öğretmenin çocuğun bireysel farklılıklarına dikkat etmesi çocuğun yeteneklerini fark etmesini, kendini değerli hissetmesini sağlayacaktır (Çağdaş, 2002; Yavuzer, 1985). Ayrıca, öğretmenin sınıf ortamında yardımlaşma, paylaşma, empati kurma, işbirliği içinde olma gibi sosyal davranışları sergilemesi, çocukla etkili iletişim kurması, çocuğun sosyal beceri gelişimini olumlu yönde etkilemektedir.

Okul öncesi eğitimin önemli amaçlarından biri çocuklara sosyal becerileri kazandırmaktır. Bu amaç doğrultusunda öğretmen, çeşitli öğrenme ortamlarını oluşturarak çocuğun daha bağımsız ve girişken olmasını desteklemektedir (Zembat, 2013). Aile tarafından sunulan imkânları zenginleştiren okul öncesi eğitim kurumları, çocuklara hem fiziksel hem de bilişsel ve sosyal gelişimleri için gerekli ortamı sağlar (Uğur, 1998). Dolayısıyla, okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmenin gözetiminde ailede kazandığı becerileri birçok akranıyla deneme fırsatı bulan çocuğun sosyal becerileri olumlu yönde gelişmektedir. Sosyal yetkinlik davranışları; sosyal yetkinlik, saldırganlık ve anksiyete-içedönüklük davranışları olmak üzere üç grupta ele alınabilir.

1.2.3.1. Sosyal Yetkinlik

Sosyal yetkinlik, çocuğun sosyal becerilerini sergilerken yetkin olabilmesidir. Yetkinlik ise bireyin davranışlarını planlı ve başarılı bir şekilde yapabilmesi ve buna olan inancıdır (Bozkurt, 2016). Altay ve Güre (2012) sosyal yetkinliği, çocuğun içinde bulunduğu ortamda sergilemiş olduğu davranışlar olarak tanımlamaktadır. Çocuğun sosyal yetkinliğe sahip olması, sosyal becerilerinin gelişmesiyle doğru orantılıdır.

Çocukların arkadaşlarıyla ve yetişkinlerle etkili iletişim kurmaları, buldukları sosyal ortama göre duygularını ve davranışlarını düzenlemeleri, kendilerini ifade edebilmeleri sosyal yetkinliğin önemli göstergelerindedir (Çorapçı, Aksan, Yalçın ve Yağmurlu, 2010). Bireyin kendi duygularını, davranışlarını ve sosyal ilişkilerini yönetebilmesi olarak da tanımlanan sosyal yetkinliğin yüksek olması için atılganlık becerilerinin gelişmiş olması gerekir. Kişiler arası nitelikli etkileşimin oluşmasını sağlayan atılganlık becerileri kendini tanıtmaya, isteklerini ve rahatsız olduğu durumları ifade edebilme, haklarını koruyabilme, empati kurma gibi davranışları içermektedir (Ünal, 2007).

Sosyal yetkinliği yüksek olan çocuklardan beklenen özelliklerden biri, sosyal olgunluk düzeylerinin yüksek olmasıdır. Sosyal olgunluk, toplumda benimsenen kurallara bireyin yaşına göre beklenen uyumu gösterebilmesidir (Aral ve Baran, 2011). Kurallara dayanan toplumsal ilişkileri sonradan öğrenen çocuk, bu kurallara uyum sağlayabildiği sürece toplumun bir üyesi olabilmektedir. Oyun ortamlarında çocuk toplumsal kuralları somut bir şekilde öğrenme fırsatını bulmaktadır. Ayrıca, çocuğun işbirliği yapma, paylaşma, sorumluluk üstlenme, problem çözme, kendi kararlarını alıp uygulayabilme davranışları da sosyal yetkinliği yüksek olan çocuklardan beklenen becerilerdir. Çocuğun ortak amaçlar doğrultusunda arkadaşlarıyla, ailesiyle veya yakın çevresiyle bilgi ve becerisini birleştirmesi, işbirliği yapma davranışlarını kazanmış olduğunun göstergesidir. Böylece içinde bulunduğu ortama daha kolay uyum sağlayan çocuğun şimdi ve gelecekte alması gereken sorumlulukları üstlenme, yerine getirme davranışları pekişmektedir (Arslan, 2011).

Sosyal becerilerin gelişmesi, dolayısıyla çocuğun yüksek sosyal yetkinliğe sahip olması için aile ortamında etkili iletişim becerilerinin kullanılması, çocuğun bireysel özelliklerine saygı duyulması, ihtiyaçlarının zamanında ve sevgiyle karşılanması gerekir. Ayrıca, çocuk kazandığı becerileri özellikle oyun ortamlarında deneyerek bu becerileri pekiştirme fırsatı da bulabilmektedir. Doğduğu andan itibaren bir uyum çabası içinde olan çocuğun çevresiyle uyum sağlaması, mutlu ve başarılı bir hayat sürdürebilmesi sosyal yetkinliğinin yüksek olmasına bağlıdır (Olçay, 2008). Sosyal yetkinliği yüksek olan çocuklar gelecekteki yaşamlarında özgüveni yüksek, karşılaştığı engellere çözüm odaklı yaklaşan, belirlediği hedeflere ulaşmak için pes etmeden çabalayan, işbirliği ve sağduyuyla çevresiyle sağlıklı iletişim kurabilen bireyler olmaktadır (İsrael, 2007).

1.2.3.2. Saldırganlık

Saldırganlık, zarar vermek amacıyla bir kişiye veya nesneye karşı uygulanan davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Bireyin kendi düşünce ve istekleri dışındaki her şeye karşı direnme ve zorla karşısındakine kabul ettirmeye çalışması da saldırgan davranışlardandır (Gürüz, 2005; Yasankul, 2007). Çocuklarda görülen saldırganlık, öfke ve kırgınlık gibi olumsuz duygularını yönetemeyip davranışa dönüştürerek çevresine az ya da çok zarar verme durumudur. Çocuğun saldırgan olarak nitelenmesi için itme, kovalama, geçimsizlik ve kavga gibi davranışları tüm sosyal ortamlarda sürekli sergilemesi ve şiddet içerikli olması gerekir (Özdemir, 2014).

Çocuğun saldırgan davranışları sergileme nedenlerinden biri, iç denetim mekanizmasının gelişmemiş olmasıdır. Çocuğun ailesi tarafından sosyal ve duygusal gereksinimlerinin karşılanmamış olması, yeterli ilgi ve sevgi gösterilmemiş olması, çocuğun iç denetiminin gelişmemesine neden olmaktadır (Köksal, 1991). Bandura'ya (1973) göre saldırgan davranışların çoğu, kişinin kendisinden değil dış çevresindeki bir takım faktörlerden kaynaklanmaktadır. Etkiye tepki gösteren bir canlı olan insan, dış dünyaya karşı kendini güvende hissetmediğinde saldırgan davranışları gösterme eğilimindedir. Çevresinden iyi bir davranış beklenmeyen çocuklar, "başkası saldırmadan ben saldırırım" düşüncesiyle göstereceği ilk tepki saldırmak olacaktır. Saldırganlık, insanın doğduktan sonra model alma, gözlem ve taklit yoluyla öğrenerek kazandığı davranışlardır (Özdemir, 2014). Çocuk arkadaşlarından, öğretmeninden, kitle iletişim araçlarından kime nasıl saldırgan davranacağını öğrenmektedir.

Ailenin çocuğa aşırı hoşgörülü davranması, her istediğini yapması çocuğun karşılaşacağı olağan zorluklara kırgınlık davranışını göstermesine neden olmaktadır (Aydın, 2004). Ailenin çocuğun davranışlarını sürekli engellemesi, düşüncelerini ve davranışlarını eleştirmesi, cezalandırması, gelişimsel ihtiyaçlarını ihmal etmesi saldırgan davranışların nedenlerindedir (Bozkurt, 2016; Aral, Ayhan, Türkmenler, 2004). Aile üyeleri arasında etkili iletişimin olmaması, çocuğun kendini ifade etmesine olanak tanınmaması çocuğun iletişim becerilerini ve sosyal becerilerini olumsuz etkilemektedir. Sosyal ortamlarda kendini ifade etmekte zorlanan çocukta kırgınlık ve öfke duyguları oluşur. Kırgınlık ve öfke duygularını nasıl yöneteceğini bilemeyen çocuklar kendisine veya çevresine saldırgan davranışlarda bulunabilir (Yumuş, 2013).

1.2.3.3. Anksiyete-İçe Dönüklük

Anksiyete-içe dönüklük davranışları, grup içinde çekingenlik, kendini mutsuz hissetme, depresif duygu durumları olarak tanımlanmaktadır. Bu davranışları gösteren bireyler, grup içinde kendi fikirlerini, duygu ve düşüncelerini ifade etmede zorlanırlar. Aşağılık duygusu içinde oldukları için başkalarının kendisi yerine karar vermesine tepki göstermezler. Çekingen insanlar çevresi tarafından sevilmediklerini düşünürler, kimseyle yakın ilişkiler kuramazlar. Mükemmeliyetçi anlayışa sahip oldukları için sürekli kendilerini eleştirirler ve bulunduğu ortamda benimsenen fikrin dışında düşüncelerini, isteklerini ifade edemezler. Kişinin sürekli başkaları tarafından eleştirilme korkusu, utanç ve gülünç duruma düşme düşüncesi çekingenlik davranışlarını göstermesine neden olur. Genellikle sosyal kaygıya sahip olan çocuklar, çekingen davranışlar gösterirler (Baltaş, 2002).

Kişinin kaygıya sahip olmasında en önemli etkenlerden biri ebeveyn tutumudur. Ebeveynin çocuklarına karşı tutumlarının eleştirmeye dayalı olması, çocuğun kendini değersiz hissetmesine ve çocukta özgüven eksikliğinin oluşmasına neden olmaktadır. Ebeveynin çocuğun isteklerini önemsememesi, sorumluluk almasına, hata yapmasına izin vermemesi, sürekli arkadaşlarıyla kıyaslaması çocukta sosyal kaygının oluşmasının nedenlerindedir. Çocukluk döneminde oluşan bu kaygı, çocuğun gelecekteki yaşamında da içe kapanık bir birey olmasına neden olmaktadır (Bozkurt, 2016). Çocukların kendinden güçlü olarak gördükleri bireyleri model alma eğiliminde oldukları düşünülürse anne-babasının çekingen davranışları sergilediğini gözlemleyen çocuk ebeveyni gibi girdiği ortamda kendini ifade etmekten, arkadaşlarıyla sosyal ilişkiler kurmaktan kaçabilir.

Bireyin yaşamının herhangi bir döneminde aşağılanmaya maruz kalması geri kalan yaşamında da benzer şekilde aşağılama korkusu duymasına neden olmaktadır (Bozkurt, 2016). Bireyin kişiliğinin oluşmasında kritik öneme sahip olan çocukluk döneminde ilk muhatabı olan ailesi tarafından korkutma, aşağılama, ilgisiz davranma, isteklerini önemsememe, cezalandırma gibi olumsuz davranışlarla karşılaşması, çocuğun gelecekte de yakın ve uzak çevresinden benzer tepkileri görebileceğinden endişe duymasına neden olabilmektedir. Böylece çocuk, sürekli hata yapacağını ve

olumsuz tepkilerle karşılaşacağını düşünerek sosyal ortamlardan kaçma ve kendi içine kapanmayı tercih etmektedir.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, 2017-2018 öğretim yılında MEB'e bağlı okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları, sosyal yetkinlik davranışları ve ebeveyn tutumlarını belirlemek ve bu değişkenler arasındaki ilişkileri incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocuklar oyun davranışlarını ne sıklıkla sergilemektedir?
2. Okul öncesi eğitim kurumlarına eğitime devam eden çocukların oyun davranışları;
 - a) Cinsiyete
 - b) Yaşa
 - c) Kardeş sayısına
 - d) Anne-baba eğitim düzeyine
 - e) Ailenin gelir düzeyine

göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

3. Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocuklar sosyal yetkinlik davranışlarını ne sıklıkla sergilemektedir?
4. Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik davranışları;
 - a) Cinsiyete
 - b) Yaşa
 - c) Kardeş sayısına
 - d) Anne-baba eğitim düzeyine
 - e) Ailenin gelir düzeyine

göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

5. Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ebeveynlerinin ebeveyn tutumları nelerdir?

6. Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ebeveynlerinin ebeveyn tutumları;
 - a) Çocuk sayısına
 - b) Ebeveyn eğitim düzeyine
 - c) Ailenin gelir düzeyine

göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

7. Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları, sosyal yetkinlik davranışları ve ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Çocuğun kendisini, çevresini, içinde bulunduğu toplumun sosyal ilişkilerini tanıması ve uyum sağlaması için gelişimsel bir zamana ihtiyacı vardır. Yaşanan gelişmeler ve değişimlerle artan uyarıcılar, karmaşıklaşan toplumsal ilişkiler çocuğun bu sürecini zorlaştırabilmektedir. Bu durumda çocuk dünyayı, içinde bulunduğu toplumu, insanlar arasındaki iletişimi kavramak ve uyum sağlamak için maruz kaldığı birçok uyarıcıdan uzaklaşıp en önemli sığınaklardan biri olan oyuna yönelmektedir. Çocuk en fazla oyunlarında özgür olduğu için anlamlandıramadıklarını, problemlerini, duygularını, çevresinde gördüklerini, duyduklarını tekrar tekrar oyunlarında eyleme dönüştürmektedir. Bu nedenle çocuğun oynadığı oyunlar kendisiyle ilgili çok özel bilgiler içermektedir. Çocuğa bu kritik süreçte destek olmak, gelecekteki hayatına uyum sağlamasında rehber olabilmek için çocuğun oyunlarında sergilemiş olduğu davranışları incelemek yararlı olacaktır. Dolayısıyla, bu çalışma okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarını belirlemesi açısından önem taşımaktadır.

İnsanın sürekli değişim içinde olan dünyaya her yaşta uyum sağlaması için kazanması gereken becerilerden biri sosyal becerilerdir. Yetenek ve becerilerin farkında olan, özgüveni yüksek, olumlu benlik algısına sahip bireylerin akranlarıyla ve toplumla sağlıklı sosyal ilişkiler kurmaları beklenmektedir. Sosyal yetkinliğin göstergesi olan sosyal becerilere sahip olmak için tüm gelişim alanlarında kritik öneme sahip olan okul öncesi dönemde bireyin bu becerileri kazanması gerekmektedir. Okul öncesi dönemde yeterli sosyal gelişimin gerçekleşmemesi, çocuğun düşük sosyal yetkinliğe sahip olmasına neden olmaktadır (Haktanır, 2011). Bu durum ise hem çocukluk döneminde

hem de yetişkinlik döneminde iletişim problemleri ve davranış sorunlarının yaşanmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik davranışlarının belirlenip gerekli önlemlerin alınması ve davranış sorunlarının kaynağına inilip çözümlenmesi gerekmektedir. Bu çalışma, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik davranışlarını belirlemesi açısından önemlidir.

Çocuğun kendini ve içinde bulunduğu toplumu tanınması, uyum içinde yaşaması ve sosyal gelişimini sağlıklı şekilde tamamlaması üzerinde ebeveyn tutumunun önemli bir etkisi vardır. Yaşanan toplumsal gelişmeler çocuğun hem şimdiki yaşamını hem de gelecekteki yaşamını şekillendiren ebeveyn tutumlarını da değiştirmiştir. Ebeveyn tutumları değişmesine rağmen çocuğun gelişimindeki önemi devam etmektedir (Temel, 2013). Bu nedenle yaşamsal öneme sahip olan çocukluk döneminin niteliğini arttırmak için ebeveyn tutumlarının belirlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Dolayısıyla, bu çalışma okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ebeveynlerinin tutumlarını belirlemesi açısından önem taşımaktadır.

Sosyalleşme doğumla başladığı için çocuk ilk sosyalleşme deneyimlerini ailesiyle yaşamaktadır. Çocuğun ailesiyle kurduğu bağ, ailesinin tepkileri, tutumları arkadaşlarıyla ve çevresiyle kuracağı iletişimin niteliğini etkilemektedir (Haktanır, 2011). Bu durumda, ebeveyn tutumları ile çocukların sosyal yetkinlik davranışlarının ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu araştırma okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik davranışları ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi ortaya koyduğu için ilgili alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çocuk ailesiyle kurduğu bağ sonucunda kazanmış olduğu sosyal becerilerini arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde sergilemektedir. Çocuğun arkadaşlarıyla etkileşiminin en yoğun olduğu ortamlar ise oyun ortamlarıdır. Özgürce tüm gelişimsel becerilerini eyleme dönüştürme fırsatı bulduğu oyunlarında sergilediği davranışların çocuğun sosyal yetkinliğiyle ve bununla birlikte ebeveyn tutumlarıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla bu çalışma, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları ile ebeveyn tutumları ve sosyal yetkinlik davranışları arasındaki ilişkileri ortaya koymasından önem taşımaktadır.

1.5. Sayıtlar

Bu çalışma okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların öğretmenlerinin ve ebeveynlerinin uygulanan veri toplama araçlarındaki davranış ifadelerine içten ve objektif olarak cevap verdikleri varsayımına dayanmaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, 2017-2018 öğretim yılında Van ili İpekyolu, Tuşba ve Edremit ilçelerinde yer alan MEB'e bağlı okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden okul öncesi çocukları ve onların ebeveynleriyle sınırlıdır.
2. Elde edilen veriler; oyun davranışları, sosyal yetkinlik davranışları ve ebeveyn tutumu ölçeklerinin kapsamıyla sınırlıdır.

2. BÖLÜM

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, ilgili alanyazın taraması sonucu ulaşılan Türkiye’de ve yurtdışında yapılmış çalışmalara yer verilmiştir. İlgili araştırmalar; oyun davranışları, sosyal yetkinlik davranışları ve ebeveyn tutumlarına ilişkin araştırmalar olmak üzere üç başlık altında ele alınmıştır. Bu bağlamda, Türkiye’de ve yurtdışında yapılan araştırmalar kronolojik sıralamaya göre aşağıda özetlenmiştir.

2.1. Türkiye’de Yapılan İlgili Araştırmalar

2.1.1. Sosyal Yetkinlik Davranışlarına İlişkin Araştırmalar

Kargı ve Erkan (2004) yaptıkları çalışmada, 3-5 yaşındaki çocukların davranış sorunlarını incelemişlerdir. Çalışmanın örneklemini Ankara ilindeki 338 çocuk oluşturmuştur. Çocukların davranışları anne ve öğretmen görüşlerine göre karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda kız çocuklarının içe kapanıklık puanlarının erkek çocuklarından daha yüksek, erkek çocukların ise saldırganlık puanlarının kız çocuklarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, öğretmen değerlendirmesine göre beş yaşındaki çocukların davranış sorunlarının dört yaşındaki çocuklardan daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Alisinanoğlu ve Kesicioğlu (2010) yaptıkları çalışmada, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların davranış problemlerini incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini Giresun ilindeki 119 çocuk oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak “Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, çocukların aşırı hareketli olmalarının yaşa göre farklılaştığı, çocukların davranış sorunlarının kardeş sayısı ve anne öğrenim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Karaca, Gündüz ve Aral (2011) yaptıkları çalışmada, okul öncesi dönem çocuklarının sosyal becerilerini incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmamanın örneklemini Afyonkarahisar’daki okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 229 çocuk oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak “Okul Öncesi Sosyal Davranış Ölçeği Öğretmen Formu” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, erkek çocukların saldırganlık ve depresif duygular boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının kız çocukların

ortalamalarına göre daha yüksek olduğu, ilkokul ve üniversite mezunu anne babaların çocuklarının ilişkisel saldırganlık puan ortalamalarının diğer çocuklardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Altay ve Güre (2012) yaptıkları çalışmada, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden kız ve erkek çocukların sosyal yeterliliklerini, olumlu sosyal davranışlarını ve ebeveynlerinin ebeveyn stillerini incelemişlerdir. Çalışmanın örneklemini Ankara ilindeki devlet ve özel okullarda eğitim gören 344 çocuk ve anneleri oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak “Ebeveyn Stilleri ve Boyutları Ölçeği” ve “Sosyal Yeterlilik için Eğitimci Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, erkek çocukların arkadaşlarıyla negatif ilişkilerin kız çocuklarına göre daha fazla olduğu, kızların olumlu sosyal davranışlarının erkek çocuklarına göre daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Sezici (2013) yaptığı çalışmada, oyun terapisinin çocukların sosyal, duygusal, davranış becerileri üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Yarı deneysel olan çalışma, Kütahya Nene Hatun Anaokulunda 79 çocukla yapılmıştır. Araştırmada, "Okul Öncesi Çocuğu ve Aileyi Tanılama Formu" ve "Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 Ölçeği" uygulanmıştır. Oyun terapisi kapsamında hazırlanan “Oyun Hamuru Çalışma Programı” deney grubunda bulunan 39 çocuğa uygulanmıştır. Deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların oyun hamuru çalışma programı öncesi ve sonrasında sosyal yetkinlik ve kızgınlık-saldırganlık puan ortalamalarında anlamlı fark bulunurken anksiyete-içedönüklük puan ortalamalarında anlamlı fark bulunmamıştır. Çalışma sonrasında deney grubundaki çocuklarda davranış problemleri ve anksiyete, öfke gibi duygularının azalmasıyla çocukların sosyal uyumları, davranış yönetimleri ve duygu becerileri kontrol grubundaki çocuklara göre daha fazla arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ogelman ve Topaloğlu (2014) tarafından 4-5 yaş çocuklarının sosyal yetkinlik, saldırganlık, kaygı puanları ile anne babalarının ebeveyn öz-yeterliği algısı arasındaki ilişkilerin incelendiği çalışmanın örneklemini 227 çocuk ve çocukların anne-babası oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak “Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 Ölçeği” ve “Ebeveynliğe Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Bu çalışmada çocukların sosyal yetkinlik puanları cinsiyetlerine, anne-baba mesleğine, anne-baba eğitim durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Kız

çocuklarının sosyal yetkinlik puanlarının erkek çocuklara göre daha yüksek olduğu, saldırganlık ve kaygı puanları incelendiğinde ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Anne eğitim durumuna göre çocukların saldırganlık puanları incelendiğinde ilkokul ve ortaokul mezunu olan annelerin çocuklarının saldırganlık puanları, lise mezunu olan annelerin çocuklarının saldırganlık puanlarına göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Annelerin ebeveynlik görevine ilişkin yeterlik algıları ve ebeveynlik görevine yönelik ilgileri, çocukların sosyal yetkinlik puanlarını yordamadığı, annelerin ebeveynlik görevinden sağladıkları doyumun ise çocukların sosyal yetkinlik puanlarını yordadığı belirtilmiştir.

Gür, Koçak, Demircan, Uslu, Şirin ve Şafak (2015) yaptıkları çalışmada, Ankara il merkezindeki okul öncesi eğitim kurumunda eğitim gören 847 çocuğun sosyal yetkinlik ve davranış değerlendirme durumlarını incelemiştir. Veri toplamak için “Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği-SYDD 30” kullanılmıştır. Bu çalışmada, sosyal yetkinlik boyutunda kız çocuklarının, kızgınlık-saldırganlık boyutunda ise erkek çocukların ortalamalarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Anksiyete-içe dönüklük boyutunda cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamakla birlikte kızların anksiyete-içe dönüklük puanlarının erkeklere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Keçecioglu (2015) çalışmasında, MEB okul öncesi eğitim programına ve Montessori yaklaşımına göre eğitim gören 5 yaş çocuklarının sosyal becerilerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, İstanbul ilinde görev yapmakta olan 40 öğretmen ve 303 çocuk oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak “Sosyal Beceri Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda Montessori Yaklaşımına göre eğitim alan çocukların sosyal becerilerinin ve problem davranışlarının cinsiyete göre değişmediği buna karşın MEB programına göre eğitim alan kız çocukların sosyal becerileri erkek çocuklarından daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, MEB programına göre eğitim alan çocukların anne öğrenim düzeyi ve ailenin gelir düzeyi artıkça sosyal becerilerinin de arttığı belirlenmiştir.

Ural, Güven, Sezer, Azkeskin ve Yılmaz (2015) yaptıkları araştırmada, İstanbul Anadolu yakasındaki okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim gören çocukların bağlanma stilleri, sosyal yetkinlik davranışları ve duygu düzenleme becerilerini

incelemişlerdir. “Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 Ölçeği”, “Duygu Düzenleme Ölçeği” ve çocukların bağlanma biçimlerini belirlemek amacıyla “Oyuncak Öykü Tamamlama Testi” kullanılarak 224 çocuktan veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda, annelerine güvensiz bağlanan çocukların güvenli bağlanan çocuklara göre anksiyete-içedönüklük düzeylerinin daha yüksek olduğu, erkek çocukların kız çocuklara göre daha fazla kızgın-saldırgan davranış sergiledikleri belirlenmiştir.

Bozkurt (2016) yaptıkları çalışmada, okul öncesi çocuklarının duyguları anlama becerileri ile sosyal yetkinlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmanın örneklemini Konya il merkezinde benzeşik örnekleme tekniği kullanılarak seçilen 308 çocuk oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak “Denham Duygu Anlama Testi” ve “Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30” ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda kız çocukların sosyal yetkinlik puan ortalamalarının erkek çocuklarına göre daha yüksek olduğu, erkek çocuklarının anksiyete-içedönüklük ve kızgınlık-saldırganlık puan ortalamalarının kız çocuklarına göre daha yüksek olduğu; çocukların yaşları ve annelerinin eğitim düzeyleri arttıkça sosyal yetkinlik puan ortalamalarının da arttığı belirlenmiştir.

Nalbant (2016) yaptığı çalışmada, 5 yaş çocuklarının mizaç, sosyal yetkinlik özellikleri ile çaba sarf ederek kendini denetleme becerileri arasındaki ilişkileri incelemiştir. Çalışmanın örneklemini Ankara'nın Keçiören ilçesine bağlı 5 anaokulundan rastgele seçilen 40 çocuk oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak “Kısa Mizaç ölçeği”, “Sosyal Yetkinlik ve Davranış değerlendirme-30 ölçeği” kullanılmıştır. Ayrıca, çocuklara “Çaba Sarf Ederek Kendini Denetleme Bataryası”nın altı oyun çalışmasından hazzı ve keyif verici etkinlikleri erteleme becerisini ölçen oyunlar seçilerek uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, çocukların mizaç özellikleri ve sosyal yetkinlik özellikleri ile çaba sarf ederek kendini denetleme becerisi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ayrıca, çocukların sosyal yetkinlik özelliklerinin cinsiyet, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu ve aile gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Meslek sahibi olmayan annelerin çocuklarının sosyal yetkinlik puan ortalaması diğer anne meslek gruplarına dâhil çocuklara göre anlamlı düzeyde düşük çıkmıştır.

Özkan, Tozduman ve Yaralı (2016) yaptıkları çalışmada, Kırklareli ilinde okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların bilişsel stilleri ile sosyal yetkinlik ve davranış durumlarını incelenmeyi amaçlamışlardır. 148 çocukla yapılan çalışmanın verileri “Kansas Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklar İçin Düşüncelilik İçtepisellik Ölçeği” ile “Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda, çocukların bilişsel stilleri ile sosyal yetkinlikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunurken, saldırgan-kızgınlık ve anksiyete-içe dönüklük arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ayrıca, reflektif ve hızlı doğrucu çocukların kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete-içe dönüklük puanlarının; yavaş ve yanlış yapanların ise sosyal yetkinlik puanlarının daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.1.2. Ebeveyn Tutumlarına İlişkin Araştırmalar

Tezel Şahin ve Özyürek (2005) yaptıkları çalışmada, okul öncesi çocuğu olan anne ve babaların ebeveyn tutumlarını incelemeyi amaçlamışlardır. 381 ebeveynin katıldığı bu çalışmada, veri toplama aracı olarak “Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği-PARI” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, annelerin babalara göre daha koruyucu, disiplinli ve daha demokratik olduğu, annelerin öğrenim düzeyi arttıkça demokratik tutumlarının da arttığı fakat babanın öğrenim düzeyine göre ebeveyn tutumunun farklılaşmadığı belirlenmiştir. Ayrıca, ailede başka bireylerin varlığı ve 3’ten fazla çocuğa sahip olan ebeveynlerin aşırı koruyuculuk ve otoriter tutumlarını arttırdığı görülmüştür.

Ucur (2005) yaptığı çalışmada, ailelerin çocuk yetiştirme tutumlarının çocuklarının bilişsel performans düzeylerine etkisini incelemiştir. İstanbul ilindeki okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 50 çocuk ve ailesi çalışmaya katılmıştır. Veri toplama aracı olarak “Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği,” “Aile Değerlendirme Ölçeği,” “Denver Iı Gelişimsel Tarama Testi, Bilişsel Değerlendirme Sistemi 5-7 Yaş Bataryası” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, lise ve daha düşük eğitim düzeyindeki ebeveynlerin daha otoriter ve koruyucu tutum sergiledikleri, aşırı koruyucu ve otoriter tutumun çocukların bilişsel performans düzeyini olumsuz yönde etkilediği buna karşın demokratik ve eşitlik içeren tutumun ise bilişsel performansı olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir.

Balat (2010) yaptığı çalışmada, ebeveynlerin tutumları ile çocukların okul öncesi eğitimden yararlanma düzeylerini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 183 çocuk oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak “Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, aşırı koruyucu ve sıkı disiplin ebeveyn tutumları ile çocukların okul öncesi eğitimi alma süreleri arasında negatif yönde bir ilişki olduğu, çocukların okul öncesi eğitimi alma süreleri ile ebeveynlerin demokratik tutumu arasında pozitif bir ilişkinin olduğu, ailenin sosyo ekonomik durumu ile ebeveyn tutumları arasında pozitif bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir.

Dursun (2010) yaptığı çalışmada, çocukların davranış problemleri ile ebeveynlerinin ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemini, Burdur ilindeki 233 çocuk ve ebeveynleri oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak “Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği” ve “Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça aşırı kontrol, sıkı disiplin tutumları ile aile geçimsizliğinin azaldığı, çalışmayan ebeveynlerin daha koruyucu ve disiplinli olduğu, erkek çocukların kız çocuklarına göre daha saldırgan olduğu ve ebeveyn tutumları ile çocukların davranış sorunları arasında düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir.

Garip (2010) yaptığı çalışmada, okul öncesi dönemde çocukları olan ebeveynlerin çocuk yetiştirme stilleri demokratik, otoriter ve aşırı hoşgörülü stil olmak üzere üç boyutta ele alınmış ve eşlerin evlilik uyumlarıyla ilişkisi incelenmiştir. "Evlilikte Uyum Ölçeği" ve "Anne Babalık Stilleri ve Boyutları Ölçeği" kullanılarak 664 çocuğun anne ve babasından veriler toplanmıştır. Araştırmaya katılan ebeveynlerin demokratik tutumu daha çok sergiledikleri ve demokratik tutum arttıkça evlilik uyumunun da arttığı belirlenmiştir. Buna karşın otoriter ve aşırı hoşgörülü tutumun artmasıyla evlilik uyumunun düştüğü belirlenmiştir.

Şendil ve Güner (2011) yaptıkları çalışmada, çocukların bağlanma güvenlikleri ve ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarını incelemişlerdir. Çalışma grubunda yer alan 65 çocuğa “Oyuncak Öykü Tamamlama Testi” uygulanmıştır. Çocukların ebeveynlerine ise “Ebeveyn Tutum Ölçeği” ve “Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri” uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, ebeveynlerin demokratik tutumu daha çok sergiledikleri belirlenmiştir. Ebeveynin çocuk yetiştirme tutumları ve çocuk bağlanma güvenliği

arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı buna karşın annenin otoriter tutum puanının çocuğun ikinci öyküdeki bağlanma puanına olumlu etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bir başka deyişle, ebeveynin kararlı davranışları arttıkça çocuğun güvenli bağlanma puanları da artmaktadır. Ayrıca, annenin kaygı durumu ile demokratik tutumu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenirken babanın kaygı durumu ile aşırı koruyucu tutumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Çocukların bağlanma güvenlikleri ile ebeveynlerin bağlanma güvenlikleri ve ebeveyn tutumları arasında anlamlı ilişkilerin olmadığı saptanmıştır.

Ogelman, Önder, Seçer ve Erten (2013) yaptıkları çalışmada, ebeveyn tutumlarının çocukların okula uyumu ve sosyal becerileri üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Çalışmanın örneklemini, Denizli ilindeki okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 85 çocuk ve anneleri oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak “6 Yaş Çocukları İçin Okul Uyumu Öğretmen Değerlendirme Ölçeği”, “Sosyal Beceri Formu”, “Anne-Babalık Stilleri Ve Boyutları Ölçeği (Anne Formu)” kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre, annenin otoriter ve izin verici tutumları çocuğun sosyal beceri ve okula uyum düzeylerini olumsuz yönde etkilerken demokratik tutumu çocuğun sosyal becerileri ve okula uyumunu olumlu yönde etkilemektedir.

Andı (2014) yaptığı çalışmada, ebeveynin çocuk yetiştirme tutumları ile aile hayatının okul öncesi çocuklarının sosyal davranış denetimi, uyumu ve yeterlilik düzeyine etkisini incelemişlerdir. İstanbul ilinde okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 103 çocuk ile veli ve öğretmenleri çalışmaya katılmışlardır. Veri toplama aracı olarak “Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği (PARI)” ve "Okul Sosyal Davranış Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, ilköğretim mezunu annelerin üniversite mezunu annelerden daha fazla koruyucu tutum sergiledikleri, çocukların yıkıcı ve talepkar davranışlarının artmasıyla annelerin daha az demokratik tutum sergiledikleri, anne baba tutumları ile çocuğun sosyal yeterliliği arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı belirlenmiştir.

Yener (2014) yaptığı çalışmada, okul öncesi eğitimi alan çocukların annelerinin çocuk yetiştirme tutumları ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 800 çocuk ve anneleri çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Veri toplamak için kullanılan “Sosyal Beceri Ölçeği” ve “PARI–Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme

Tutumları Ölçeği” her çocuğun annesi tarafından doldurulmuştur. Araştırma sonucunda, ev hanımı olan annelerin aşırı kontrolcü annelik ortalamalarının diğer meslek grubundaki annelerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu buna karşın demokratik tutum puanlarının ise daha düşük olduğu belirlenmiştir. Annelerin demokratik tutum ve eşitlik tanıma boyutu ile çocukların sosyal becerilerinin toplam puan boyutu arasında düşük düzeyde, pozitif bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Ayrıca araştırmada, annenin çocuk yetiştirme tutumlarının annenin mesleği, yaşı, eğitim durumu, ailenin aylık geliri ve aile tip değişkenleri açısından anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Sak, Şahin Sak, Atlı ve Şahin (2015) yaptıkları çalışmada 4-6 yaş çocukların anne babalarının ebeveyn tutumlarını incelemişlerdir. Çalışmanın örneklemini Ankara ve Van illerinde yaşayan, 4-6 yaşında çocukları okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 258 anne baba oluşturmaktadır. Açıklayıcı karma yönteminin kullanıldığı çalışmanın nicel boyutunda 258 anne babaya Ebeveyn Tutum Ölçeği uygulanmış, nitel boyutunda ise 20 anne babayla görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda, annelerin demokratik tutuma babalardan daha fazla sahip olduğu, öğrenim düzeyi düşük olan ebeveynlerin öğrenim düzeyi yüksek olan ebeveynlerden daha fazla otoriter tutumu benimsedikleri, ebeveynlerin yaşları ve yaşadıkları bölgenin benimsedikleri ebeveyn tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu belirlenmiştir.

Aktürk (2015) yaptığı çalışmada, 5 yaş çocuğu olan ebeveynlerin ebeveyn tutumunu incelemiştir. Veriler, “Ebeveyn Tutum Ölçeği” kullanılarak 420 anne ve 187 babadan toplanmıştır. Araştırma sonucuna göre, babalar annelere kıyasla demokratik tutumu daha çok sergilerken anneler babalara göre izin verici tutumu daha çok sergilemişlerdir. Ayrıca, lisansüstü eğitim düzeyinde olan babaların aşırı koruyucu tutumu daha fazla sergiledikleri belirlenmiştir.

Çetinkaya (2016) çalışmasında, 4-5 yaşındaki çocukların sosyal duygusal uyumlarına ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumlarının etkisini incelemişlerdir. Çalışma Kars il merkezinde anasınıflarında eğitim gören 287 çocuğun ebeveynleri ve öğretmenleri ile yürütülmüştür. Veriler “Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği-PARI” ve “Marmara Sosyal Duygusal Uyum Ölçeği-MASDU” ile toplanmıştır. Araştırmada kız çocuğuna sahip ebeveynlerin erkek çocuğuna sahip ebeveynlerden daha fazla koruyucu tutum sergiledikleri, ailenin gelir düzeyi arttıkça aşırı koruyuculuk

puanlarının azaldığı buna karşın demokratik tutum ve eşitlik tanıma boyutunda ise ortalamaların arttığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yalçın (2016) yaptığı çalışmada, okul öncesi dönem çocuklarının okula uyumu ile ebeveyn tutumu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın nicel kısmındaki örneklemini Eskişehir il merkezindeki okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 303 çocuk, aileleri ve öğretmenleri oluştururken nitel kısmındaki örneklemini ise okula uyum öğretmen değerlendirme ölçeği puanlarına göre en düşük puana sahip 9 çocuk ve bu çocukların aile ve öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği”, “Ebeveyn Tutum Ölçeği”, “Yarı-Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu” ve “Yarı-Yapılandırılmış Ebeveyn Görüşme Formu” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, ebeveynlerin demokratik ve aşırı koruyucu tutum puanlarının daha yüksek ve özellikle çalışmayan annelerin çalışan annelere göre daha koruyucu tutum sergiledikleri belirlenmiştir.

2.1.3. Oyun Davranışlarına İlişkin Araştırmalar

Taylı (2007) okul öncesi eğitime devam eden 6 yaşındaki çocuklarla yaptığı çalışmada, kardeş sahibi olma değişkeninin çocukların sosyal oyun davranışları üzerindeki etkisini incelemiştir. 20 tek çocuk ve kardeşi olan 18 çocuk oyun zamanında 10’ar dakika gözlenmiştir. Çocukların genellikle birlikte oyun oynadıkları, sonrasında sırasıyla amaçsız oyun, seyirci davranış ve paralel oyun oynadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Kardeşe sahip çocukların birlikte ve işbirlikçi oyunları daha çok tercih ettikleri, tek çocuk olanların ise amaçsız, seyirci davranış ve paralel oyunu daha fazla tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Duman ve Temel (2011) yaptıkları çalışmada, Türkiye’de ve Amerika’da anasınıfına giden çocukların oyun davranışlarını incelemiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden gömülü teori kullanılan bu çalışmanın örneklemini 34 çocuk oluşturmuştur. Araştırma sonucuna göre, her iki gruptaki çocukların en fazla sosyal oyunlardan grup oyunu oynadıkları belirlenmiştir. Bunun yanı sıra uygulanan program ve cinsiyetin çocukların oyun alanı kullanımını, oyun tercihlerini ve oyun davranışlarını farklılaştırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, aynı yaş grubundaki çocukların oyunlara bireysel özelliklerini kattığı ve gelişim özellikleriyle oyun davranış özelliklerinin örtüştüğü belirlenmiştir.

Aslan (2013) yaptığı araştırmada, okul öncesi çocuklarının oyun davranışlarını ve oyunlarında çıkan zorbalık davranışlarını incelemiştir. Veri toplama aracı olarak “Çocuk Davranış Ölçeği”, araştırmacı tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Erken Çocukluk Dönemi Oyun ve Saldırganlık Gözlem Formu” kullanılmıştır. Araştırmaya katılan 55 çocuk her biri 80 dakika olmak üzere toplamda 4400 dakika gözlemlenmiştir. Araştırma sonucuna göre, zorbalık davranışı puanları en yüksek olan çocukların en fazla sosyal sembolik oyun davranışlarını göstermişlerdir. İlişkisel zorbalık puanı yüksek olan erkek çocuklar sosyal yapı oyun davranışlarını, fiziksel zorbalık puanı yüksek olan erkek çocuklar ise paralel oyun davranışlarını kız çocuklarından daha fazla sergilemişlerdir. Fiziksel zorbalık davranış puan ortalamaları ve erkek çocukların fiziksel zorbalığa maruz kalma puan ortalamaları arttıkça paralel oyun davranışları artmıştır. Ayrıca, çocukların ilişkisel saldırgan davranışları arttıkça seyirci davranışlar azalmış ve lokomotif oyun davranışları artmıştır.

Özdemir (2014) yaptığı çalışmada, 5-6 yaşındaki çocukların oyun zamanında oyun ve oyuncak seçimini incelemiştir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmanın örneklemini, Kırşehir il merkezinde okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 15 çocuk ve 2 öğretmen oluşturmaktadır. Her çocuk oyun zamanında haftada 10 dakika gözlemlenmiştir. Yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak öğretmenlerle görüşülmüştür. Araştırma sonucunda kız çocuklarının oyun zamanını dramatik oyun merkezi ve sanat merkezinde geçirdiği, erkek çocuklarının ise blok ve sanat merkezinde geçirdiği belirlenmiştir. Kız ve erkek çocuklarının en az tercih ettikleri merkezler ise müzik, matematik ve fen merkezleridir. Ayrıca, çocukların oyun zamanı etkinliklerinde öğretmenin kuralı oyun, itiş kakış oyunlarına izin vermemesinden dolayı öğretmen sınıftan çıktıktan sonra kız ve erkek çocukların birlikte az da olsa bu oyunları oynadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Koçyiğit, Sezer ve Yılmaz (2015) yaptıkları çalışmada, Erzurum il merkezindeki 60-72 aylık 228 çocuğun sosyal yetkinlik ve duygu düzenleme becerileri ile oyun becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın verileri “Sosyal Yetkinlik Ve Davranış Değerlendirme-30 Ölçeği”, “Duygu Düzenleme Ölçeği” ve “Oyun Becerileri Değerlendirme Ölçeği” kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, çocukların sosyal yetkinlik davranışları arttığında oyun becerilerinin de arttığı belirlenmiştir.

Ayrıca, kızgınlık saldırganlık ve anksiyete-içedönüklük puan ortalaması yüksek olan çocukların oyun becerilerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Lenger (2015) yaptığı çalışmada, görme yetersizliği olan okul öncesi çocuklarının oyun davranışlarını normal gelişim gösteren akranlarının oyun davranışlarıyla karşılaştırmıştır. Araştırmanın örneklemini İstanbul ilindeki okul öncesi eğitim sınıflarında kaynaştırma öğrencisi olan 8 çocuk ile normal gelişim gösteren 8 çocuk oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak “Oyun Gözlem Skalası” ve “Küçük Adımlar Gelişim Becerileri Envanteri” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, görme yetersizliği olan çocukların en çok yalnız oyun en az ise paralel oyun davranışlarını sergiledikleri belirlenmiştir. Buna karşın görme yetersizliği olmayan çocuklar ise en çok grup oyun davranışlarını, en az paralel oyun davranışlarını sergilemişlerdir.

Ogelman, Erdentuğ, Aytaç, Akdeniz, Güner ve Ese (2016) yaptıkları çalışmada, Türkiye ve Kuzey Kıbrıs'ta 5-6 yaş çocuklarının oyun davranışlarını incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini Denizli'den 50 çocuk, Lefkoşa'dan 35 çocuk oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak kullanılan ”Okul Öncesi Oyun Davranışı Ölçeği”ni çocukların öğretmenleri dört aylık gözlemleri doğrultusunda doldurmuşlardır. Araştırma sonucuna göre, Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan çocukların sosyal oyun ve pasif oyun ortalamaları Türkiye’de yaşayan çocukların ortalamalarından daha yüksektir. Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan çocukların oyun davranışlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmazken Türkiye’de yaşayan erkek çocuklarının itiş kakış oyun ve yalnız pasif oyun davranışı puan ortalamalarının, kız çocuklarının ortalamalarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Sezer, Yılmaz ve Koçyiğit (2016) yaptıkları çalışmada, okul öncesi çocuklarının oyun becerileri ile aile-çocuk iletişimi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Erzurum il merkezindeki okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 228 çocuk çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Veri toplamak için kullanılan “Oyun Becerileri Değerlendirme Ölçeği” ve “Anne-Baba-Çocuk İletişimini Değerlendirme Aracı (ABCİDA)” çocukların anneleri tarafından doldurulmuştur. Araştırma sonucunda, anne-baba-çocuk arasındaki uygun iletişimin çocukların oyun becerilerini arttırdığı ve anne-baba-çocuk etkileşiminin oyun becerilerini anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir.

2.2. Yurt Dışında Yapılan İlgili Araştırmalar

2.2.1. Sosyal Yetkinlik Davranışlarına İlişkin Araştırmalar

Cohn (1990) yaptığı çalışmada, 6 yaşındaki çocukların bağlanma biçimleri ve akran sosyal yeterliliğini incelemiştir. Çalışmanın örneklemini 89 çocuk ve anneleri oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak “EAS Mizaç Ölçeği” ve “Johnson Bilişsel Yetenek Testi” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, güvensiz bağlanan erkek çocukların güvenli bağlanan akranlarına göre daha çok davranış problemi yaşadıkları, arkadaşlarına karşı daha fazla saldırgan davranışlarda buldukları, daha az sosyal yetkinliğe sahip oldukları ve öğretmenleri tarafından daha az sevildikleri belirlenmiştir.

Chen ve Jiang (2002) yaptıkları çalışmada, çocukların sosyal yeterliliklerini ve davranış sorunlarını incelemiştir. Araştırmanın örneklemini Çin’de okul öncesi eğitim alan 370 çocuk oluşturmuştur. Araştırma sonucunda, erkek çocukların saldırgan davranışları ve kaygılarının kız çocuklarından daha yüksek olduğu, kız çocuklarının ise sosyal yetkinlik davranışlarının daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Rydel, Bohlin ve Thorell (2005) yaptıkları çalışmada, okul öncesi çocuklarının anneye bağlılık davranışlarını, öğretmen ve akranlarıyla olan ilişkilerini incelemiştir. Araştırmanın verileri “Öğrenci- Öğretmen İlişki Ölçeği” ve “Akran Yeterliliği Sosyal Yeterlilik Envanteri” kullanılarak ve video kayıtları kodlanarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda, 6 yaşındaki çocukların 5 yaşındaki çocuklardan daha sosyal davranışlar sergiledikleri, kız çocuklarının öğretmenleriyle daha olumlu iletişim kurdukları, erkeklerin ise daha iyi sözel yeteneğe sahip oldukları, bağlanma türlerinin ve utangaçlığın çocuğun sosyal davranışlarını etkilediği belirlenmiştir.

Hammarberg ve Hagekull (2006) yaptıkları çalışmada, 6 farklı ülkede çocukların cinsiyet farklılıkları doğrultusunda problem davranışlarını dışsallaştırması ve içselleştirmesini incelemiştir. Çalışmanın örneklemini 197 erkek ve 173 kız olmak üzere 370 çocuk oluşturmaktadır. Okul yılı başında ve sonunda 8 ay arayla çocukların problem davranışları öğretmenleri tarafından puanlandırılmıştır. Davranış problemlerini tespit etmek için “Okul Öncesi Davranış Anketi” kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre, kız çocuklarının dışsallaştırma (agresif ve konsantrasyon problemi) davranışlarını erkeklere göre daha fazla olumlu yönde geliştirdiği, içselleştirici (mutsuz ve endişeli) davranışların karşıt modele eğiliminin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Genel olarak

erkeklerin kızlara göre her iki problem davranışlarına eğilimlerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Cohen ve Mendez (2009) yaptıkları araştırmada, bir yıl boyunca çocukların oyun davranışları, akran davranışları, duygu düzenleme, alıcı dil ve sosyal yetkinliğini incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini, Head Start'a katılan 331 Amerikalı ve Afrika kökenli çocuklar oluşturmuştur. Araştırma sonucunda, çocukların akran oyun davranışlarının sonbahardan ilkbahara kadar orta derecede istikrarlı olduğu, değişen duygusal kararsızlığın uyumsuzluk ve sosyal yetkinlik davranışlarını etkilediği belirlenmiştir. Ayrıca, düşük sosyal yetkinliğe sahip olan çocukların dil ve duygu düzenleme becerilerinin yüksek sosyal yetkinliğe sahip çocuklardan daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Uren ve Stagnitti (2009) yaptıkları araştırmada, çocukların oyun davranışları, sosyal yetkinlik davranışları ve sınıf içi etkinliklere katılımını incelemişlerdir. Çalışmanın örneklemini 5-7 yaş aralığındaki 41 çocuk oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak "Sosyal Yeterlilik Ölçeği" ve "Çocuklar için Leuven Katılım Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre, çocukların oyun davranışları ile sosyal yetkinlik ve etkinliklere katılım düzeyi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ve öğretmen tarafından oyun davranışlarının değerlendirilmesiyle çocuğun sosyal yetkinlikleri hakkında doğru sonuçlara ulaşılabileceği belirtilmiştir.

Vahedi, Farrokhi ve Farajian (2012) yaptıkları çalışmada, 2-5 yaşlarındaki çocukların sosyal yeterlilikleri ve davranış sorunları gelişimlerini incelemişlerdir. İran'daki okul öncesi eğitimi alan 499 çocuk çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak "California Sosyal Yetkinlik Ölçeği" ve "Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, sosyal yetkinlik ile problem davranışları arasında negatif yönde düşük-orta düzeyde bir ilişki olduğu, çocukların yaşları arttıkça sosyal yetkinlik davranışlarının arttığı, davranış problemlerinin ise azaldığı belirlenmiştir.

2.2.2. Ebeveyn Tutumuna İlişkin Araştırmalar

Aunola ve Nurmi (2005) yaptıkları çalışmada, çocukların problem davranışlarında ebeveyn stillerinin etkisini incelemişlerdir. 4-6 yaşındaki 196 çocuk anaokulundan 2. sınıfa kadar altı kez takip edilmiş ve her çocuğun sorunlu davranışları

ölçülmüştür. Anne babalar ise her yılda bir ebeveyn stilleri anketini doldurmuşlardır. Araştırma sonucuna göre, babaların davranış ve psikolojik kontrol düzeyi zamanla azalmış, annelerin ise davranış kontrol düzeyinde azalma görülmüş fakat sevgilerinde ve psikoloji kontrolünde değişiklik olmamıştır. Ayrıca, anne-babanın yüksek psikolojik kontrolünün anaokulundan ilkokula geçen çocukların iç ve dış problem davranışlarını arttırdığı görülmüştür.

Coplan, Hastings, Lagacé-Séguin ve Moulton (2002) yaptıkları araştırmada, ebeveyn tutumlarını incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini 76 çocuk ve anneleri oluşturmuştur. Veriler, çocuk davranışlarını içeren hikâyelerle ebeveyne gönderilen mektuplarla ve “Ebeveynlik Uygulamaları Ölçeği” ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda, otoriter annelerin çocuğun olumsuz davranışlarında daha az empati yaptıkları ve çocuklarının daha saldırgan oldukları belirlenmiştir.

Berg (2011) yaptığı çalışmada, okul öncesi dönem çocuklarının sosyal duygusal gelişimi ile ebeveyn stilleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın örneklemini 14 ebeveyn oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak kullanılan “Ebeveyn Stili Anketi” ve “Çağlar ve Aşamalar Anketi: Sosyal Duygusal Gelişim” ölçme araçlarını ebeveynler doldurmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, 14 ebeveynden 10’u yetkili ebeveynlik, 3’ü otoriter ve biri ise izin verici ebeveyn stilini benimsemektedir. 14 çocuktan ikisinin sosyal duygusal gelişimlerinin normal düzeyin altında olduğu, bu alanda önemli gecikme yaşandığı ve bu çocukların ebeveynlerinin otoriter tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca, çocukların sosyal duygusal gelişimleri ile ebeveyn stilleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.2.3. Oyun Davranışlarına İlişkin Araştırmalar

Rubin ve Coplan (1995) yaptıkları çalışmada, çocukların serbest oyun davranışlarını ve sosyal etkileşimlerini incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini 46-66 aylık 96 okul öncesi çocuğu oluşturmaktadır. Her çocuğun serbest zamanda gözlemlenen davranışları “Oyun Gözlem Formu” kullanılarak kodlanmıştır. Çocukların anneleri ise “Colorado Mizaç Envanteri”ni doldurmuşlardır. Araştırmanın sonucunda, sosyal etkileşimleri düşük olan çocukların serbest oyunda kaygılı davranışlar sergiledikleri ve daha fazla içselleştirme sorununa sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca,

tek başına oyun davranışları sergileyen çocukların duygu düzenleme becerilerinin düşük olmadığı fakat sosyal etkileşimlerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Saracho (1999) yaptığı çalışmada, çocukların sosyal oyun davranışları ile bilişsel üslupları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın örneklemini erken çocukluk programına katılan 3-5 yaş aralığındaki 2400 çocuk oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak “Oyun Değerlendirme Ölçeği” ve “Goodenough-Harris Çizim Testi” kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, alana bağımlı bilişsel üsluptaki çocuklar daha fazla sosyal oyun davranışlarını sergilemiş, alandan bağımsız bilişsel üsluba sahip çocuklar ise daha çok blok oyunlarını tercih etmiş ve daha çok sosyal olmayan oyun etkinliklerine katılmışlardır.

Coplan, Molina, Daniel ve Wichmann (2001) yaptıkları çalışmada, çocukların davranış problemleri ile oyun davranışlarını incelemiştir. Çalışmanın örneklemini 39 kız ve 38 erkek çocuk oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak kullanılan “Çocuk Mizaç Envanteri” anneler tarafından doldurulmuş, öğretmenleri tarafından ise “Okul Öncesi Davranış Anketi” doldurulmuştur. Çocuklar okulun ilk 6 ayı gözlemlenmiş yıl sonuna doğru ise çocukların akademik becerileri ölçülmüştür. Araştırma sonucuna göre, çocukların cinsiyeti ile tek başına oyun davranışları arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Erkek çocuklarının sosyal yetkinlik davranışları ve akademik becerileri arasında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Kız çocuklarının pasif oyun davranışları ile utangaçlık arasında negatif ilişkinin, akademik başarı ile pozitif ilişkinin olduğu, tek başına oyun davranışları ile sosyal yeterlik arasında ise anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Spinrad (2004) yaptığı çalışmada, çocukların sosyal olmayan oyun davranışları ile duygusallık, duygu düzenleme ve sosyal işlevi arasındaki ilişkileri incelemiştir. Çalışmanın örneklemini güz döneminde 416 çocuk bahar döneminde ise 147 çocuk oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak “Çocuk Davranış Anketi” kullanılmıştır. Ayrıca, çocuklar öğretmenleri tarafından serbest oyun zamanında gözlemlenmiştir. Öğretmenler ve ebeveynler çocukların çabalarını, duygularını ve sosyal davranışlarını değerlendirmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre, yalnız oyunun yüksek asosyal davranış ve akran dışlama ile ilişkili olduğu, suskun davranışın düşük sosyal yeterlikle, düşük kızgınlık ve pozitif duygulanımla ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Fabes, Martin ve Hanish (2003) çalışmalarında, çocuğun cinsiyet ve oyun arkadaşının cinsiyetine göre çocukların oyun davranışlarının anlamlı düzeyde değişip değişmediğini incelemişlerdir. Çalışmanın örneklemini 52 aylık olan 97 erkek ve 106 kız çocuğu oluşturmaktadır. Çocuklar yedi ay boyunca hafta içi her gün yemek ve uyku saati dışında gözlemlenmiştir. Araştırmanın sonucunda, erkek çocukların kız çocuklarından daha hareketli oyunlar oynadıkları belirlenmiştir. Ayrıca, çocukların karşı cinsle nadiren oynadıkları, aynı yaş ve özellikteki çocukların oyun davranışlarının çocuğun kendi cinsiyeti ve oyun oynadığı arkadaşlarının cinsiyetine göre değiştiği sonucuna ulaşılmıştır.

İlgili araştırmalar incelendiğinde, çocukların sosyal yetkinlik davranışlarını inceleyen çalışmalarda verilerin nicel veri yöntemiyle, ebeveyn ve öğretmen görüşleri doğrultusunda toplandığı görülmektedir. Çocukların sosyal yetkinlik davranışlarının yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, anne-baba öğrenim düzeyi değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Ebeveyn tutumlarının ise gelir düzeyi, çocuk sayısı ve öğrenim düzeyi değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığının incelendiği görülmektedir. Ayrıca ebeveyn tutumları ile çocukların bilişsel, sosyal becerileri, davranış sorunları, okula uyum düzeyleri, sosyal duygusal uyumları ile arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Çocukların oyun davranışlarını inceleyen çalışmalara bakıldığında ise nitel araştırma yöntemlerinden gözlem tekniğinin daha çok kullanıldığı görülmektedir. Yapılan çalışmalarda çocukların oyun davranışlarının sadece cinsiyet ve yaş değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Oyun davranışları ile çocukların bilişsel üslupları, problem davranışları arasındaki ilişki incelenmiştir. Sonuç olarak daha büyük örnekleme çocukların oyun davranışlarının incelenmesine, çocukların oyun davranışları ile sosyal yetkinlik ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkilerin de incelenmesine ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, tarama modellerinin bir türü olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli birden fazla değişken arasındaki ilişkinin varlığını ve bu ilişkinin derecesini belirlemeyi amaçlamaktadır (Karasar, 1995). Bu araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları, sosyal yetkinlik davranışları ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkilerin ortaya çıkarılması amaçlandığı için ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Van ili İpekyolu, Tuşba ve Edremit merkez ilçelerinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim gören çocuklar ve bu çocukların ebeveynleri oluşturmaktadır. Van İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan verilere göre okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sayılarının ilçelere göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: *Araştırmanın Evrenine İlişkin Okul Öncesi Eğitim Kurumunda Öğrenim Gören Çocukların Sayıları*

<i>İlçeler</i>	<i>Öğrenci Sayıları</i>
İpekyolu	6286
Tuşba	2779
Edremit	3118
Toplam	12183

Tablo 1 verilerine göre, İpekyolu ilçesinde 6286, Tuşba ilçesinde 2779, Edremit ilçesinde ise 3118 çocuk olmak üzere Van ilinin belirtilen üç merkez ilçesinde toplam 12.183 çocuk MEB’e bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim görmektedir. Bu çalışmada, çalışma evreninin tamamına ulaşmak zaman, emek ve olanaklar bakımından güç olduğu için örneklem alma yoluna gidilmiştir.

Araştırmada tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Tabakalı örneklemede; araştırmayı etkileyecek çeşitli faktörler düşünülerek evren bu faktörler doğrultusunda alt gruplara ayrılmakta ve her gruptan belirli oranda seçkisiz olarak örneklem alınmaktadır (Göksu, Konaklı ve Padem, 2012). Dolayısıyla bu araştırmada, çocukların oyun davranışları, sosyal yetkinlik davranışları ve ebeveyn tutumları üzerinde etkili olabileceği düşüncesiyle belirlenen ilçelerde yer alan okul öncesi kurumları uzman görüşü alınarak alt, orta ve yüksek sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi olmak üzere üç tabakaya ayrılmıştır. Her bir tabakadan belirli sayıda okul öncesi kurumu seçkisiz olarak belirlenmiştir.

Örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde, zaman ve olanaklar bakımından mümkün olduğunca daha geniş ve evreni temsil edebilecek güçte bir örneklem belirlemek önem taşımaktadır (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Bu araştırmada, araştırmanın evrenini olabildiğince yüksek düzeyde temsil edebilmesi açısından araştırmanın amacına uygun olacak şekilde örnekleme alınan çocuk sayısının yüksek tutulması amaçlanmıştır. Dolayısıyla, belirlenen okul öncesi kurumlarında öğrenim görmekte olan 3 ilçeden toplam 521 çocuk ve onların ebeveynleri araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. İlçelere göre örneklem alınırken çalışma evrenindeki oranı dikkate alınmıştır. Çıngı'ya (1994) göre, “.05” anlamlılık düzeyinde evren sayısının 10.000 olması durumunda örneklem sayısının 370 olması evreni temsil etme bakımından yeterli görülmektedir (Akt. Büyüköztürk ve diğerleri, 2016). Bu durumda, bu çalışmanın örnekleminin evreni temsil edebilecek büyüklükte olduğu söylenebilir. Araştırmanın örneklemini oluşturan okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların cinsiyete, yaşa, öğrenim gördükleri ilçelere ve okulun sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyine göre dağılımı Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. *Örnekleme Yeri Alan Çocukların Cinsiyete, Yaşa, İlçelere ve Okulun Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre Dağılımı*

Özellik	Kategori	Sayı (N)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kız	260	49.9
	Erkek	261	50.1
Yaş	36-48 ay arası	58	11
	49-60 ay arası	281	54
	61 ve üzeri	182	35

İlçe	İpekyolu	298	57
	Tuşba	99	19
	Edremit	124	24
Okulun sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi	Yüksek	212	41
	Orta	150	29
	Düşük	159	30
	Toplam	521	100

Tablo 2 verilerine göre, örnekleme alınan okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların yaklaşık olarak yarısı (260; %49.9) kız, yaklaşık olarak yarısı (261; %50.1) ise erkektir. Çocukların 298'i (%57) İpekyolu ilçesinde, 99'u (%19) Tuşba ilçesinde ve 124'ü (%24) ise Edremit ilçesinde öğrenim görmektedir. Örnekleme alınan okullar sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyine göre incelendiğinde, yüksek sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyindeki okullardan 212 (%41), orta sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyindeki okullardan 150 (%29) ve düşük sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyindeki okullardan ise 159 (%30) çocuğun örnekleme alındığı görülmektedir.

Araştırmanın örneklemini oluşturan çocukların ebeveynlerinin cinsiyete, eğitim düzeyine, çocuk sayısına ve gelir düzeyine göre dağılımı Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. *Örneklemede Yer Alan Çocukların Ebeveynlerinin Cinsiyete, Eğitim Düzeyine, Çocuk Sayısına ve Gelir Düzeyine Göre Dağılımı*

Özellik	Kategori	Sayı (N)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın (Anne)	493	95
	Erkek (Baba)	28	5
Eğitim düzeyi	Okur-yazar değil	50	10
	İlkokul	171	33
	Ortaokul	108	21
	Lise	111	21
	Üniversite	81	15
Çocuk sayısı	1 çocuk	55	11
	2 çocuk	237	46
	3 çocuk	133	25
	4 ve üzeri	96	18
Gelir düzeyi	0-1499 TL	181	35
	1500-2499 TL	149	28
	2500-3499 TL	82	16

3500 TL ve üzeri	109	21
Toplam	521	100

Tablo 3 verilerine göre, çalışmaya katılan ebeveynlerin 493'ü (%95) anne ve 28'i (%5) ise babadır. Ebeveynlerin 50'si (%10) okuryazar değil, 171'i (%33) ilkokul mezunu, 108'i (%21) ortaokul mezunu, 111'i (%21) lise mezunu ve 81'i (%15) ise üniversite mezunudur. Ebeveynlerin 55'i (%11) 1 çocuğa, 237'si (%46) 2 çocuğa, 133'ü (%25) 3 çocuğa ve 96'sı (%18) 4 ve üzeri çocuğa sahiptir. Ailelerin gelir düzeyi incelendiğinde ise ailelerin 181'i (%35) 0-1499 TL arası aylık gelire, 149'u (%28) 1500-2499 TL arası aylık gelire, 82'si (%16) 2500-3499 TL arası aylık gelire, 109'u (%21) ise 3500 TL ve üzeri aylık gelire sahiptir.

3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırmada, okul öncesi dönemdeki çocukların oyun davranışlarını belirlemek amacıyla “36-71 Aylık Çocuklar İçin Oyun Davranış Ölçeği”, çocukların sosyal yetkinlik davranışlarını belirlemek amacıyla “Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 Ölçeği”, çocukların ebeveynlerinin ebeveyn tutumlarını belirlemek için ise “Ebeveyn Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Veri toplama araçlarına ilişkin bilgiler aşağıda sunulmuştur.

3.3.1. 36-71 Aylık Çocuklar İçin Oyun Davranış Ölçeği

Aslan (2017) tarafından 36-71 aylık çocukların oyun davranışlarını değerlendirmek amacıyla geliştirilen ölçek 21 maddeden oluşmaktadır. Çocuğun öğretmeni tarafından puanlanan ölçek beşli Likert formatında olup sessiz davranış, tek başına oyun, paralel oyun, sosyal oyun, itiş kakışlı oyun olmak üzere beş alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin geçerlik çalışmalarına ilişkin kapsam geçerliği için uzman görüşünden yararlanılmış, yapı geçerliğini sağlamak için ise açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin geneli için Cronbach Alpha iç güvenilirlik kat sayısı .73 olarak belirlenirken sessiz davranış alt boyutu için .92, tek başına oyun alt boyutu için .84, paralel oyun alt boyutu için .89, sosyal oyun alt boyutu için .90, itiş kakışlı oyun alt boyutu için .96 olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach Alpha iç güvenilirlik katsayıları sessiz davranış alt boyutu için .84, tek başına oyun alt boyutu için .74, paralel oyun alt boyutu için .86, sosyal oyun alt boyutu için .86, itiş kakışlı

oyun alt boyutu için .93 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler, ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

3.3.2. Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 Ölçeği

La Freniere ve Dumas (1996) tarafından geliştirilen ve Çorapçı, Aksan, Arslan-Yalçın ve Yağmurlu (2010) tarafından Türkçeye uyarlanan ölçek, okul öncesi dönemde çocukların gösterebilecekleri kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete-içedönüklük gibi duygusal ve davranış sorun belirtilerini ve bu dönemde gelişmesi beklenen sosyal becerilerin niceliğini değerlendirmek amacıyla kullanılmaktadır. Çocuğun öğretmeni veya ebeveyni tarafından doldurulan ölçek beşli Likert formatında olup üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek için temel bileşenler analizi ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ayrıca, ölçüt bağımlı geçerlik için, ölçeğin alt boyutları ile “Duygu Düzenleme Ölçeği”, “Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği” ve “Kendini Denetleme Becerisi” puanları arasındaki korelasyonlar hesaplanmıştır. “Sosyal yetkinlik”, “kızgınlık-saldırganlık” ve “anksiyete-içedönüklük” alt boyutları için Cronbach Alpha iç güvenilirlik katsayıları sırasıyla .88, .87, ve .84 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach Alpha iç güvenilirlik katsayıları sosyal yetkinlik alt boyutu için .90, kızgınlık-saldırganlık alt boyutu için .87, anksiyete-içedönüklük alt boyutu için .88 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler, ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

3.3.3. Ebeveyn Tutum Ölçeği

Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından anne-babaların okul öncesi dönem çocuklarını yetiştirirken gösterdikleri ebeveynlik tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilen ve beşli Likert formatında olan ölçek; “demokratik”, “otoriter”, “aşırı koruyucu” ve “izin verici” olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek; “demokratik” tutum boyutu 17 madde, “otoriter” tutum boyutu 11 madde, “aşırı koruyucu” tutum boyutu 9 madde, “izin verici” tutum boyutu 9 madde olmak üzere toplam 46 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin geçerlik çalışmalarına ilişkin yapı geçerliğini sağlamak için açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ayrıca, ölçeğin alt boyutları arasındaki ilişkiler ve ölçek ile “Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu” ölçeğinin alt boyutları arasındaki korelasyonlar incelenmiştir. Ölçeğin Cronbach Alpha iç güvenilirlik katsayıları “demokratik” alt boyutu için .83, “otoriter” alt boyutu için .76,

“aşırı koruyucu” alt boyutu için .75 ve “izin verici” alt boyutu için ise .74 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach Alpha iç güvenirlik katsayıları demokratik alt boyut için .82, otoriter alt boyutu için .81, aşırı koruyucu alt boyutu için .75 ve izin verici alt boyutu için ise .71 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler, ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Araştırma verileri, 2017-2018 eğitim öğretim yılının ikinci döneminde araştırmacı tarafından Van ilinin İpekyolu, Tuşba ve Edremit merkez ilçelerinde sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerine göre belirlenen okulların okul öncesi eğitim kurumunda öğrenim görmekte olan çocukların öğretmenlerinden ve ebeveynlerinden toplanmıştır. Veri toplama sürecinde şu basamaklar izlenmiştir:

1. Uygulama öncesinde Yüzüncü Yıl Üniversitesi Etik Kurulundan uygulanabilirlik onayı alınmış ve daha sonra Milli Eğitim Müdürlüğünden resmi izin alınarak uygulamalar gerçekleştirilmiştir.
2. Belirlenen ilçelerdeki okullar uzman görüşü alınarak alt, orta ve yüksek sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi olmak üzere üç tabakaya ayrılmıştır ve her bir tabakadan belirli sayıda olmak üzere toplam 25 okul öncesi kurumu (MEB’e bağlı bağımsız anaokulları ve ilkokul bünyesindeki anasınıfları) seçkisiz olarak belirlenmiştir.
3. İzin belgeleri ve veri toplama araçları ile birlikte uygulama yapılacak okullara tek tek gidilmiş ve ölçeklerin uygulanması için okul yönetiminin onayı alınmıştır.
4. Okullarda sabah grubu ve öğlen grubu olmak üzere ikili eğitim yapıldığı için bazı öğretmenlerle doğrudan görüşülerek, bazı öğretmenlere ise yöneticileriyle görüşülerek ölçek uygulamasına ilişkin genel bilgi ve yönergeler açıklanmıştır.
5. Her öğretmenden sınıf listesinden 4 kız 4 erkek olmak üzere seçkisiz olarak 8 çocuk seçmesi istenmiştir. Seçilen çocukların ebeveynlerine doldurmaları için ebeveyn tutum ölçeği gönderilmiştir. Daha sonra öğretmenden ebeveyn ölçeği doldurulan her çocuğa ilişkin oyun davranışı ve sosyal yetkinlik davranış ölçeğini doldurmaları istenmiştir.
6. Toplamda 190 öğretmenle iletişime geçilmiş ve 144 öğretmenden dönüt alınmıştır. Bu durumda, her bir öğretmenden yaklaşık olarak 3-4 öğrencisiyle ilgili veri toplanmıştır.

7. Veri toplama sürecinde araştırmacı okul yöneticileriyle veya öğretmenlerle haftalık telefon görüşmeleri yaparak süreci takip etmiş öğretmenlerin sorularını cevaplandırmıştır.
8. Ölçekler öğretmenlere dağıtıldıktan yaklaşık iki hafta sonra tek tek okullara gidilerek araştırmacı tarafından toplanmıştır.
9. Veri toplama süreci yaklaşık olarak 8 hafta sürmüştür.

3.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmada nicel veri analizi tekniklerinden yararlanılmıştır. Araştırmanın alt problemlerine yönelik kullanılan veri analizi teknikleri Tablo 4'te özetlenmiştir.

Tablo 4. *Araştırmanın Alt Problemlerine Yönelik Kullanılan Veri Analizi Teknikleri*

<i>Analizler</i>	<i>Alt Problemler</i>
Betimsel İstatistikler (Ortalama, Standart Sapma)	Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocuklar oyun davranışlarını ne sıklıkta sergilemektedir? Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocuklar sosyal yetkinlik davranışlarını ne sıklıkta sergilemektedir? Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ebeveynlerinin ebeveyn tutumları nelerdir?
Fark İstatistikleri (ANOVA, MANOVA)	Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, anne-baba eğitim düzeyi, ailenin gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik davranışları cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, anne-baba eğitim düzeyi, ailenin gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ebeveynlerinin ebeveyn tutumları çocuk sayısı, eğitim düzeyi, ailenin gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı	Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları, sosyal yetkinlik davranışları ve ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Tablo 4'te görüldüğü üzere, araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları, sosyal yetkinlik davranışları ve ebeveyn tutumlarını

belirlemek için ölçek puanlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelenmiştir. Bu değerler oyun davranışları için (5'li Likert) 21-1.79 arası' *neredeyse hiç*, '1.80-2.59 arası' *nadiren*, '2.60-3.39 arası' *bazen*, '3.40-4.19 arası' *sıklıkla* ve '4.20-5.00 arası' *her zaman* olarak; sosyal yetkinlik davranışları (6'lı Likert) için ise '1-1.99 arası' *neredeyse hiç*, '2.00-2.99 arası' *nadiren*, '3.00-3.99 arası' *bazen*, '4.00-4.99 arası' *sıklıkla* ve '5.00-6.00 arası' *her zaman* olarak yorumlanmıştır. Ebeveyn tutumları için alt boyutlarda ortalamanın yüksek olması ebeveynin ilgili tutumu daha çok benimsediğini, düşük olması ise daha az benimsediğini göstermektedir.

Araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları ve sosyal yetkinlik davranışlarının cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, anne-baba eğitim düzeyi, ailenin gelir düzeyi değişkenlerine göre; ebeveyn tutumlarının ise çocuk sayısı, eğitim düzeyi ve ailenin gelir düzeyine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin çok değişkenli varyans analizi (MANOVA) kullanılmıştır. MANOVA sonuçları anlamlı çıkması durumunda tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılabilir (Field, 2009, Akt. Aypay, Çekiç ve Seçkin, 2012). Bu durumda, MANOVA testi sonuçlarında anlamlı fark çıkması üzerine belirlenen değişkenlere göre grup ortalamalarının nasıl farklılık gösterdiğini ortaya koymak amacıyla ANOVA testi uygulanmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi .05 olarak belirlenmiştir. MANOVA testinin “.05” düzeyinde anlamlı çıkması durumunda yapılan ANOVA testlerinde I.tip hatayı önlemek için Bonferroni düzeltmesi (correction) yapılmıştır. Bonferroni düzeltmesinde, anlamlılık düzeyi bağımlı değişken sayısına bölünmektedir (Miller, 1991). Bu durumda, anlamlılık düzeyi Bonferroni düzeltmesi ile oyun davranışları ölçeğinin alt boyutları için ".01 (.05/5)" olarak, sosyal yetkinlik davranışları ölçeğinin alt boyutları için ".017 (.05/3)" olarak, ebeveyn tutumları ölçeğinin alt boyutları için ise ".0125 (.05/4)" olarak belirlenmiştir (Büyüköztürk, 2013; Cohen, 1988). Ayrıca, ANOVA testinde yapılan karşılaştırma sonucunda anlamlı fark çıkması durumunda, farkın kaynağını belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi kullanılmıştır.

Analizler öncesinde, MANOVA testinin yapılabilmesi için gerekli olan varsayımlar ele alınmıştır. Bu doğrultuda, araştırma verilerine ilişkin doğrusallık, tek ve çok değişkenli normallik, varyans-kovaryans matrisinin homojenliği ve çoklu bağlantı problemi olup olmadığı incelenmiştir (Büyüköztürk, 2013; Pallant, 2005). Tek

değişkenli normallik için bağımlı değişkenlere ait histogram grafikleri incelenmiş, ayrıca çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmıştır. Bunun sonucunda, oyun davranışları ölçeğinde bağımlı değişkenlere ait puanların çarpıklık (skewness) değerlerinin 0.104 ile 0.670 arasında değiştiği, basıklık (kurtosis) değerlerinin ise 0.048 ile 0.823 arasında değiştiği; sosyal yetkinlik davranışları ölçeğinde bağımlı değişkenlere ait puanların çarpıklık (skewness) değerlerinin -0.515 ile 0.780 arasında değiştiği, basıklık (kurtosis) değerlerinin ise -0.482 ile 0.951 arasında değiştiği; ebeveyn tutumları ölçeğinde bağımlı değişkenlere ait puanların çarpıklık (skewness) değerlerinin 0.615 ile 0.961 arasında değiştiği, basıklık (kurtosis) değerlerinin ise -0.247 ile 0.984 arasında değiştiği belirlenmiştir. Bu durumda, bağımlı değişkenlere ait puanlara ilişkin çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 1 aralığında olduğu dikkate alınarak ve histogram grafiklerine bakılarak verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir (Büyüköztürk, 2013).

Varyansların homojenliği için Levene's Test ve Kovaryans matrislerinin dağılımı için ise Box's M sonuçları incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda, bu sonuçların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ($p > .05$) ve dolayısıyla varyans-kovaryans matrislerinin homojenliği varsayımlarının karşılandığı sonucuna ulaşılmıştır (Büyüköztürk, 2013). Çok değişkenli normallik için Mahalonobis uzaklık değerleri hesaplanmış ve uç değerler analiz öncesinde veri setinden çıkarılmıştır. Bağımlı değişkenler arasındaki doğrusallık saçılım grafikleri ile incelenmiş ve ölçeklerin alt boyutlarına ilişkin doğrusallık varsayımının karşılandığı belirlenmiştir. Ayrıca, bağımlı değişkenler arasında düşük ve orta düzeyde ilişkilerin olduğu, değişkenler arasındaki en yüksek ilişkinin ".687" olduğu hesaplanmıştır. Bu sonuçlardan hareketle, çok değişkenli normallik ve doğrusallığın sağlandığı, bağımlı değişkenler arasında çoklu bağlantı problemi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada, çocukların oyun davranışları, sosyal yetkinlik davranışları ve ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını belirlemek için Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı değerleri hesaplanmıştır. Bu değerler; '0.00-0.29 arası' *düşük*, '0.30-0.69 arası' *orta*, '0.70-1.00 arası' *yüksek düzeyde ilişki* olarak yorumlanmıştır (Büyüköztürk, 2013).

4. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma verilerinden elde edilen bulgular araştırmanın alt problemlerine göre sunulmuştur.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi olan “Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocuklar oyun davranışlarını ne sıklıkla sergilemektedir?” sorusuna yönelik olarak çocukların öğretmenlerinin ölçek maddelerine verdikleri yanıtlar üzerinden hesaplanan aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarına İlişkin Hesaplanan Ortalama ve Standart Sapma Değerleri*

Ölçek Alt Boyutları	\bar{X}	ss
Sessiz Davranış	1.76	0.78
Tek Başına Oyun	2.29	0.73
Paralel Oyun	2.79	0.84
Sosyal Oyun	3.78	0.84
İtiş Kakışlı Oyun	2.09	1.12

Tablo 5 incelendiğinde, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal oyun davranışlarını sıklıkla ($\bar{X}=3.78$), paralel oyun davranışlarını bazen ($\bar{X}=2.79$), tek başına ($\bar{X}=2.29$) ve itiş kakışlı ($\bar{X}=2.09$) oyun davranışlarını nadiren sergiledikleri, sessiz davranışları ise neredeyse hiç ($\bar{X}=1.76$) sergilemedikleri görülmektedir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları; a) cinsiyet, b) yaş c) kardeş sayısı, d) anne-baba eğitim düzeyi, e) ailenin gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yönelik olarak yapılan analizlerden elde edilen bulgular aşağıda sırasıyla sunulmuştur.

4.2.1. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde “Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu amaçla, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranış ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin puanlarının cinsiyete göre aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Cinsiyete Göre Betimsel İstatistikleri*

<i>Alt Boyutlar</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>N</i>	\bar{X}	<i>ss</i>
Sessiz Davranış	Kız	260	1.79	0.80
	Erkek	261	1.74	0.77
Tek başına oyun	Kız	260	2.33	0.76
	Erkek	261	2.26	0.71
Paralel oyun	Kız	260	2.77	0.86
	Erkek	261	2.81	0.83
Sosyal oyun	Kız	260	3.76	0.85
	Erkek	261	3.81	0.84
İtiş kakışlı oyun	Kız	260	1.66	0.90
	Erkek	261	2.52	1.15

Tablo 6 incelendiğinde, oyun davranış ölçeğinin alt boyutlarından olan sessiz davranış boyutunda kız ($\bar{X}=1.79$) ve erkek çocukların ($\bar{X}=1.74$) çok düşük ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Benzer şekilde, tek başına oyun boyutunda kız ($\bar{X}=2.33$) ve erkek çocukların ($\bar{X}=2.26$) düşük ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Kız (\bar{X}

=2.77) ve erkek çocukların (\bar{X} =2.81) paralel oyun davranışlarını bazen sergiledikleri görülmektedir. Sosyal oyun alt boyutunda kız (\bar{X} =3.76) ve erkek (\bar{X} =3.81) çocukların yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. İtiş kakışlı oyun alt boyutunda kız çocukların (\bar{X} =1.66) çok düşük ve erkek çocukların (\bar{X} =2.52) düşük ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Tablodaki veriler incelendiğinde, oyun davranış ölçeğinin sessiz davranış ve tek başına oyun alt boyutlarında kız çocuklarının erkek çocuklarına kıyasla daha yüksek ortalamalara sahip oldukları görülürken paralel oyun, sosyal oyun ve itiş kakışlı oyun alt boyutlarında erkek çocuklar kız çocuklarına kıyasla daha yüksek ortalamaya sahiptir. Ayrıca, oyun davranış ölçeğinin sessiz davranış, tek başına oyun, paralel oyun ve sosyal oyun alt boyutlarında kız ve erkek çocukların ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Kız ve erkek çocuklar arasındaki farkların anlamlı düzeyde olup olmadığının belirlenmesi için MANOVA testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Cinsiyete Göre MANOVA Sonuçları*

Wilks' Lambda	F	Hipotez sd	Hata sd	p
.849	18.252	5	515	.000

Tablo 7’de görüldüğü üzere, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranış ölçeğinden aldıkları puanlarda .05 anlamlılık düzeyinde cinsiyete göre anlamlı fark bulunmuştur (Wilks' Lambda .849, $F_{(5, 515)}=18.252$, $p<.05$). MANOVA testinde anlamlı fark çıkması nedeniyle, cinsiyete göre grup ortalamalarının nasıl farklılaştığını inceleyebilmek amacıyla ANOVA testi yapılmıştır. Çocukların oyun davranış ölçeğinin alt boyut puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılmasına yönelik ANOVA sonuçları Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Cinsiyete Göre ANOVA Sonuçları*

Ölçek Alt Boyutları	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	P
---------------------	-------------------	----	----	----	---	---

Sessiz Davranış	Gruplar arası	0.323	1	0.323	0.524	.469
	Gruplar içi	319.483	519	0.616		
	Toplam	319.805	520			
Tek Başına Oyun	Gruplar arası	0.625	1	0.625	1.152	.284
	Gruplar içi	281.723	519	0.543		
	Toplam	282.348	520			
Paralel Oyun	Gruplar arası	0.192	1	0.192	0.269	.604
	Gruplar içi	370.796	519	0.714		
	Toplam	370.988	520			
Sosyal Oyun	Gruplar arası	0.233	1	0.233	0.325	.569
	Gruplar içi	371.473	519	0.716		
	Toplam	371.706	520			
İtiş-Kakışlı Oyun	Gruplar arası	94.941	1	94.941	88.288	.000
	Gruplar içi	558.106	519	1.075		
	Toplam	653.047	520			

Tablo 8 incelendiğinde, ölçeğin sadece itiş kakışlı oyun alt boyutunda, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarında cinsiyet değişkenine göre erkek çocuklar lehine anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p < .01$). Ölçeğin sessiz davranış, tek başına oyun, paralel oyun ve sosyal oyun alt boyutlarında, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p > .01$).

4.2.2. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Yaşa Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde “Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu amaçla, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranış ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin puanlarının yaşa göre aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Yaşa Göre Betimsel İstatistikleri*

<i>Ölçek Alt Boyutları</i>	<i>Yaş</i>	<i>N</i>	\bar{X}	<i>ss</i>
Sessiz Davranış	4 yaş	58	1.79	0.72
	5 yaş	282	1.75	0.76
	6 yaş	181	1.78	0.86

Tek başına oyun	4 yaş	58	2.48	0.70
	5 yaş	282	2.27	0.75
	6 yaş	181	2.27	0.73
Paralel oyun	4 yaş	58	3.02	0.94
	5 yaş	282	2.78	0.78
	6 yaş	181	2.72	0.90
Sosyal oyun	4 yaş	58	3.90	0.83
	5 yaş	282	3.81	0.85
	6 yaş	181	3.71	0.84
İtiş kakışlı oyun	4 yaş	58	1.82	0.98
	5 yaş	282	2.15	1.12
	6 yaş	181	2.10	1.15

Tablo 9 incelendiğinde, oyun davranış ölçeğinin sessiz davranış, tek başına oyun, paralel oyun ve sosyal oyun alt boyutlarında en yüksek ortalamaya 4 yaşında olan çocuklar sahiptir. İtiş kakışlı oyun alt boyutunda ise en yüksek ortalama 5 yaşındaki çocuklara aitken en düşük ortalama 4 yaşındaki çocuklara aittir. Tüm boyutlarda farklı yaş grubunda olan çocukların ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan MANOVA testi sonuçları Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Yaşa Göre MANOVA Sonuçları*

Wilks' Lambda	F	Hipotez sd	Hata sd	p
.971	1.537	10	1028	.121

Tablo 10'da görüldüğü üzere, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranış ölçeğinden aldıkları puanlarda .05 anlamlılık düzeyinde yaşa göre anlamlı fark bulunmamıştır (Wilks' Lambda .971, $F_{(10,1028)}=1.537$, $p>.05$). Bu durumda, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir.

4.2.3. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Kardeş Sayısına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde “Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları kardeş sayısına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu amaçla, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranış ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin puanlarının kardeş sayısına göre aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Kardeş Sayısına Göre Betimsel İstatistikleri*

<i>Ölçek Alt Boyutları</i>	<i>Kardeş sayısı</i>	<i>N</i>	\bar{X}	<i>ss</i>
Sessiz Davranış	Kardeş yok	55	1.60	0.55
	1	237	1.79	0.82
	2	133	1.78	0.80
	3 ve üzeri	96	1.76	0.76
Tek başına oyun	Kardeş yok	55	2.25	0.70
	1	237	2.34	0.74
	2	133	2.20	0.65
	3 ve üzeri	96	2.33	0.84
Paralel oyun	Kardeş yok	55	2.86	0.92
	1	237	2.81	0.79
	2	133	2.78	0.89
	3 ve üzeri	96	2.82	0.84
Sosyal oyun	Kardeş yok	55	4.01	0.75
	1	237	3.79	0.82
	2	133	3.74	0.86
	3 ve üzeri	96	3.70	0.90
İtiş-kakışlı oyun	Kardeş yok	55	2.36	1.21
	1	237	2.06	1.10
	2	133	2.08	0.99
	3 ve üzeri	96	2.02	1.12

Tablo 11 incelendiğinde, oyun davranış ölçeğinin sessiz davranış alt boyutunda bir, iki, üç ve üzeri kardeş olan çocukların ortalamaları birbirine yakın iken kardeşi olmayan çocukların ortalamaları diğerlerine göre daha düşüktür. Öte yandan, sosyal oyun ve itiş kakışlı oyun alt boyutlarında bir, iki, üç ve üzeri kardeş olan çocukların ortalamaları birbirine yakın iken kardeşi olmayan çocukların ortalamaları diğerlerine göre daha yüksektir. Tek başına ve paralel oyun alt boyutlarında ise kardeş

sayısı farklı olan çocukların ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan MANOVA testi sonuçları Tablo 12 'de sunulmuştur.

Tablo 12. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Kardeş Sayısına Göre MANOVA Sonuçları*

Wilks' Lambda	F	Hipotez sd	Hata sd	p
.972	0.992	15	1416	0.46

Tablo 12'de görüldüğü üzere, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranış ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanlarda .05 anlamlılık düzeyinde kardeş sayısına göre anlamlı fark bulunmamıştır (Wilks' Lambda .972, $F_{(15,1416)}=0.992$, $p>.05$). Bu durumda, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir.

4.2.4. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Anne-Baba Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde “Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları anne-baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu amaçla, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranış ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin puanlarının anne eğitim düzeyine göre aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 13. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri*

Ölçek Alt Boyutları	Anne eğitim düzeyi	N	\bar{X}	ss
Sessiz Davranış	Okur-yazar değil	78	1.77	0.77
	İlkokul	159	1.85	0.82
	Ortaokul	96	1.82	0.76

	Lise	107	1.61	0.75
	Üniversite	81	1.64	0.73
	Okur-yazar değil	78	2.25	0.71
Tek başına oyun	İlkokul	159	2.33	0.75
	Ortaokul	96	2.40	0.71
	Lise	107	2.21	0.75
	Üniversite	81	2.27	0.71
	Okur-yazar değil	78	2.80	0.86
Paralel oyun	İlkokul	159	2.82	0.86
	Ortaokul	96	2.83	0.74
	Lise	107	2.66	0.84
	Üniversite	81	2.83	0.88
	Okur-yazar değil	78	3.70	0.92
Sosyal oyun	İlkokul	159	3.67	0.79
	Ortaokul	96	3.74	0.93
	Lise	107	3.84	0.77
	Üniversite	81	4.09	0.77
	Okur-yazar değil	78	2.39	1.14
İtiş-kakışlı oyun	İlkokul	159	2.08	1.11
	Ortaokul	96	2.09	1.08
	Lise	107	2.08	1.12
	Üniversite	81	1.86	1.11

Tablo 13 incelendiğinde, oyun davranış ölçeğinin sessiz davranış alt boyutunda en yüksek ortalama annesi ilkokul mezunu olan çocuklara ($\bar{X}=1.85$) aitken, en düşük ortalama annesi lise mezunu olan çocuklara ($\bar{X}=1.61$) aittir. Tek başına oyun alt boyutunda en yüksek ortalama annesi ortaokul mezunu olan çocuklar ($\bar{X}=2.40$) sahip olurken, en düşük ortalama annesi lise mezunu olan çocuklar ($\bar{X}=2.21$) sahiptir. Benzer şekilde, paralel oyun alt boyutunda da en düşük ortalama annesi lise mezunu olan çocuklar ($\bar{X}=2.66$) sahip olurken, en yüksek ortalama annesi ortaokul ve üniversite ($\bar{X}=2.83$) mezunu olan çocuklar sahip olmuştur. Sosyal oyun alt boyutunda en yüksek ortalama annesi üniversite mezunu olan çocuklar ($\bar{X}=4.09$) sahip olurken, en düşük ortalama annesi ilkokul mezunu olan çocuklar ($\bar{X}=3.67$) sahiptir. İtiş kakışlı oyun alt boyutunda ise en yüksek ortalama annesi okuyazar olmayan çocuklar ($\bar{X}=4.09$) sahip olurken, en düşük ortalama annesi üniversite mezunu olan çocukların (

$\bar{X} = 3.67$) sahip olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının anne eğitim düzeyine göre farklılaştığı anlaşılmaktadır. Ortaya çıkan bu farkın anlamlı düzeyde olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan MANOVA testi sonuçları Tablo 14'te sunulmuştur.

Tablo 14. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre MANOVA Sonuçları*

Wilks' Lambda	F	Hipotez sd	Hata sd	P
.930	1.876	20	1699	.011

Tablo 14'te görüldüğü üzere, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları ölçeğinden aldıkları puanlarda .05 anlamlılık düzeyinde anne eğitim düzeyine göre anlamlı fark bulunmuştur (Wilks' Lambda .930, $F_{(20, 1699)}=1.876$, $p<.05$). MANOVA testinde anlamlı fark çıkması nedeniyle, anne eğitim düzeyine göre grup ortalamalarının nasıl farklılaştığını inceleyebilmek amacıyla ANOVA testi yapılmıştır. Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları ölçeğinin alt boyut puanlarının anne eğitim düzeyine göre karşılaştırılmasına yönelik ANOVA sonuçları Tablo 15'te sunulmuştur.

Tablo 15. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları*

Ölçek Alt Boyutları	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	P	Anlamlı Fark
Sessiz Davranış	Gruplar arası	7.307	4	1.827	3.016	.068	
	Gruplar içi	312.498	516	0.606			
	Toplam	319.805	520				
Tek Başına Oyun	Gruplar arası	2.239	4	0.560	1.031	.391	
	Gruplar içi	280.109	516	0.543			
	Toplam	282.348	520				
Paralel Oyun	Gruplar arası	2.418	4	0.605	0.846	.496	
	Gruplar içi	368.570	516	0.714			
	Toplam	370.988	520				
Sosyal Oyun	Gruplar arası	10.734	4	2.683	3.836	.004	5>1
	Gruplar içi	360.972	516	0.700			5>2
	Toplam	371.706	520				5>3

	Gruplar arası	11.219	4	2.805	2.255	.062
İtiş Kakışlı Oyun	Gruplar içi	641.828	516	1.244		
	Toplam	653.047	520			

Not: 1- " okuryazar değil", 2- "ilkokul", 3- "ortaokul", 4- "lise", 5- " üniversite"

Tablo 15 verilerine göre, oyun davranış ölçeğinin alt boyutlarından sadece sosyal oyun alt boyutunda anne eğitim düzeyine göre ortaya çıkan farkın anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($p < .01$). Çocukların anne eğitim düzeyine göre farklılaşan ortalamaların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi sonucunda; annesi üniversite mezunu olan çocuklar ile annesi okuryazar olmayan, ilkokul ve ortaokul mezunu olan çocuklar arasında çocukların sosyal oyun davranışlarının annesi üniversite mezunu olan çocuklar lehine anlamlı farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır.

Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranış ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin puanlarının baba eğitim düzeyine göre aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 16'da sunulmuştur.

Tablo 16. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri*

<i>Ölçek Alt Boyutları</i>	<i>Baba eğitim düzeyi</i>	<i>N</i>	\bar{X}	<i>ss</i>
Sessiz Davranış	İlkokul	126	1.82	0.80
	Ortaokul	92	1.90	0.81
	Lise	162	1.72	0.74
	Üniversite	141	1.68	0.78
Tek başına oyun	İlkokul	126	2.31	0.78
	Ortaokul	92	2.42	0.72
	Lise	162	2.28	0.73
	Üniversite	141	2.21	0.70
Paralel oyun	İlkokul	126	2.85	0.85
	Ortaokul	92	2.84	0.88
	Lise	162	2.77	0.82
	Üniversite	141	2.72	0.84
Sosyal oyun	İlkokul	126	3.65	0.82
	Ortaokul	92	3.63	0.84
	Lise	162	3.85	0.84

	Üniversite	141	3.93	0.94
İtiş kakışlı oyun	İlkokul	126	2.18	1.04
	Ortaokul	92	2.00	1.00
	Lise	162	2.18	1.23
	Üniversite	141	1.97	1.12

Tablo 16 incelendiğinde, oyun davranış ölçeğinin alt boyutlarından elde edilen puanlara göre babası üniversite mezunu olan çocuklar diğer çocuklara kıyasla sosyal oyun alt boyutunda en yüksek ortalamaya ($\bar{X}=3.93$) sahip olurken sessiz davranış ($\bar{X}=1.68$), tek başına oyun ($\bar{X}=2.21$), paralel oyun ($\bar{X}=2.72$) ve itiş kakış oyun ($\bar{X}=1.97$) alt boyutlarında ise en düşük ortalamaya sahip olmuştur. Sessiz davranış, tek başına oyun ve itiş kakış oyun alt boyutlarında en yüksek ortalama babası ortaokul mezunu olan çocuklara ait olduğu görülmektedir. Babası ilkokul mezunu olan çocuklar ise paralel oyun alt boyutunda en yüksek ortalamaya sahip olurken sosyal oyun alt boyutunda en düşük ortalamaya sahip olmuştur. Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının baba eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan MANOVA testi sonuçları Tablo 17 'de sunulmuştur.

Tablo 17. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre MANOVA Sonuçları*

Wilks' Lambda	F	Hipotez sd	Hata sd	P
.961	1.362	15	1416	.158

Tablo 17'de görüldüğü üzere, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanlarda .05 anlamlılık düzeyinde babanın eğitim düzeyine göre anlamlı fark bulunmamıştır (Wilks' Lambda .961, $F_{(15, 1416)}=1.362$, $p>.05$). Bu durumda, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının baba eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir.

4.2.5. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Ailenin Gelir Düzeyine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde “Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları ailenin gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu amaçla, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranış ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin puanlarının ailenin gelir düzeyine göre aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 18’de sunulmuştur.

Tablo 18. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Ailenin Gelir Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri*

<i>Ölçek Alt Boyutları</i>	<i>Aile Gelir Düzeyi</i>	<i>N</i>	\bar{X}	<i>ss</i>
Sessiz Davranış	0-1499	181	1.81	0.79
	1500-2499	149	1.78	0.78
	2500-3499	82	1.75	0.75
	3500 ve üzeri	109	1.65	0.78
Tek başına oyun	0-1499	181	2.32	0.73
	1500-2499	149	2.31	0.74
	2500-3499	82	2.31	0.68
	3500 ve üzeri	109	2.22	0.79
Paralel oyun	0-1499	181	2.80	0.86
	1500-2499	149	2.82	0.82
	2500-3499	82	2.78	0.72
	3500 ve üzeri	109	2.74	0.93
Sosyal oyun	0-1499	181	3.66	0.86
	1500-2499	149	3.76	0.84
	2500-3499	82	3.94	0.73
	3500 ve üzeri	109	3.92	0.88
İtiş kakışlı oyun	0-1499	181	2.22	1.13
	1500-2499	149	2.02	1.10
	2500-3499	82	1.96	1.04
	3500 ve üzeri	109	2.08	1.18

Tablo 18 incelendiğinde, oyun davranış ölçeğinin sessiz davranış ve tek başına oyun alt boyutlarında aile gelir düzeyi arttıkça ortalamaların düştüğü ve en yüksek ortalamanın aile gelir düzeyi 0-1499 TL arası olan çocuklara ait olduğu en düşük ortalamanın ise aile gelir düzeyi 3500 ve üzeri olan çocuklara ait olduğu görülmektedir. Paralel oyun alt boyutunda en yüksek ortalamaya aile gelir düzeyi 1499-2499 TL (\bar{X} =2.82) arası olan çocuklar sahip olurken en düşük ortalamaya aile gelir düzeyi 3500 ve

üzere ($\bar{X}=2.74$) olan çocuklar sahip olmuştur. Sosyal oyun alt boyutunda en yüksek ortalamaya aile gelir düzeyi 2500-3499 TL ($\bar{X}=3.94$) arası olan çocuklar sahip olurken en düşük ortalamaya aile gelir düzeyi 0-1499 TL ($\bar{X}=3.66$) arası olan çocuklar sahip olmuştur. İtiş kakışlı oyun alt boyutunda en yüksek ortalamaya aile gelir düzeyi 0-1499 TL ($\bar{X}=2.22$) arası olan çocuklar sahip olurken en düşük ortalamaya aile gelir düzeyi 2500-3499 TL ($\bar{X}=1.96$) arası olan çocukların sahip olduğu görülmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının ailenin gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan MANOVA testi sonuçları Tablo 19'da sunulmuştur

Tablo 19. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Ailenin Gelir Düzeyine Göre MANOVA Sonuçları*

Wilks' Lambda	F	Hipotez sd	Hata sd	p
.965	1.240	15	1416	.234

Tablo 19'da görüldüğü üzere, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanlarda .05 anlamlılık düzeyinde ailenin gelir düzeyine göre anlamlı fark bulunmamıştır (Wilks' Lambda .965, $F_{(15, 1416)}=1.240$, $p>.05$). Bu durumda, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının ailenin gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocuklar sosyal yetkinlik davranışlarını ne sıklıkla sergilemektedir?” sorusuna yönelik olarak çocukların öğretmenlerinin ölçek maddelerine verdikleri yanıtlar üzerinden hesaplanan aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 20'de sunulmuştur.

Tablo 20. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarına İlişkin Hesaplanan Ortalama ve Standart Sapma Değerleri*

Ölçek Alt Boyutları	\bar{X}	Ss
Sosyal yetkinlik	4.44	1.01
Kızgınlık-saldırganlık	1.97	0.77
Anksiyete- içedönüklük	1.95	0.82

Tablo 20 incelendiğinde, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik davranışlarını sıklıkla ($\bar{X} = 4.44$) sergiledikleri belirlenirken, kızgınlık-saldırganlık ($\bar{X} = 1.97$) ve anksiyete-içedönüklük ($\bar{X} = 1.95$) davranışlarını neredeyse hiç sergilemedikleri görülmektedir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan “Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik davranışları; a) cinsiyet, b) yaş, c) kardeş sayısı, d) anne-baba eğitim düzeyi, e) ailenin gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yönelik olarak yapılan analizlerden elde edilen bulgular aşağıda sırasıyla sunulmuştur.

4.4.1. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde “Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik davranışları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu amaçla, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin puanlarının cinsiyete göre aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 21’de sunulmuştur.

Tablo 21. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Cinsiyete Göre Betimsel İstatistikleri*

Ölçek Alt Boyutları	Cinsiyet	N	\bar{X}	ss
Sosyal yetkinlik	Kız	260	4.60	0.96

	Erkek	261	4.27	1.04
Kızgınlık- saldırganlık	Kız	260	1.87	0.73
	Erkek	261	2.07	0.80
Anksiyete-içe dönüklük	Kız	260	1.99	0.89
	Erkek	261	1.95	0.75

Tablo 21 incelendiğinde, ölçeğin sosyal yetkinlik alt boyutunda kız ($\bar{X}=4.60$) ve erkek çocukların ($\bar{X}=4.27$) yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Kızgınlık-saldırganlık alt boyutunda kız çocukları ($\bar{X}=1.87$) çok düşük ortalamaya sahipken ve erkek çocukları ($\bar{X}=2.07$) düşük ortalamaya sahip olmuştur. Anksiyete-içe dönüklük alt boyutunda kız ($\bar{X}=1.99$) ve erkek çocukların ($\bar{X}=1.95$) çok düşük ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Tablodaki veriler incelendiğinde, kız çocukların erkek çocuklara kıyasla sosyal yetkinlik ve anksiyete-içe dönüklük alt boyutlarında daha yüksek ortalamaya, kızgınlık-saldırganlık alt boyutunda ise daha düşük ortalamaya sahip oldukları anlaşılmaktadır. Kız ve erkek çocuklar arasındaki farkların anlamlı düzeyde olup olmadığının belirlenmesi için MANOVA testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 22’de sunulmuştur.

Tablo 22. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Cinsiyete Göre MANOVA Sonuçları*

Wilks' Lambda	F	Hipotez sd	Hata sd	P
.939	11,273	3	517	.000

Tablo 22’de görüldüğü üzere, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanlarda .05 anlamlılık düzeyinde cinsiyete göre anlamlı fark bulunmuştur (Wilks' Lambda .939, $F_{(3, 517)}=11.273$, $p<.05$). MANOVA testinde anlamlı fark çıkması nedeniyle, cinsiyete göre grup ortalamalarının nasıl farklılaştığını inceleyebilmek amacıyla ANOVA testi yapılmıştır. Çocukların sosyal yetkinlik ölçeğinin alt boyut puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılmasına yönelik ANOVA sonuçları Tablo 13’te sunulmuştur.

Tablo 23. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Cinsiyete Göre ANOVA Sonuçları*

<i>Ölçek Alt Boyutları</i>	<i>Varyansın Kaynağı</i>	<i>KT</i>	<i>sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Sosyal yetkinlik	Gruplar arası	14.809	1	14.809	14.768	.000
	Gruplar içi	520.419	519	1.003		
	Toplam	535.227	520			
Kızgınlık-saldırganlık	Gruplar arası	4.842	1	4.842	8.200	.004
	Gruplar içi	306.480	519	0.591		
	Toplam	311.322	520			
Anksiyete- içedönüklük	Gruplar arası	0.976	1	0.976	1.443	.230
	Gruplar içi	350.966	519	0.676		
	Toplam	351.942	520			

Tablo 23 incelendiğinde, okul öncesi eğitim kurumlarına kurumuna devam eden çocukların sosyal yetkinlik davranışlarında cinsiyet değişkenine göre sosyal yetkinlik alt boyutunda kız çocukların lehine, kızgınlık-saldırganlık alt boyutunda ise erkek çocukların lehine anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p < .017$). Anksiyete-içedönüklük alt boyutunda ise çocukların anksiyete-içedönüklük davranışlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p > .017$).

4.4.2. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Yaşa Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde “Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik davranışları yaşa göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu amaçla, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin puanlarının yaşa göre aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 24’te sunulmuştur.

Tablo 24. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Yaşa Göre ANOVA Sonuçları

<i>Ölçek Alt Boyutları</i>	<i>Yaş</i>	<i>N</i>	\bar{X}	<i>ss</i>
Sosyal yetkinlik	4 yaş	58	4.40	1.19
	5 yaş	282	4.40	0.98
	6 yaş	181	4.50	1.00
Kızgınlık- saldırganlık	4 yaş	58	1.90	0.83
	5 yaş	282	1.98	0.73
	6 yaş	181	1.98	0.82

	4 yaş	58	1.98	0.93
Anksiyete-içe dönüklük	5 yaş	282	1.92	0.76
	6 yaş	181	1.98	0.87

Tablo 24 incelendiğinde, oyun davranış ölçeğinin tüm alt boyutlarındaki ortalamaların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Sosyal yetkinlik alt boyutunda en yüksek ortalamaya 6 yaşındaki çocuklar sahiptir. Öte yandan kızgınlık-saldırganlık alt boyutunda en düşük ortalamaya 4 yaşındaki çocuklar sahipken anksiyete-içe dönüklük alt boyutuna en düşük ortalamaya 5 yaşındaki çocuklar sahip olmuştur. Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal etkinlik davranışlarının yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan MANOVA testi sonuçları Tablo 25'te sunulmuştur.

Tablo 25. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Yaşa Göre MANOVA Sonuçları*

Wilks' Lambda	F	Hipotez sd	Hata sd	P
.992	0,727	6	1032	.628

Tablo 25'de görüldüğü üzere, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik davranışları ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanlarda .05 anlamlılık düzeyinde yaşa göre anlamlı fark bulunmamıştır (Wilks' Lambda .992, $F_{(6, 1032)}=0.727$, $p>.05$). Bu durumda, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik davranışlarının yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir.

4.4.3. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına itime Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Kardeş Sayısına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde “Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik davranışları kardeş sayısına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu amaçla, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin puanlarının kardeş sayısına göre aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 26'da sunulmuştur.

Tablo 26. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Kardeş Sayısına Göre Betimsel İstatistikleri*

<i>Ölçek Alt Boyutları</i>	<i>Kardeş sayısı</i>	<i>N</i>	\bar{X}	<i>ss</i>
Sosyal yetkinlik	Kardeş yok	55	4.46	0.93
	1	237	4.54	1.01
	2	133	4.41	1.09
	3 ve üzeri	96	4.21	0.95
Kızgınlık-saldırganlık	Kardeş yok	55	1.95	0.75
	1	237	1.89	0.70
	2	133	2.00	0.84
	3 ve üzeri	96	2.13	0.84
Anksiyete-içedönüklük	Kardeş yok	55	1.73	0.58
	1	237	1.89	0.82
	2	133	2.00	0.86
	3 ve üzeri	96	2.16	0.86

Tablo 26 incelendiğinde, ölçeğin sosyal yetkinlik alt boyutunda en yüksek ortalama bir kardeşi ($\bar{X}=4.54$) olan çocuklara aitken, en düşük ortalamanın 3 ve üzeri kardeşi ($\bar{X}=4.21$) olan çocuklara ait olduğu görülmektedir. Öte yandan kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete-içedönüklük alt boyutlarında, 3 ve üzeri kardeş olan çocuklar daha yüksek ortalamaya sahipken kardeşi olmayan çocuklar daha düşük ortalamaya sahip olmuştur. Edinilen bu bulgulara göre, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik davranışlarının kardeş sayısına göre farklılaştığı anlaşılmaktadır. Ortaya çıkan bu farkın anlamlı düzeyde olup olmadığının belirlenmesi için MANOVA testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 27’de sunulmuştur.

Tablo 27. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Kardeş Sayısına Göre MANOVA Sonuçları*

Wilks' Lambda	F	Hipotez sd	Hata sd	P
.967	1,915	9	1253	.046

Tablo 27’de görüldüğü üzere, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanlarda .05 anlamlılık düzeyinde kardeş sayısına göre anlamlı fark bulunmuştur (Wilks' Lambda .967, $F_{(9, 1253)}=1.915$, $p<.05$). MANOVA testinde anlamlı fark çıkması nedeniyle, kardeş sayısına

göre grup ortalamalarının nasıl farklılaştığını inceleyebilmek amacıyla ANOVA testi yapılmıştır. Çocuklarının sosyal yetkinlik ölçeğinin alt boyut puanlarının kardeş sayısına göre karşılaştırılmasına yönelik ANOVA sonuçları Tablo 28’de sunulmuştur.

Tablo 28. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Kardeş Sayısına Göre ANOVA Sonuçları

<i>Ölçek Alt Boyutları</i>	<i>Varyansın Kaynağı</i>	<i>KT</i>	<i>sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>Anlamlı Fark</i>
Sosyal yetkinlik	Gruplar arası	7.594	3	2.531	2.480	.060	
	Gruplar içi	527.633	517	1.021			
	Toplam	535.227	520				
Kızgınlık-saldırganlık	Gruplar arası	4.120	3	1.373	2.311	.075	
	Gruplar içi	307.202	517	0.594			
	Toplam	311.322	520				
Anksiyete- içedönüklük	Gruplar arası	8.040	3	2.680	4.029	.008	4>1
	Gruplar içi	343.903	517	0.665			
	Toplam	351.942	520				4>2

Not: 1- "1 kardeş" 2- "2 kardeş", 3- "3 kardeş", 4- "4 ve üzeri kardeş"

Tablo 28 verilerine göre, sosyal yetkinlik ölçeğinin sadece anksiyete- içedönüklük alt boyutunda kardeş sayısına göre ortaya çıkan farkın anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($p<.017$). Çocukların kardeş sayısına göre farklılaşan ortalamalarının hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi sonucunda; 4 ve üzeri kardeş olan çocuklar ile kardeşi olmayan ve iki kardeş olan çocuklar arasında anksiyete- içedönüklük davranışlarının 4 ve üzeri kardeş olan çocukların lehine anlamlı farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır.

4.2.4. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Anne-Baba Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde “Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik davranışları anne-baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu amaçla, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin

puanlarının anne eğitim düzeyine göre aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 29’da sunulmuştur.

Tablo 29. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri*

<i>Ölçek Alt Boyutları</i>	<i>Anne eğitim düzeyi</i>	<i>N</i>	\bar{X}	<i>ss</i>
Sosyal yetkinlik	Okur-yazar değil	78	4.15	1.06
	İlkokul	159	4.35	1.03
	Ortaokul	96	4.41	1.01
	Lise	107	4,55	0.95
	Üniversite	81	4.77	0.94
Kızgınlık-saldırganlık	Okur-yazar değil	78	2.21	0.97
	İlkokul	159	2.03	0.76
	Ortaokul	96	2.04	0.74
	Lise	107	1.81	0.64
	Üniversite	81	1.75	0.69
Anksiyete- içedönüklük	Okur-yazar değil	78	2.08	0.83
	İlkokul	159	2.08	0.88
	Ortaokul	96	2.01	0.81
	Lise	107	1.73	0.68
	Üniversite	81	1.78	0.82

Tablo 29 incelendiğinde, ölçeğin sosyal yetkinlik alt boyutunda annesi okur-yazar olmayan çocukların en düşük ortalamaya sahip oldukları ($\bar{X}=4.15$), annenin eğitim düzeyi yükseldikçe ortalamaların arttığı, en yüksek ortalamaya ise annesi üniversite mezunu olan çocukların sahip olduğu ($\bar{X}=4.77$) görülmektedir. Ölçeğin kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete-içedönüklük alt boyutlarında ise annenin eğitim düzeyi yükseldikçe ortalamaların düştüğü, en yüksek ortalamaya annesi okur-yazar olmayan çocuklar sahip olurken en düşük ortalamaya ise annesi üniversite mezunu olan çocuklar sahip olmuştur. Elde edilen bulgulara göre, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik davranışlarının anne eğitim düzeyine göre farklılaştığı anlaşılmaktadır. Ortaya çıkan bu farkın anlamlı düzeyde olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan MANOVA testi sonuçları Tablo 30'da sunulmuştur.

Tablo 30. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre MANOVA Sonuçları*

Wilks' Lambda	F	Hipotez sd	Hata sd	P
.933	2.993	12	1360	.000

Tablo 30'da görüldüğü üzere, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanlarda .05 anlamlılık düzeyinde anne eğitim düzeyine göre anlamlı fark bulunmuştur (Wilks' Lambda .933, $F_{(9, 1360)}=2.993$, $p<.05$). MANOVA testinde anlamlı fark çıkması nedeniyle, anne eğitim düzeyine göre grup ortalamalarının nasıl farklılaştığını inceleyebilmek amacıyla ANOVA testi yapılmıştır. Çocukların sosyal yetkinlik ölçeğinin alt boyut puanlarının anne eğitim düzeyine göre karşılaştırılmasına yönelik ANOVA sonuçları Tablo 31'de sunulmuştur.

Tablo 31. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları*

Ölçek Alt Boyutları	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	P	Anlamlı Fark
Sosyal yetkinlik	Gruplar arası	18.341	4	4,585	4.578	.001	5>1
	Gruplar içi	516.886	516	1.002			5>2
	Toplam	535.227	520				
Kızgınlık-saldırganlık	Gruplar arası	11,951	4	2,988	5,150	.000	1>5
	Gruplar içi	299,371	516	0.580			1>4
	Toplam	311,322	520				
Anksiyete- içedönüklük	Gruplar arası	12,167	4	3.042	4,619	.001	1>4
	Gruplar içi	339,775	516	0.658			
	Toplam	351.942	520				

Not: 1- "okur-yazar değil", 2- "ilkokul", 3- "ortaokul", 4- "lise", 5- "üniversite"

Tablo 31 verilerine göre, sosyal yetkinlik ölçeğinin tüm alt boyutlarında anne eğitim düzeyine göre ortaya çıkan farkın anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($p<.017$). Anne eğitim düzeyine göre farklılaşan ortalamaların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe

testi sonucunda; sosyal yetkinlik alt boyutunda annesi üniversite mezunu olan çocuklar ile annesi okuryazar olmayan ve ilkokul mezunu olan çocuklar arasında annesi üniversite mezunu olan çocuklar lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, kızgınlık-saldırganlık alt boyutunda annesi okur-yazar olmayan çocuklar ile annesi lise ve üniversite mezunu olan çocuklar arasında annesi okur-yazar olmayan çocuklar lehine anlamlı farklılık olduğu, anksiyete-içedönüklük alt boyutunda ise annesi okur-yazar olmayan çocuklar ile annesi lise mezunu olan çocuklar arasında annesi okur-yazar olmayan çocuklar lehine anlamlı farklılık olduğu ortaya çıkmıştır.

Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin puanlarının baba eğitim düzeyine göre aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 32’de sunulmuştur.

Tablo 32. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri*

<i>Ölçek Alt Boyutları</i>	<i>Baba eğitim düzeyi</i>	<i>N</i>	\bar{X}	<i>ss</i>
Sosyal yetkinlik	İlkokul	126	4.21	1.06
	Ortaokul	92	4.35	1.01
	Lise	162	4.49	0.96
	Üniversite	141	4.63	1.01
Kızgınlık-saldırganlık	İlkokul	126	2.10	0.78
	Ortaokul	92	2.06	0.79
	Lise	162	1.90	0.77
	Üniversite	141	1.87	0.75
Anksiyete-içedönüklük	İlkokul	126	2.04	0.83
	Ortaokul	92	2.08	0.76
	Lise	162	1.93	0.83
	Üniversite	141	1.80	0.82

Tablo 32 incelendiğinde, ölçeğin sosyal yetkinlik alt boyutunda babası ilkokul mezunu olan çocukların en düşük ortalamaya sahip oldukları (\bar{X} =4.21), babanın eğitim düzeyi yükseldikçe ortalamaların arttığı, en yüksek ortalamaya ise babası üniversite mezunu olan çocukların sahip olduğu (\bar{X} =4.63) görülmektedir. Ölçeğin kızgınlık-saldırganlık alt boyutunda ise babanın eğitim düzeyi yükseldikçe ortalamaların düştüğü, en yüksek ortalamaya babası ilkokul mezunu olan çocuklar sahip olurken (\bar{X} =2.10) en

düşük ortalamaya babası üniversite mezunu olan çocuklar ($\bar{X}=1.87$) sahip olmuştur. Anksiyete-içedönüklük alt boyutunda en yüksek ortalamaya babası ortaokul mezunu olan çocuklar sahip olurken ($\bar{X}=2.08$) en düşük ortalamaya babası üniversite mezunu olan çocuklar ($\bar{X}=1.93$) sahip olmuştur. Elde edilen bulgulara göre, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik davranışlarının baba eğitim düzeyine göre farklılaştığı anlaşılmaktadır. Ortaya çıkan bu farkın anlamlı düzeyde olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan MANOVA testi sonuçları Tablo 33'de sunulmuştur.

Tablo 33. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre MANOVA Sonuçları*

Wilks' Lambda	F	Hipotez sd	Hata sd	P
.966	1.968	9	1253	.040

Tablo 33'de görüldüğü üzere, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanlarda .05 anlamlılık düzeyinde baba eğitim düzeyine göre anlamlı fark bulunmuştur (Wilks' Lambda .933, $F_{(9, 1253)}=1.968$, $p<.05$). MANOVA testinde anlamlı fark çıkması nedeniyle, baba eğitim düzeyine göre grup ortalamalarının nasıl farklılaştığını inceleyebilmek amacıyla ANOVA testi yapılmıştır. Çocukların sosyal yetkinlik ölçeğinin alt boyut puanlarının baba eğitim düzeyine göre karşılaştırılmasına yönelik ANOVA sonuçları Tablo 34'de sunulmuştur.

Tablo 34. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları*

Ölçek Alt Boyutları	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	P	Anlamlı Fark
Sosyal yetkinlik	Gruplar arası	12.534	3	4,178	4.133	.007	4>1
	Gruplar içi	522.693	517	1.011			
	Toplam	535.227	520				
Kızgınlık-saldırganlık	Gruplar arası	5.018	3	1.673	2.823	.038	
	Gruplar içi	306.304	517	0.592			

	Toplam	311,322	520			
	Gruplar arası	5.831	3	1.944	2.903	.034
Anksiyete- içedönüklük	Gruplar içi	346.112	517	0.669		
	Toplam	351.942	520			

Not: 1- "ilkokul", 2- "ortaokul", 3- "lise", 4- "üniversite"

Tablo 34 verilerine göre, sosyal yetkinlik ölçeğinin sadece sosyal yetkinlik alt boyutunda baba eğitim düzeyine göre ortaya çıkan farkın anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($p < .017$). Baba eğitim düzeyine göre farklılaşan ortalamaların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi sonucunda; sosyal yetkinlik alt boyutunda babası üniversite mezunu olan çocuklar ile babası ilkököl mezunu olan çocuklar arasında babası üniversite mezunu olan çocuklar lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir.

4.4.5. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Ailenin Gelir Düzeyine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde "Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik davranışları ailenin gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?" sorusuna cevap aranmıştır. Bu amaçla, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik ölçeğine ilişkin puanlarının ailenin gelir düzeyine göre aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 35'de sunulmuştur.

Tablo 35. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Ailenin Gelir Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri*

<i>Ölçek Alt Boyutları</i>	<i>Aile Gelir düzeyi</i>	<i>N</i>	\bar{X}	<i>ss</i>
Sosyal yetkinlik	0-1499	181	4.30	1.01
	1500-2499	149	4.42	0.99
	2500-3499	82	4.55	0.99
	3500 ve üzeri	109	4.60	1.04
Kızgınlık-saldırganlık	0-1499	181	2.04	0.79
	1500-2499	149	1.89	0.75
	2500-3499	82	1.97	0.75
	3500 ve üzeri	109	1.98	0.80

	0-1499	181	2.00	0.78
Anksiyete-içedönüklük	1500-2499	149	2.01	0.83
	2500-3499	82	1.94	0.80
	3500 ve üzeri	109	1.80	0.88

Tablo 35 incelendiğinde, ölçeğin sosyal yetkinlik alt boyutunda aile gelir düzeyi arttıkça ortalamaların da arttığı ve en yüksek ortalamanın aile gelir düzeyi 3500 ve üzeri ($\bar{X}=4.60$) olan çocuklara ait olduğu, en düşük ortalamanın ise aile gelir düzeyi 0-1499 TL ($\bar{X}=4.30$) arası olan çocuklara ait olduğu görülmektedir. Kızgınlık-saldırganlık alt boyutunda en yüksek ortalamaya aile gelir düzeyi 0-1499 TL ($\bar{X}=2.04$) arası olan çocuklar sahip olurken en düşük ortalamaya aile gelir düzeyi 1500-2499 TL ($\bar{X}=1.89$) arası olan çocuklar sahip olmuştur. Anksiyete-içedönüklük alt boyutunda en yüksek ortalamaya aile gelir düzeyi 1500-2499 TL ($\bar{X}=2.01$) arası olan çocuklar sahip olurken en düşük ortalamaya aile gelir düzeyi 3500 ve üzeri ($\bar{X}=1.80$) arası olan çocukların sahip olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik davranışlarının ailenin gelir düzeyine göre farklılaştığı anlaşılmaktadır. Ortaya çıkan bu farkın anlamlı düzeyde olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan MANOVA testi sonuçları Tablo 36’da sunulmuştur.

Tablo 36. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışlarının Ailenin Gelir Düzeyine Göre MANOVA Sonuçları*

Wilks' Lambda	F	Hipotez sd	Hata sd	P
.973	1.551	9	1253	.125

Tablo 36’da görüldüğü üzere, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanlarda .05 anlamlılık düzeyinde ailenin gelir düzeyine göre anlamlı fark bulunmamıştır (Wilks' Lambda .973, $F_{(9, 1253)}=1.551$, $p>.05$). Bu durumda, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik davranışlarının aile gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi olan “Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ebeveynlerinin ebeveyn tutumları nelerdir?” sorusuna yönelik olarak ebeveynlerin ölçek maddelerine verdikleri yanıtlar üzerinden hesaplanan aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 37’de sunulmuştur.

Tablo 37. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Ebeveyn Tutumlarına İlişkin Hesaplanan Ortalama ve Standart Sapma Değerleri*

Ölçek Alt Boyutları	\bar{X}	ss
Demokratik	4.35	0.48
Otoriter	2.02	0.67
Aşırı koruyucu	4.02	0.67
İzin verici	2.25	0.65

Tablo 37 incelendiğinde, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ebeveynlerinin sırasıyla demokratik ($\bar{X}=4.35$) ve aşırı koruyucu ($\bar{X}=4.02$) ebeveyn tutumlarını daha çok benimsedikleri, izin verici ($\bar{X}=2.25$) ve otoriter ($\bar{X}=2.02$) ebeveyn tutumlarını ise daha az benimsedikleri görülmektedir.

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi olan “Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ebeveynlerinin ebeveyn tutumları; a) çocuk sayısı, b) eğitim düzeyi, c) ailenin gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yönelik olarak yapılan analizlerden elde edilen bulgular aşağıda sırasıyla sunulmuştur.

4.6.1. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Ebeveyn Tutumlarının Çocuk Sayısına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde “Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ebeveynlerinin ebeveyn tutumları çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu amaçla, ebeveynlerin ebeveyn

tutum ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin puanlarının çocuk sayısına göre aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 38’de sunulmuştur.

Tablo 38. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Ebeveyn Tutumlarının Çocuk Sayısına Göre Betimsel İstatistikleri*

<i>Ölçek Alt Boyutları</i>	<i>Çocuk sayısı</i>	<i>N</i>	\bar{X}	<i>ss</i>
Demokratik	1	55	4.52	0.35
	2	237	4.42	0.39
	3	133	4.35	0.47
	4 ve üzeri	96	4.12	0.65
Otoriter	1	55	1.90	0.53
	2	237	1.98	0.62
	3	133	2.05	0.70
	4 ve üzeri	96	2.18	0.77
Aşırı koruyucu	1	55	4.03	0.77
	2	237	3.98	0.66
	3	133	4.08	0.62
	4 ve üzeri	96	4.01	0.73
İzin verici	1	55	2.17	0.52
	2	237	2.28	0.62
	3	133	2.16	0.63
	4 ve üzeri	96	2.37	0.78

Tablo 38 incelendiğinde, ebeveyn tutum ölçeğinin demokratik tutum alt boyutunda en yüksek ortalamaya bir çocuğu olan ebeveynlerin sahip olduğu ($\bar{X}=4.52$), çocuk sayısı arttıkça ortalamaların azaldığı, en düşük ortalamaya 4 ve üzeri çocuğu olan ebeveynlerin sahip oldukları ($\bar{X}=4.12$) görülmektedir. Otoriter tutum alt boyutunda en düşük ortalamaya bir çocuğu olan ebeveynlerin sahip olduğu ($\bar{X}=1.90$), çocuk sayısı arttıkça ortalamaların arttığı, en yüksek ortalamaya ise 4 ve üzeri çocuğu olan ebeveynlerin sahip olduğu ($\bar{X}=2.18$) görülmektedir. Aşırı koruyucu tutum alt boyutunda en yüksek ortalama üç çocuğu olan ebeveynlere aitken ($\bar{X}=4.08$), en düşük ortalama iki çocuğu olan ebeveynlere ($\bar{X}=3.98$), aittir. İzin verici tutum alt boyutunda ise en yüksek ortalamaya 4 ve üzeri çocuğu olan ebeveynler sahipken ($\bar{X}=2.37$), en düşük ortalamaya üç çocuğu olan ebeveynler ($\bar{X}=2.16$) sahip olmuştur. Elde edilen bulgulara göre, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ebeveynlerinin

ebeveyn tutumlarının çocuk sayısına göre farklılaştığı anlaşılmaktadır. Ortaya çıkan bu farkın anlamlı düzeyde olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan MANOVA testi sonuçları Tablo 39'da sunulmuştur.

Tablo 39. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Ebeveyn Tutumlarının Çocuk Sayısına Göre MANOVA Sonuçları*

Wilks' Lambda	F	Hipotez sd	Hata sd	P
.911	4.076	12	1360	.000

Tablo 39'da görüldüğü üzere, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ebeveynlerinin ebeveyn tutum ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanlarda .05 anlamlılık düzeyinde çocuk sayısına göre anlamlı fark bulunmuştur (Wilks' Lambda .911, $F_{(12, 1360)}=4.076$, $p<.05$). MANOVA testinde anlamlı fark çıkması nedeniyle, çocuk sayısına göre grup ortalamalarının nasıl farklılaştığını inceleyebilmek amacıyla ANOVA testi yapılmıştır. Ebeveynlerin ebeveyn tutum ölçeğinin alt boyut puanlarının çocuk sayısına göre karşılaştırılmasına yönelik ANOVA sonuçları Tablo 40'da sunulmuştur.

Tablo 40. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Ebeveyn Tutumlarının Çocuk Sayısına Göre ANOVA Sonuçları*

Ölçek Alt Boyutları	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Demokratik	Gruplar arası	7.768	3	2.589	12.021	.000	1>4
	Gruplar içi	111.363	517	0.215			2>4
	Toplam	119,131	520				3>4
Otoriter	Gruplar arası	3.713	3	1.238	2.813	.039	
	Gruplar içi	227.448	517	0.440			
	Toplam	231.160	520				
Aşırı koruyucu	Gruplar arası	0.682	3	0.227	0.498	.068	
	Gruplar içi	236.064	517	0.457			
	Toplam	236.746	520				

	Gruplar arası	2.951	3	0.984	2.368	.070
İzin verici	Gruplar içi	214.803	517	0.415		
	Toplam	217.754	520			

Not: 1- "1 çocuk" 2- "2 çocuk", 3- "3 çocuk", 4- "4 ve üzeri çocuk"

Tablo 40 verilerine göre, ebeveyn tutum ölçeğinin demokratik tutum alt boyutunda çocuk sayısına göre ortaya çıkan farkın anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($p < .0125$). Çocuk sayısına göre farklılaşan ortalamaların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi sonucunda; demokratik tutum boyutunda 4 ve üzeri çocuğu olan ebeveynler ile dörtten az çocuğu olan ebeveynler arasında dörtten az çocuğu olan ebeveynlerin lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir.

4.6.2. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Ebeveyn Tutumlarının Ebeveyn Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde “Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ebeveynlerinin ebeveyn tutumları eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu amaçla, ebeveynlerin ebeveyn tutum ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin puanlarının ebeveyn eğitim düzeyine göre aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 41’de sunulmuştur.

Tablo 41. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Ebeveyn Tutumlarının Eğitim Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri*

<i>Ölçek Alt Boyutları</i>	<i>Ebeveyn eğitim düzeyi</i>	<i>N</i>	\bar{X}	<i>ss</i>
Demokratik	Okur-yazar değil	50	4.14	0.63
	İlkokul	171	4.27	0.53
	Ortaokul	108	4.36	0.38
	Lise	111	4.47	0.34
	Üniversite	81	4.56	0.32
Otoriter	Okur-yazar değil	50	2.07	0.65
	İlkokul	171	2.18	0.76
	Ortaokul	108	2.04	0.67
	Lise	111	1.89	0.54
	Üniversite	81	1.83	0.53

Aşırı koruyucu	Okur-yazar değil	50	4.03	0.70
	İlkokul	171	4.15	0.59
	Ortaokul	108	4.10	0.66
	Lise	111	4.00	0.62
	Üniversite	81	3.68	0.78
İzin verici	Okur-yazar değil	50	2.17	0.57
	İlkokul	171	2.31	0.76
	Ortaokul	108	2.21	0.60
	Lise	111	2.21	0.65
	Üniversite	81	2.33	0.51

Tablo 41 incelendiğinde, ebeveyn tutum ölçeğinin demokratik tutum alt boyutunda okur-yazar olmayan ebeveynlerin en düşük ortalamaya sahip oldukları ($\bar{X} = 4.14$), eğitim düzeyi yükseldikçe ortalamaların arttığı, en yüksek ortalamaya ise üniversite mezunu olan ebeveynlerin sahip olduğu ($\bar{X} = 4.56$) görülmektedir. Otoriter tutum ve aşırı koruyucu tutum alt boyutlarında en yüksek ortalamaya ilköğretim mezunu ebeveynlerin sahip olduğu en düşük ortalamaya ise üniversite mezunu olan ebeveynlerin sahip olduğu görülmektedir. İzin verici tutum alt boyutunda en yüksek ortalamaya üniversite mezunu olan ebeveynler sahipken ($\bar{X} = 2.33$), en düşük ortalamaya okur-yazar olmayan ebeveynler ($\bar{X} = 2.17$) sahip olmuştur. Elde edilen bulgulara göre, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ebeveynlerinin ebeveyn tutumlarının eğitim düzeyine göre farklılaştığı anlaşılmaktadır. Ortaya çıkan bu farkın anlamlı düzeyde olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan MANOVA testi sonuçları Tablo 42'de sunulmuştur.

Tablo 42. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Ebeveyn Tutumlarının Eğitim Düzeyine Göre MANOVA Sonuçları*

Wilks' Lambda	F	Hipotez sd	Hata sd	P
.791	7.809	16	1567	.000

Tablo 42'de görüldüğü üzere, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ebeveynlerinin ebeveyn tutum ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanlarda .05 anlamlılık düzeyinde ebeveyn eğitim düzeyine göre anlamlı fark bulunmuştur.

(Wilks' Lambda .791, $F_{(16, 1567)}=7.809$, $p<.05$). MANOVA testinde anlamlı fark çıkması nedeniyle, ebeveyn eğitim düzeyine göre grup ortalamalarının nasıl farklılaştığını inceleyebilmek amacıyla ANOVA testi yapılmıştır. Ebeveynlerin ebeveyn tutum ölçeğinin alt boyut puanlarının eğitim düzeyine göre karşılaştırılmasına yönelik ANOVA sonuçları Tablo 43'de sunulmuştur.

Tablo 43. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Ebeveyn Tutumlarının Eğitim Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları*

<i>Ölçek Alt Boyutları</i>	<i>Varyansın Kaynağı</i>	<i>KT</i>	<i>sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı Fark</i>
Demokratik	Gruplar arası	9.563	4	2.391	11.259	.000	3>1, 4>1
	Gruplar içi	109.568	516	0.212			5>1, 4>2
	Toplam	119.131	520				5>2, 5>3
Otoriter	Gruplar arası	9.192	4	2.391	5.342	.000	2>4
	Gruplar içi	221.968	516	0.430			2>5
	Toplam	231.160	520				
Aşırı koruyucu	Gruplar arası	13.084	4	3.271	7.547	.000	1>5, 2>5
	Gruplar içi	223.661	516	0.433			3>5, 4>5
	Toplam	236.746	520				
İzin verici	Gruplar arası	21.925	4	0.481	7.547	.332	
	Gruplar içi	215.829	516	0.418			
	Toplam	217.754	520				

Not: 1- "okur-yazar değil", 2- "ilkokul", 3- "ortaokul", 4- "lise", 5- "üniversite"

Tablo 43 verilerine göre, ebeveyn tutum ölçeğinin demokratik tutum, otoriter tutum ve aşırı koruyucu tutum boyutlarında ebeveyn eğitim düzeyine göre ortaya çıkan farkın anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($p<.0125$). Ebeveyn eğitim düzeyine göre farklılaşan ortalamaların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi sonucunda; demokratik ebeveyn tutumu boyutunda ortaokul mezunu olan ebeveynler ile okur-yazar olmayan ebeveynler arasında ortaokul mezunu olan ebeveynler lehine anlamlı farklılık olduğu, lise mezunu ebeveynler ile okur-yazar olmayan ve ilkokul mezunu olan ebeveynler arasında lise mezunu ebeveynler lehine anlamlı farklılık olduğu, üniversite mezunu ebeveynler ile okur-yazar olmayan, ilkokul ve ortaokul mezunu ebeveynler arasında üniversite mezunu olan ebeveynler lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu durumda,

demokratik ebeveyn tutumunda eğitim düzeyi yüksek olanlar lehine anlamlı farklılık çıktığı görülmektedir. Otoriter ebeveyn tutumu boyutunda, ilkokul mezunu olan ebeveynler ile lise ve üniversite mezunu olan ebeveynler arasında ilkokul mezunu olan ebeveynler lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Aşırı koruyucu ebeveyn tutumu boyutunda ise üniversite mezunu ebeveynler ile okur-yazar olmayan, ilkokul, ortaokul ve lise mezunu olan ebeveynler arasında okur-yazar olmayan, ilkokul, ortaokul, lise mezunu olan ebeveynler lehine anlamlı farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durumda, otoriter ve aşırı koruyucu ebeveyn tutumunda eğitim düzeyi düşük olanlar lehine anlamlı farklılık çıktığı görülmektedir.

4.6.3. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Ebeveyn Tutumlarının Aile Gelir Düzeyine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde “Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ebeveynlerinin ebeveyn tutumları aile gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu amaçla, ebeveynlerin ebeveyn tutum ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin puanlarının aile gelir düzeyine göre aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 44’de sunulmuştur.

Tablo 44. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Ebeveyn Tutumlarının Aile Gelir Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri*

<i>Ölçek Alt Boyutları</i>	<i>Aile Gelir düzeyi</i>	<i>N</i>	\bar{X}	<i>ss</i>
Demokratik	0-1499	181	4.21	0,59
	1500-2499	149	4.41	0,40
	2500-3499	82	4.37	0,42
	3500 ve üzeri	109	4.50	0,35
Otoriter	0-1499	181	2.16	0,75
	1500-2499	149	2.05	0,68
	2500-3499	82	1.90	0,56
	3500 ve üzeri	109	1.86	0,52
Aşırı koruyucu	0-1499	181	4.06	0,67
	1500-2499	149	4.17	0,59
	2500-3499	82	3.97	0,72
	3500 ve üzeri	109	3.78	0,69
İzin verici	0-1499	181	2.24	0,73

1500-2499	149	2.30	0,64
2500-3499	82	2.23	0,53
3500 ve üzeri	109	2.25	0,59

Tablo 44 incelendiğinde, ebeveyn tutum ölçeğinin demokratik ebeveyn tutumu alt boyutunda gelir düzeyi 0-1499 TL arası olan ebeveynlerin en düşük ortalamaya sahip oldukları ($\bar{X} = 4.21$), en yüksek ortalamaya ise gelir düzeyi 3500 ve üzeri olan ebeveynlerin sahip olduğu ($\bar{X} = 4.50$) görülmektedir. Öte yandan, otoriter ebeveyn tutumu alt boyutunda gelir düzeyi 0-1499 TL arası olan ebeveynlerin en yüksek ortalamaya sahip oldukları ($\bar{X} = 2.16$), aile gelir düzeyi arttıkça ortalamaların düştüğü, en düşük ortalamaya ise gelir düzeyi 3500 ve üzeri olan ebeveynlerin sahip olduğu ($\bar{X} = 1.86$) görülmektedir. Aşırı koruyucu ebeveyn tutumu alt boyutunda gelir düzeyi 1500-2499 TL arası olan ebeveynlerin en yüksek ortalamaya sahip oldukları ($\bar{X} = 4.17$), en düşük ortalamaya ise gelir düzeyi 3500 ve üzeri olan ebeveynlerin sahip olduğu ($\bar{X} = 1.86$) görülmektedir. İzin verici ebeveyn tutumu alt boyutunda gelir düzeyi 1500-2499 TL arası olan ebeveynlerin en yüksek ortalamaya sahip oldukları ($\bar{X} = 2.30$), gelir düzeyi 2500-3499 TL arası olan ebeveynlerin en düşük ortalamaya sahip olduğu ($\bar{X} = 2.23$) görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ebeveynlerinin ebeveyn tutumlarının aile gelir düzeyine göre farklılaştığı anlaşılmaktadır. Ortaya çıkan bu farkın anlamlı düzeyde olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan MANOVA testi sonuçları Tablo 45'de sunulmuştur.

Tablo 45. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Ebeveyn Tutumlarının Aile Gelir Düzeyine Göre MANOVA Sonuçları

Wilks' Lambda	F	Hipotez sd	Hata sd	P
.862	6.562	12	1360	.000

Tablo 45'de görüldüğü üzere, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ebeveynlerinin ebeveyn tutum ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanlarda .05 anlamlılık düzeyinde aile gelir düzeyine göre anlamlı fark bulunmuştur (Wilks' Lambda .862, $F_{(12,1360)}=6.562$, $p<.05$). MANOVA testinde anlamlı fark çıkması nedeniyle, aile gelir düzeyine göre grup ortalamalarının nasıl farklılaştığını

inceleyebilmek amacıyla ANOVA testi yapılmıştır. Ebeveynlerin ebeveyn tutum ölçeğinin alt boyut puanlarının aile gelir düzeyine göre karşılaştırılmasına yönelik ANOVA sonuçları Tablo 46'da sunulmuştur.

Tablo 46. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Ebeveyn Tutumlarının Aile Gelir Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları*

<i>Ölçek Alt Boyutları</i>	<i>Varyansın Kaynağı</i>	<i>KT</i>	<i>sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı Fark</i>
Demokratik	Gruplar arası	6.447	3	2.149	9.859	.000	2>1
	Gruplar içi	112.684	517	0.218			4>1
	Toplam	119.131	520				
Otoriter	Gruplar arası	7.484	3	2.495	5.766	.001	1>3
	Gruplar içi	223.676	517	0.433			1>4
	Toplam	231.160	520				
Aşırı koruyucu	Gruplar arası	9.876	3	3.292	7.502	.000	1>4
	Gruplar içi	226.870	517	0.439			2>4
	Toplam	236.746	520				
İzin verici	Gruplar arası	0.353	3	0.118	0.280	.840	
	Gruplar içi	217.401	517	0.421			
	Toplam	217.754	520				

Not: 1- "0-1499", 2- "1500-2499", 3- "2500-3499", 4- "3500 ve üzeri"

Tablo 46 verilerine göre, ebeveyn tutum ölçeğinin demokratik, otoriter ve aşırı koruyucu alt boyutlarında aile gelir düzeyine göre ortaya çıkan farkın anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($p < .0125$). Aile gelir düzeyine göre farklılaşan ortalamaların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi sonucunda; demokratik ebeveyn tutumu alt boyutunda ailenin gelir düzeyi "0-1499 TL" arası olan ebeveynler ile gelir düzeyi daha yüksek olan ebeveynler arasında gelir düzeyi yüksek (1499 TL'nin üzerinde) olan ebeveynler lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu durumda, demokratik ebeveyn tutumunda aile gelir düzeyi yüksek olanlar lehine anlamlı farklılık çıktığı görülmektedir. Otoriter ebeveyn tutumu alt boyutunda ailenin gelir düzeyi "0-1499 TL" arası olan ebeveynler ile gelir düzeyi daha yüksek olan (2500 TL'nin üzerinde) ebeveynler arasında gelir düzeyi "0-1499 TL" arası olan ebeveynler lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Aşırı koruyucu ebeveyn tutumu alt boyutunda ise ailenin gelir düzeyi "3.500 TL ve üzeri" arası olan ebeveynler ile gelir düzeyi daha düşük olan (2499 TL'nin altında)

ebeveynler arasında gelir düzeyi düşük olan ebeveynler lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu durumda, otoriter ve aşırı koruyucu ebeveyn tutumunda aile gelir düzeyi düşük olanlar lehine anlamlı farklılık çıktığı görülmektedir.

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın yedinci alt problemi olan “Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları, sosyal yetkinlik davranışları ve ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yönelik olarak okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları, sosyal yetkinlik davranışları ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek için hesaplanan Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayıları Tablo 47’de verilmiştir.

Tablo 47. Araştırmaya Dâhil Edilen Değişkenlere İlişkin Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayıları

Ölçekler ve alt boyutları	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
A. Ebeveyn Tutum Ölçeği								
1. Demokratik	-.155**	-.093*	-.071	.151**	.013	.148**	-.131**	-.154**
2. Otoriter	.198**	.058	.070	-.103*	.029	-.105*	.131**	.148**
3. Aşırı Koruyucu	-.005	-.061	.012	.086	-.025	.055	-.007	-.004
4. İzin Verici	.077	.054	.019	-.076	-.014	-.016	.090*	.098*
B. Oyun Davranışları Ölçeği								
5. Sesiz Davranış	1.00	.569**	.258**	-.557**	-.057	-.441**	.214**	.687**
6. Tek Başına Oyun		1.00	.501**	-.292**	-.030	-.178**	-.173**	-.426**
7. Paralel Oyun			1.00	.053	-.021	.020	.129**	.155**
8. Sosyal Oyun				1.00	.070	.539**	-.142**	-.575**
9. İtiş Kakış Oyun					1.00	-.238**	.475**	.032**
C. Sosyal Yetkinlik Ölçeği								
10. Sosyal Yetkinlik						1.00	-.451**	-.522**

11. Kızgınlık-Saldırganlık	1.00	.359**
12. Anksiyete-İçedönüklük		1.00

p<.05 *, *p<.01***

Tablo 47 verilerine göre, demokratik ebeveyn tutumu ile çocukların sosyal oyun davranışı ($r=.151$; $p<.01$) ve sosyal yetkinlik davranışı ($r=.148$; $p<.01$) arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu; çocukların sessiz davranış ($r=-.155$; $p<.01$), tek başına oyun davranışı ($r=-.093$; $p<.05$), kızgınlık-saldırganlık ($r=-.131$; $p<.01$) ve anksiyete-içedönüklük davranışları ($r=-.154$; $p<.01$) arasında ise düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

Otoriter ebeveyn tutumu ile çocukların sosyal oyun davranışı ($r=-.103$; $p<.05$) ve sosyal yetkinlik davranışı ($r=-.105$; $p<.05$) arasında düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu; çocukların sessiz davranış ($r=.198$; $p<.01$), kızgınlık-saldırganlık ($r=.131$; $p<.01$) ve anksiyete-içedönüklük davranışları ($r=.148$; $p<.01$) arasında ise düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

İzin verici ebeveyn tutumu ile çocukların kızgınlık-saldırganlık ($r=.090$; $p<.05$) ve anksiyete-içedönüklük davranışları ($r=.090$; $p<.05$) arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

Çocukların sosyal yetkinlik davranışları ile sessiz davranış ($r=-.411$; $p<.05$) arasında orta düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu; tek başına oyun ($r=-.178$; $p<.05$) ve itiş kakışlı oyun davranışları ($r=-.238$; $p<.05$) arasında düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülürken sosyal oyun davranışı ($r=.539$; $p<.05$) arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

Çocukların kızgınlık-saldırganlık davranışları ile sessiz davranış ($r=.214$; $p<.01$), tek başına oyun davranışı ($r=.173$; $p<.01$) ve paralel oyun davranışı ($r=.129$; $p<.01$) arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu; itiş kakışlı oyun davranışı ($r=.475$; $p<.01$) arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu; sosyal oyun davranışı ($r=-.142$; $p<.01$) arasında ise düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

Çocukların anksiyete-içe dönüklük davranışları ile sessiz davranış ($r=.687$; $p<.01$), tek başına oyun davranışı ($r=.426$; $p<.01$) arasında orta düzeyde, pozitif ve

anlamli bir iliřkinin olduęu ve paralel oyun davranıřı ($r=.155$; $p<.01$) arasında dūřuk dūzeyde, pozitif ve anlamli bir iliřkinin olduęu gōrōlūrken sosyal oyun davranıřı ($r=-.575$; $p<.01$) arasında ise orta dūzeyde, negatif ve anlamli bir iliřkinin olduęu gōrōlmektedir.

5. BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

5.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Tartışma ve Sonuç

Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları, sosyal yetkinlik davranışları ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkilerin incelendiği bu araştırmada, çocukların sosyal oyun davranışlarını sıklıkla sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların paralel oyun davranışlarını bazen, tek başına ve itiş kakışlı oyun davranışlarını nadiren sergiledikleri, sessiz davranışı neredeyse hiç sergilemedikleri belirlenmiştir. Bu çalışma sonuçları alanyazındaki benzer çalışma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Duman ve Temel (2011) Amerika ve Türkiye’de okul öncesi eğitimi alan çocuklarla yaptıkları çalışmada, her iki ülkedeki çocukların en fazla sosyal oyun davranışlarını en az ise itiş kakışlı oyun davranışlarını sergilediklerini belirlemişlerdir. Benzer şekilde, Kılınç (2016) okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine göre 5-6 yaş çocuklarının oyun davranışlarını incelediği çalışmasında, çocukların sık sık sosyal oyun davranışlarını, nadiren sessiz oyun ve itiş kakışlı oyun davranışlarını sergilediklerini ortaya koymuştur. Aslan (2013) okul öncesi çocuklarıyla yaptığı çalışmada, çocukların en fazla sosyal oyun davranışlarını en az ise paralel oyun davranışlarını gösterdiklerini belirlemiştir. Özdemir (2014) 5-6 yaşındaki çocuklarla yaptığı çalışmada, çocukların serbest zamanda en fazla tercih ettiği oyun türünün sosyal oyun, en az tercih ettiği oyun türünün ise itiş kakışlı oyun türü olduğunu ortaya koymuştur. Ogelman ve diğerleri (2016) Türkiye ve Kuzey Kıbrıs’ta 5-6 yaş çocuklarının oyun davranışlarını inceledikleri çalışmada, çocukların en çok sosyal oyun davranışlarını, en az ise itiş kakışlı oyun davranışlarını sergilediklerini belirlemişlerdir. Bu çalışma sonuçlarından farklı olarak, Lenger (2015) görme yetersizliği olan ve normal gelişim gösteren okul öncesi çocukları ile yaptığı çalışmada, normal gelişim gösteren çocukların çoğunluğunun grup oyunlarından dramatik oyunu tercih ettikleri, en az tercih edilen oyun davranışının ise paralel oyun davranışı olduğunu belirlemiştir. Bu durumda hem okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine dayalı çalışmalarda hem de araştırmacı

tarafından yapılan gözlemlere dayalı çalışmalarda, okul öncesi çocuklarının en çok sosyal oyun davranışlarını sergiledikleri görülmektedir.

Alanyazındaki benzer çalışma sonuçları ve bu araştırmadan elde edilen sonuçlar, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun süreci içinde tüm oyun davranışlarını sergilemekle birlikte sosyal oyun davranışlarını sıklıkla sergilediklerini göstermektedir. Coplan, Rubin ve Fandlay'a (2006) göre sosyal kabul ve özgüven gelişimini destekleyen sosyal oyunlar çocuğun sosyal, bilişsel ve duygusal gelişimi için önemli, eşsiz ve zengin içeriğe sahiptir. Çocuğun yaşamı boyunca ihtiyaç duyacağı becerileri destekleyen sosyal oyunlar, çocukların akranlarıyla olan iletişimini arttırmakta, işbirliği, çatışma çözme ve uzlaşma becerileri kazandırmaktadır. Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun zamanında sıklıkla sosyal oyun davranışlarını sergiledikleri yani iletişime, işbirliğine, hayal gücüne dayalı sosyal oyunları tercih ettikleri söylenebilir. Bu sonuç; çocukların sorumluluk alabilme, paylaşma, yardımlaşma, bir grubun üyesi olma, eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme gibi bilişsel, sosyal, duygusal ve fiziksel becerileri kazanabilmesi açısından olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, çocukların sosyal oyun davranışlarını sıklıkla sergilemeleri sosyal becerilerinin gelişmiş olduğunu göstermesi yönüyle çocukların sessiz davranış, tek başına oyun, itiş kakışlı oyun davranışlarını nadiren veya daha az sergilemeleri beklenen bir sonuçtur.

5.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının sadece itiş kakışlı oyun boyutunda cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçları erkek çocukların kız çocuklara göre itiş kakış oyun davranışlarını daha çok sergilediklerini göstermektedir. Bu çalışma sonuçları, alanyazındaki benzer çalışma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Kılınç'ın (2016) yapmış olduğu araştırmada, erkek çocukların kız çocuklara göre itiş kakış oyunu daha fazla tercih ettikleri belirlenmiştir. Benzer şekilde, Ogelman ve diğerlerinin (2016) okul öncesi çocuklarıyla yaptıkları çalışmada, Türkiye'deki erkek çocukların itiş kakışlı oyun davranışlarını kız çocuklara göre daha fazla sergiledikleri belirlenmiştir. Fabes, Martin ve Hanish (2003) cinsiyete göre çocuğun oyunlarındaki

değişiklikleri inceledikleri çalışmada, 5-6 yaşındaki erkek çocukların oyunlarının kız çocuklarının oyunlarına göre daha hareketli olduğunu belirlemişlerdir. Benzer şekilde, Çiftçi (2011) yaptıkları araştırmada, kız çocuklarının grup içi etkinlikleri tercih ettikleri, erkek çocukların ise güç, hız, aşırı hareket içeren oyunları tercih ettikleri sonucuna ulaşmışlardır. Oyun davranışlarıyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, kız çocukların itiş kakışlı oyun davranışını erkek çocuklardan daha fazla sergilediği sonucuna ulaşan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu durumda, erkek çocukların kız çocuklara kıyasla oyun çalışmalarında itiş kakış oyun davranışlarını daha çok sergilediklerini söylemek mümkündür.

Alanyazında benzer şekilde erkek çocukların daha hareketli ve sert oyunları tercih ettikleri, kız çocukların daha sakin, detaylı ve işbirliğine dayalı oyunları tercih ettikleri belirtilmektedir (Gmitrova, Podhajecka ve Gmitrov, 2009). Kimmel'e (2005) göre babaların erkek çocuklarıyla daha çok hareketli oyunları tercih etmesi, erkek çocukların itiş kakışlı oyun davranışlarını daha fazla sergilemelerinde etkilidir. Ayrıca, ebeveynlerin erkek çocuklarına daha hoşgörülü tutum sergilemeleri erkek çocukları itiş kakışlı oyunlara yönelmelerine neden olabilir. Kız çocukları kaygı ve çekingenlik düzeylerinin daha yüksek olmasından dolayı zarar görebileceği endişesiyle itiş kakışlı oyunlardan uzak durmaktadırlar (Alisinanoğlu ve Ulutaş 2000; Kılınç, 2016; Yörükoğlu 1987). Alanyazındaki benzer çalışma sonuçları ve bu araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, erkek çocuklar oyunlarında kız çocuklara göre daha fazla koşma, zıplama, çekme, itme, kovalama, yakalama gibi davranışları sergiledikleri sonucu ortaya çıkmaktadır. Oyunun çocuğun iletişim dili olduğu düşünüldüğünde, erkek çocukların kendini ifade etmede güç gerektiren eylemleri kız çocuklara göre daha fazla kullandıkları söylenebilir. Çocuğun duyuşsal ve gelişimsel özellikleriyle birlikte ebeveynlerin tutumlarının, içinde bulunulan toplumun benimsediği cinsiyet rollerinin oyun davranışlarındaki bu farklılıkta etkili olduğu düşünülebilir. Dolayısıyla, kız ve erkek çocukların oyun davranışlarındaki bu farkın azalmasında kız ve erkek çocuklara toplumun cinsiyet rollerinden uzak bir şekilde sadece çocuk olarak yaklaşılmasının etkili olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma sonuçlarından farklı olarak, Kılınç (2016) 5-6 yaş çocuklarıyla

yaptığı çalışmada, tek başına oyun ve sessiz oyun boyutunda yaşa göre anlamlı farklılık bulmuştur. Araştırma sonucuna göre, 5 yaş çocukları 6 yaş çocuklarına göre tek başına oyun ve sessiz oyunu daha fazla tercih etmektedir. Benzer şekilde, Saracho (1996) yaptığı çalışmada, çocukların tercih ettikleri oyunlarda yaşa göre farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır. Parten'in (1932) yaşa bağlı olarak değişen toplumsal oyun sınıflamasına göre çocuk, 4 yaştan itibaren paralel ve işbirlikçi oyun türlerini tercih etmektedir. Benzer şekilde, Piaget bilişsel gelişim ile oyun arasında bir bağ olduğunu savunarak çocuğun yaşla beraber kazandığı bilişsel beceriler doğrultusunda tek başına, paralel ve grup oyunlarına yöneldiğini belirtmiştir. Daha sonraki yıllarda tek başına ve paralel oyunla ilgili bazı düşünceler eleştirilmiş ve bu davranışların sosyal oyunlara geçişte bir ısınma ve alıştırma işlevi gördüğü savunulmuştur. Dolayısıyla 5 yaşındaki çocuklar bile arkadaşlarıyla birlikte oynamak yerine tek başına oynamayı ya da arkadaşlarıyla aynı oyundayken onlardan bağımsız oynamak isteyebilirler (Wert, 1984; Wintre ve Wepster, 1980, Akt. Aslan, 2013). Bazı araştırmacılar oyun davranışlarının yaşa göre değişiklik gösterdiğini savunsa da Howes ve Matheson'a (1992) göre tüm yaşta çocuklar sessiz davranış, sosyal, paralel, tek başına oyun davranışlarını sergileyebilirler. Bu araştırma sonuçları, benzer çalışma sonuçları ve ilgili alanyazın değerlendirildiğinde, oyun davranışları gelişimsel sıralansa da farklı yaşta çocukların aynı oyun davranışlarını ya da aynı yaşta çocukların farklı oyun davranışlarını sergileyebileceği söylenebilir. Her ne kadar oyun davranışlarında yaş önemli bir faktör olsa da bir çocuk oyun zamanında tek başına oyun davranışını sergilerken bir süre sonra sosyal veya itiş kakışlı oyun davranışlarını sergileyebilir. Bu durumda, farklı yaş grubundaki çocukların benzer oyun davranışlarına sahip oldukları görülmektedir. Dolayısıyla, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarında yaş değişkeninin dışında farklı değişkenlerin daha fazla belirleyici olabileceği düşünülebilir.

Araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazında bu araştırma sonucuna benzeyen ve farklılık gösteren sonuçlar bulunmaktadır. Bu araştırma sonuçlarına paralel olarak, Aslan (2013) çocukların oyun davranışlarını incelediği çalışmasında, çocukların oyun davranışlarının kardeş durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmadan

farklı olarak, Taylı (2007) yaptığı araştırmada, kardeşe sahip çocukların daha çok sosyal oyunlara yönelimli olduğu, tek çocukların ise tek başına oyun oynamayı daha çok tercih ettiği sonucuna ulaşılmışının yanı sıra sadece paralel oyunda anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca, çalışmada kardeşe sahip çocukların aile içinde uyum sağlayabilmek için paylaşma, işbirliği ve iletişim kurma çabaları onların sosyal becerilerini arttırdığı, böylelikle çocuğun okul ortamında sosyal oyun davranışlarını sergilemelerini kolaylaştırdığı belirtilmiştir. Bu çalışmada, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir, dolayısıyla farklı kardeş sayılarına sahip çocukların benzer oyun davranışları sergiledikleri söylenebilir.

Araştırmada anne eğitim düzeyine göre çocukların oyun davranışlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı fakat baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Annesi üniversite mezunu olan çocukların annesi okuryazar olmayan, ilkökul ve ortaokul mezunu olan çocuklardan daha fazla sosyal oyun davranışları sergiledikleri belirlenmiştir. Alanyazında çocuğun oyun davranışının ebeveyn eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını inceleyen herhangi bir araştırmaya ulaşılamamıştır. Fakat ebeveyn eğitim düzeyinin çocukların sosyal duygusal uyum düzeylerine etki ettiği (Gökçe, 2013), ebeveyn eğitim düzeyi yükseldikçe ebeveynin çocuk eğitimi ile ilgili yayınlara daha kolay ulaşabildiği ve bu nedenle çocukla iletişiminin arttırdığı (Karaaslan, 2012) ifade edilmektedir. Ebeveyn eğitim düzeyi yükseldikçe ebeveynin çocuk gelişim dönemleri ve oyunla ilgili bilgisinin de arttığı söylenebilir. Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, çocuğun oyun davranışlarında anne eğitim düzeyinin baba eğitim düzeyine göre daha fazla belirleyici olduğu görülmektedir. Bunun nedeninin annenin çocukla daha fazla vakit geçirmesi, çocuk yetiştirmede çoğunlukla annelerin sorumluluğu üstlenmesinin olduğu düşünülebilir. Böylece anne eğitim düzeyinin yükselmesiyle annenin çocuğun duygularını anlaması, kendini ifade etmesine olanak tanınması, oyunlarını takip edip oyunlarına katılması, oyunla birlikte çocukla daha etkili iletişim kurabilmesi çocuğun sosyal oyun davranışlarını daha sık göstermesini sağladığı söylenebilir.

Araştırma sonucunda, çocukların oyun davranışlarının ailenin gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Alanyazında aile gelir düzeyine göre çocukların oyun davranışlarını inceleyen bir çalışma bulunmamaktadır. Bu

araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, aile gelir düzeyinin çocukların oyun davranışları üzerinde belirleyici olmadığı, farklı gelir düzeyindeki ailelerin çocuklarının benzer oyun davranışları sergiledikleri söylenebilir.

5.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik davranışlarını sıklıkla sergiledikleri, anksiyete-içedönüklük ve kırgınlık-saldırganlık davranışlarını ise neredeyse hiç sergilemedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma sonuçları, alanyazındaki benzer çalışma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Gür ve diğerleri (2015) yaptıkları çalışmada, çocukların sosyal yetkinlik davranışlarını yüksek düzeyde sergiledikleri sonucuna ulaşmışlardır. Çorapçı ve diğerleri (2010) yaptıkları çalışmada, çocukların en çok sosyal yetkinlik davranışlarını sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde, Özkan, Tozduman ve Yaralı (2016) çocukların bilişsel stilleri ile sosyal yetkinlikleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada, çocukların sosyal yetkinlik puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ural ve diğerleri (2015) yaptıkları çalışmada, çocukların sosyal yetkinlik düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Benzer şekilde, Keçecioğlu (2015) MEB programı ve Montesorri yaklaşımı doğrultusunda eğitim alan çocukların sosyal beceri ve davranış problemlerini incelediği çalışmasında, çocukların işbirliği, özdenetim ve kendini ifade edebilme gibi sosyal beceri boyutlarındaki puan ortalamalarının daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Bu durumda, okul öncesi eğitimi alan çocukların içedönüklük ve saldırganlık davranışlarından ziyade sosyal yetkinlik davranışlarını daha çok sergiledikleri görülmektedir. Okul öncesi dönemin sosyal becerilerin gelişiminde kritik öneme sahip olduğu düşünüldüğünde, bu araştırma sonuçları olumlu olarak değerlendirilebilir. Alanyazında sosyal yetkinliğe sahip çocukların çocuğun kendini ve duygularını tanıdığı, kontrol edebildiği, çevresiyle sağlıklı iletişim kurabildiği, olumlu benlik algısına sahip olduğu ifade edilmektedir (Haktanır, 2011; Çorapçı vd., 2010; Çorbacı, 2008). Bu araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların kendini ve duygularını ifade edebildikleri, akranlarıyla sağlıklı iletişim kurabildikleri, kısacası okul öncesi dönemde kazanması gereken sosyal becerilere sahip oldukları söylenebilir.

5.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik puanlarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaştığı, kız çocuklarının sosyal yetkinlik puanlarının erkek çocuklarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan, “kızgınlık-saldırganlık” alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı farklılık olduğu, erkek çocukların kız çocuklarına kıyasla kızgınlık-saldırganlık davranışlarını daha çok sergiledikleri belirlenmiştir. Alanyazında bu çalışma sonuçlarıyla benzer ve farklı sonuçlara ulaşan çalışmalar bulunmaktadır.

Bu çalışma sonuçlarıyla paralel olarak, Bozkurt (2016) yaptığı çalışmada, kız çocuklarının erkek çocuklara göre sosyal yetkinlik ve anksiyete-içedönüklük puanlarının daha yüksek, kızgınlık-saldırganlık puanlarının ise daha düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde, Kanlıkılınçer (2005) yaptığı çalışmada, erkek çocukların kız çocuklara göre daha saldırgan ve hareketli olduğunu belirlemiştir. Altay ve Güre (2012) çocukların sosyal yeterliliklerini ve olumlu sosyal davranışlarını inceledikleri çalışmalarında, kız çocuklarının sosyal yetkinlik puanlarının daha yüksek olduğunu, öğretmeni ve arkadaşlarıyla daha olumlu etkileşime girdiklerini belirlemiştir. Hammarberg ve Hagekull (2006) yaptıkları çalışmada, erkek çocukların dışsallaştırma ve içselleştirme davranış puanlarının kız çocuklarına göre daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Chen ve Jiang (2002) yaptıkları çalışmada, erkek çocukların anksiyete ve kızgınlık-saldırganlık puanlarının kız çocuklarına göre daha yüksek olduğu ve kız çocuklarının yeni bir ortama daha kolay uyum sağladıkları sonucuna ulaşmışlardır. Benzer şekilde, Çorapçı ve diğerleri (2010) yaptıkları çalışmada, kız çocuklarının sosyal yetkinlik puanları, erkek çocuklarının ise kızgınlık-saldırganlık puanlarının yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Bu araştırma sonuçlarına paralel olarak, alanyazında kız çocuklarının sosyal yetkinlik puanlarının erkek çocuklardan daha yüksek olduğu, erkek çocukların ise saldırganlık puanlarının kız çocuklarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşan birçok çalışma bulunmaktadır (Andı, 2014; Aunola ve Nurmi, 2005; Bozkurt, 2016; Chon, 1990; Gülay, 2008; Gür vd., 2015; Karaca, Gündüz ve Aral, 2011; Keçecioğlu 2015; Ogelman ve Topaloğlu, 2012; Özbey ve Alisinanoğlu, 2009; Rydel, Bohlin ve Thorell, 2005; Sezici, 2013; Ural vd., 2015; Yağmurlu vd., 2005). Bu çalışma

sonuçlarından farklı olarak, Nalbant (2016) yaptığı çalışmada, kız ve erkek çocukların sosyal yetkinlik toplam puanında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Şendil (2010) yaptığı çalışmada, çocukların sosyal yetkinlik, anksiyete ve saldırganlık davranışlarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığını belirlemiştir.

Alanyazındaki araştırma sonuçları incelendiğinde, çocukların sosyal yetkinlik davranışları ve sosyal becerilerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığının araştırıldığı görülmektedir. Çoğu çalışmada çocukların sosyal yetkinlik ve kızgınlık-saldırganlık puanlarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaştığı, bazı çalışmalarda ise anlamlı farklılaşmanın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kız çocuklarının dil gelişiminin erkek çocuklara göre daha erken başlaması ve hızlı olması (Denham vd., 2003) kız çocuklarının daha kolay kendini ifade etmesini sağlamakta ve yeni bir ortama uyumu kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle, kız çocuklarının arkadaşlarıyla olumlu iletişimi artmakta ve kız çocuklar sosyal davranışları daha fazla sergileyebilmektedirler. Kız ve erkek çocukların biyolojik farklılıklarının (Diener ve Kim, 2004; Martin, 1995) yanı sıra erkek çocukların karşısındakiyle iletişime geçmekte problem yaşamaları, çevrenin erkek çocuklarının saldırgan davranışlarına daha hoşgörülü yaklaşmaları, erkek çocukların filmlerde izledikleri şiddet eğilimli karakterlerle daha fazla özdeşim kurmaları, erkek çocukların kız çocuklarına göre daha az sosyal davranışlar sergilemelerine ve daha fazla saldırgan davranışlara yönelmelerine neden olmaktadır (Altay ve Güre, 2012; Aral vd., 2011; Chen ve Jiang, 2002; Kanlıklıçer, 2005). Farklı araştırma sonuçları ve ilgili alanyazın ile desteklenen bu araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, kız çocukların erkek çocuklarına göre daha olumlu sosyal davranışları sergiledikleri, erkek çocukların ise saldırgan davranışları daha sık sergiledikleri görülmektedir. Dolayısıyla, kız çocukların arkadaşlarıyla işbirliği yapma, dinleme ve empati kurma, bulunduğu ortama daha kolay uyum sağlama, paylaşma, yardımlaşma gibi davranışları, erkek çocukların ise şiddet, kızgınlık veya saldırganlık içeren davranışları daha çok sergiledikleri söylenebilir.

Araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik, anksiyete-içedönüklük ve kızgınlık-saldırganlık davranışlarının yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bozkurt (2016) yaptığı çalışmada, çocukların sosyal yetkinlik davranışlarının yaşları ile doğru orantılı olduğu, kızgınlık saldırganlık ve anksiyete-içe dönüklük boyutlarında ise yaşa göre

anlamli bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde, Kargı ve Erkan (2004) yaptıkları çalışmada, beş yaşındaki çocukların 4 yaşındaki çocuklara göre problemleri davranışları daha fazla sergiledikleri sonucuna ulaşmışlardır. Alisinanoğlu ve Kesicioğlu (2010) yaptıkları çalışmada, çocukların saldırganlık puanlarında yaşa göre anlamli bir farklılık olmamasına karşın aşırı hareketli olmak boyutunda 4 yaş çocuklarının ortalamalarının 5 yaşındaki çocuklara göre daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Sarı (2007) yaptığı çalışmada, çocukların yaşı azaldıkça sosyal uyumsuzluğun arttığı sonucuna ulaşmıştır. Rydel, Bohlin ve Thorell (2005) yaptıkları çalışmada, 6 yaşındaki çocukların 5 yaşındaki çocuklardan daha sosyal davranışlar sergiledikleri sonucuna ulaşmıştır. Vahedi, Farrokhi ve Farajian (2012) yaptıkları çalışmada, çocuğun yaşı ilerledikçe sosyal yeterliliklerinde artış olduğunu, davranış sorunlarında azalma olduğunu belirlemişlerdir.

Yaş değişkenine göre sosyal davranışların incelendiği çalışmaların çoğunda, problemleri davranış ve saldırganlık boyutlarında yaşa göre anlamli farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaşın artmasıyla gelişen dil ve bilişsel gelişim doğrultusunda çocuğun kendini daha iyi ifade edebilmesi, karşılaştığı problem durumlarına çözüm üretebilmesi çocuğun sosyal davranışlarını artırırken saldırganlık davranışlarını azaltmaktadır (Berk, 2013). Üç yaşından itibaren çocuğun çevresiyle sosyal etkileşime girme eğilimlerinin artmasıyla çocuk daha sık sosyal davranışları sergilemeye başlamaktadır. Okul öncesi eğitimle birlikte ise sosyalleşme eğiliminde olan çocukların sosyal becerileri desteklenerek kendini ifade edebilme ve davranışlarını kontrol edebilme becerileri gelişmektedir (Zembat ve Polat-Unutkan, 2013). Fakat alanyazından farklı olarak bu çalışmada, çocukların sosyal yetkinlik, anksiyete-içedönüklük ve kızgınlık-saldırganlık davranışlarının yaş değişkenine göre anlamli düzeyde farklılaşmadığının belirlenmesi dikkat çekici bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik davranışlarının incelendiği bu araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, farklı yaş grubundaki çocukların benzer sosyal davranışları sergiledikleri söylenebilir. Bu durumun çocukların aldıkları okul öncesi eğitimle ilişkili olduğu düşünülebilir.

Araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik ve kızgınlık-saldırganlık davranışlarının kardeş sayısına göre anlamli düzeyde farklılaşmadığı, fakat aksiyete-içedönüklük boyutunda üç ve üzeri kardeşi olan

çocukların ortalamalarının kardeşi olmayan ve bir kardeşi olan çocuklardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Alanyazında bu araştırma sonuçlarıyla benzer ve farklı sonuçlara ulaşan çalışmalar bulunmaktadır. Şehirli (2007) okul öncesi çocuklarının davranışlarını incelediği çalışmasında, tek çocuk olanların iki kardeşe sahip olan çocuklara kıyasla sosyal uyumlarının daha fazla olduğunu ayrıca üç kardeş ve üzeri olan çocukların ise tek çocuk olanlara göre daha fazla sosyal kaygı gösterdiklerini ve istenmeyen davranışları daha fazla sergilediklerini ortaya koymuştur. Nalbant (2016) yaptığı çalışmasında, çocukların sosyal yetkinlik davranışlarının kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Alisinanoğlu ve Özbey (2009) çocukların problemleri davranışlarını inceledikleri çalışmalarında, kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılaşmanın olmadığını belirlemişlerdir. Benzer şekilde, Keçecioğlu (2015) yaptığı çalışmasında, çocukların sosyal becerileri ile problemleri davranışlarının kardeş sayısına göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Elibol ve Gültekin (2008) yaptıkları çalışmada, çocukların işbirliği, kendini ifade etme, öz denetim, sosyal beceri ve problem davranışlar toplam puanlarında kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık olmadığını belirlemiştir.

Alanyazın incelendiğinde, kardeşi olan çocukların daha fazla paylaşma ve işbirliğinde buldukları, daha fazla sosyal iletişime girdiklerinden dolayı kardeş sayısı arttıkça çocuğun sosyal davranışlarının da artması beklenmektedir (Nalbant, 2016). Buna karşın çocukların sürekli olarak arkadaşları ve kardeşleriyle kıyaslanması çocukların içe kapanık ya da aşırı hareketli ve saldırgan olmalarına neden olabilmektedir (Karataş, 2015). Dolayısıyla, ailedeki çocuk sayısının artmasıyla ebeveynin her çocukla ilgilenme süresinin azalması, kardeşler arası kıskançlık, rekabetin artması çocukların içselleştirilmiş ve dışsallaştırılmış davranış problemlerini artırmaktadır (Seven, 2006; Şehirli, 2007). Bu araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, kardeş sayısına göre çocuğun sosyal yetkinlik ve kızgınlık-saldırganlık davranışlarının farklılaşmadığı, 3 ve üzeri kardeşi olan çocukların ise anksiyete-içedönüklük puanlarının daha fazla olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, kardeş sayısının artmasıyla yaşanan kardeşler arası çatışmaların artması, ebeveynlerin her çocuğun gelişimsel ihtiyaçlarını anında karşılamasının zorlaşması çocuğun daha fazla sosyal kaygı duymasına ve anksiyete-içedönüklük davranışlarını daha fazla sergilemelerine neden olabileceği söylenebilir.

Araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik puanlarının anne eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal yetkinlik alt boyutunda annesi üniversite mezunu olan çocukların sosyal yetkinlik ortalamalarının daha yüksek olduğu, kırgınlık-saldırganlık ve anksiyete-içedönüklük alt boyutlarında ise annesi okur-yazar olmayan çocukların puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu araştırma sonuçları alanyazındaki benzer araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Bozkurt (2016) yaptığı çalışmada, anne eğitim düzeyi yükseldikçe çocuğun sosyal yetkinlik davranışlarının arttığını buna karşın anksiyete-içedönüklük davranışlarının azaldığını belirlemiştir. Arı ve Seçer (2004) yaptıkları çalışmada, çocukların sosyal yetkinlik davranışlarının anne eğitim düzeyi ile doğru orantılı olduğunu ortaya koymuştur. Ogelman ve Topaloğlu (2012) yaptıkları çalışmada, çocukların sosyal yetkinlik puanlarının anne eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığını, annesi lise ve üniversite mezunu çocukların annesi ilköğretim mezunu çocuklara göre sosyal yetkinlik davranışlarını daha fazla sergiledikleri sonucuna ulaşımlardır. Keçeciöğlü (2015) yaptığı çalışmada, MEB programına göre eğitim alan çocukların sosyal beceri ve problem davranışlarının anne eğitim düzeyine göre farklılaştığını belirlemiştir. Günindi (2008) 6 yaş çocuklarının sosyal uyum becerilerini incelediği çalışmasında, anne eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların sosyal uyum becerilerinin de arttığını belirlemiştir. Bu araştırmadan farklı olarak, Nalbant (2016) yaptığı çalışmada, çocukların sosyal yetkinlik davranışlarının anne eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde, Alisinanoğlu ve Kesicioğlu (2010) çocukların davranış sorunlarını inceledikleri çalışmada, anne eğitim düzeyine göre farklılaşmanın olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırma sonuçları incelendiğinde, genel olarak anne eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların sosyal yetkinlik davranışlarını sergileme sıklığının arttığı buna karşın anksiyete, saldırganlık, sosyal kaygı gibi davranış problemlerinin ise azaldığı görülmektedir. Alanyazında anne eğitim düzeyi yükseldikçe annelerin çocuğun gelişimiyle ilgili bilgileri, yaşanan çatışma ve problem durumlarına çözüm odaklı yaklaşma eğilimleri, empati kurma, çocukla olumlu iletişime geçme davranışlarının da arttığı ifade edilmektedir (Topaloğlu, 2013). Bu durumda, annenin eğitim düzeyinin yükselmesiyle çocukla iletişimde daha doğru tutum sergilemesi, duygularını daha kolay ifade edebilmesi, çocuğun kendi duygularını anlama, ifade etme, empati kurma

becerilerini de artırmakta ve çocuk karşılaştığı sorunlara daha kolay ve doğru çözümler üretmektedir. Böylece problem çözme ve sosyal becerileri gelişen çocuğun sosyal yetkinlik davranışlarını sergileme sıklığının artacağı, buna karşın sosyal kaygı, saldırganlık, içe dönüklük davranışlarının ise azalacağı söylenebilir.

Araştırmada, çocukların sosyal yetkinlik davranışlarının baba eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal yetkinlik alt boyutunda babası üniversite mezunu çocukların babası ilkokul mezunu çocuklardan sosyal yetkinlik davranışlarını daha fazla sergiledikleri belirlenmiştir. Alanyazında bu araştırma sonuçlarıyla benzer ve farklı sonuçlar ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır. Bu araştırma sonuçlarına paralel olarak, Ogelman ve Topaloğlu (2012) yaptıkları çalışmada, babası üniversite mezunu olan çocukların babası ilkokul mezunu olan çocuklara kıyasla sosyal yetkinlik davranışlarını daha fazla sergilediklerini ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Bozkurt (2016) yaptığı çalışmada, baba eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların sosyal yetkinlik ve anksiyete-içedönüklük puanlarının arttığını, kızgınlık-saldırganlık puanlarının azaldığını belirlemiştir. Keçecioğlu (2015) yaptığı çalışmada, baba eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların işbirliği, kendini ifade etme ve özdenetim becerilerinin de arttığını belirlemiştir. Gülay (2008) çalışmasında, baba eğitim düzeyinin çocukların kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete-içedönüklük davranışları üzerinde bir etkisinin olmadığını buna karşın baba eğitim düzeyi yüksek olan çocukların akranları tarafından daha çok tercih edildiklerini ortaya koymuştur. Alisinanoğlu ve Özbey (2009) yaptığı çalışmada, babası ilkokul ve lisansüstü mezun olan çocukların içe yönelim problem davranışlarının daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Bu araştırmadan farklı olarak, Nalbant (2016) yaptığı çalışmada, çocukların sosyal yetkinlik davranışlarının baba eğitim düzeyine göre değişmediğini belirlemiştir. Alisinanoğlu ve Kesicioğlu (2010) yaptıkları çalışmada, baba eğitim düzeyine göre çocukların kavgacı-saldırgan olma, endişeli-ağlamaklı olma gibi davranış problemlerinin değişmediğini ortaya koymuştur.

Araştırma sonuçları incelendiğinde, genel olarak baba eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların sosyal yetkinlik davranışlarını arttığı söylenebilir. Alanyazında baba eğitim düzeyi yükseldikçe babanın çocuk yetiştirme tutumlarında değişikliklerin olduğu, geleneksel anlayıştan uzaklaştığı, çocuk gelişimi ve eğitimindeki bilgisinin arttığı vurgulanmaktadır (Ogelman ve Topaloğlu, 2012). Dolayısıyla, babanın çocuk

eğitiminde önemli bir role sahip olduğunun farkına varması çocuğuyla etkileşimini, birlikte farklı etkinliklere katılıp nitelikli vakit geçirme isteğini artırdığı düşünülmektedir. Böylece babanın çocuğun gelişiminde anneye birlikte sorumluluğu paylaşması, çocukla olumlu iletişim kurması, çocuğun sosyal yetkinlik davranışlarının artmasını sağladığı söylenebilir.

Araştırmada çocukların sosyal yetkinlik davranışlarının ailenin gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma sonucuyla benzer ve farklı sonuçlara ulaşan çalışmalar bulunmaktadır. Bu araştırma sonuçlarına paralel olarak, Nalbant (2016) yaptığı çalışmada, çocukların sosyal yetkinlik puanlarının aile gelirine göre değişmediğini belirlemiştir. Bu araştırmadan farklı olarak, Çorapçı vd. (2010) yaptıkları çalışmada, yüksek gelirli ailelerin çocuklarının sosyal yetkinlik davranış puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Keçecioğlu (2015) yaptığı çalışmada, çocukların davranış problemleri toplam puanında, işbirliği ve özdenetim boyutlarının aile gelir düzeyine göre farklılaşmadığı, kendini ifade etme boyutunda ise yüksek gelirli aileye sahip olan çocukların ortalamalarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, çocukların sosyal yetkinlik davranışları üzerinde aile gelir düzeyinin belirleyici olmadığı, farklı gelir düzeyindeki ailelerin çocuklarının benzer sosyal yetkinlik davranışlarını gösterebileceği söylenebilir.

5.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ebeveynlerinin en fazla demokratik tutum sergiledikleri bunun yanı sıra aşırı koruyucu tutum alt boyutunda da yüksek ortalamaya sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, ebeveynlerin otoriter ve izin verici tutumu daha az sergiledikleri belirlenmiştir. Alanyazında bu araştırma sonuçlarıyla benzer ve farklı sonuçlara ulaşan çalışmalar bulunmaktadır. Bu araştırma sonuçlarıyla paralel olarak, Güner (2011) yaptıkları çalışmada, ebeveynlerin en fazla demokratik ve aşırı koruyucu tutumu benimsediklerini belirlemişlerdir. Özyürek ve Şahin (2005) yaptıkları çalışmada, ebeveynlerin sırasıyla demokratik-eşitlik, aşırı koruyucu, sert disiplin tutumlarını benimsediklerini ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Çetinkaya (2016) sadece annelerin tutumunu incelediği çalışmasında, annelerin en fazla demokratik tutumu benimsediklerini ortaya koymuştur.

Yalçın (2016) yaptığı çalışmada, ebeveynlerin demokratik ve aşırı koruyucu tutuma yüksek düzeyde sahip oldukları, otoriter tutuma ise düşük düzeyde sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Garip (2010) çalışmasında, ebeveynlerin daha çok demokratik tutumu benimsediklerini belirlemiştir. Çetinel (2016) annenin çocuk yetiştirme tutumu ile çocuğun dinleme becerisini inceledikleri çalışmada, annelerin çoğunluğunun demokratik tutum sergilediklerini belirlemişlerdir. Bu araştırmalardan farklı olarak, Zalluhoğlu (2015) yaptığı çalışmada, psikiyatri kliniğine gitmiş çocukların annelerinin en fazla otoriter tutumu en az ise demokratik tutumu benimsediklerini ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Andı ve Bıkmaz (2004) çalışmalarında ebeveynlerin en fazla sıkı disiplinli tutuma, en az ise demokratik tutuma sahip olduklarını belirlemişlerdir. Aktürk (2015) yaptığı çalışmada, ebeveynlerin en çok otoriter tutumu, en az ise aşırı koruyucu tutumu sergilediklerini belirlemiştir. Berg (2011) 14 ebeveynle yaptığı çalışmada, 10 ebeveynin yetkili tutuma, üç ebeveynin otoriter tutuma ve bir ebeveynin ise izin verici tutuma sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Alanyazındaki benzer çalışma sonuçları ve bu araştırmada ulaşılan sonuçlar, ebeveynlerin sıklıkla demokratik ve aşırı koruyucu tutum sergilediklerini göstermektedir. En başarılı ve sağlıklı bir tutum olan demokratik tutumda ebeveyn çocuğun duygu, düşünce ve kararlarına değer verir, çocukla iletişime dayalı bir ilişki kurar ve çocuğun gelişimsel ihtiyaçlarını önemser (Çağdaş ve Seçer, 2011; Yavuzer, 2003). Demokratik tutumla yetişen çocuklar olumlu benlik algısına sahip, özgüveni yüksek, kendi kararlarını ve sorumluluğunu alabilen bireyler olurlar (Durmuş, 2006; Maccoby ve Martin, 1983). Aşırı koruyucu tutumda ise ebeveyn aşırı sevgi ve denetimden dolayı çocuğun bireysel ve bağımsız gelişmesine engel olmaktadır (Çağdaş ve Seçer, 2011; Yavuzer, 2003). Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, ebeveynlerin daha çok demokratik tutum sergiledikleri, çocuklarının fikirlerini, hak ve sorumluklarını dikkate aldıkları söylenebilir. Dolayısıyla, bu sonuç çocuğun sosyal yeterliliğe sahip, öz güveni yüksek, empati kurabilen bir birey olabilmesi açısından olumlu olarak değerlendirilebilir. Bunun yanı sıra, aşırı koruyucu tutumun da yüksek çıkması çocukların bağımsız düşünebilen ve karar verebilen birey olmasını engelleyeceği için bu sonucun olumsuz olduğu söylenebilir. Ayrıca, ebeveynlerin daha çok demokratik tutum sergilemelerinin yanı sıra aşırı koruyucu tutumu da sıklıkla sergilemeleri onların çocuklarına gereğinden fazla kontrol ve özen göstererek iyi bir ebeveyn olduklarını

düşündükleri, fakat gerçekte çocuklarının psiko-sosyal gelişimini olumsuz etkiledikleri söylenebilir.

5.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmada, ebeveynlerin ebeveyn tutumlarının çocuk sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bir başka deyişle, tek çocuğa sahip ebeveynlerin iki ve daha fazla çocuğa sahip ebeveynlerden demokratik tutumu daha benimsedikleri belirlenmiştir. Bu çalışma sonuçlarıyla benzer ve farklı sonuçlar elde eden çalışmalar bulunmaktadır. Bu araştırma sonuçlarına paralel olarak, Özyürek ve Şahin (2005) yaptıkları çalışmada, çocuk sayısı arttıkça otoriter tutumun arttığı, demokratik tutumun azaldığını belirlemişlerdir. Garip (2010) yaptığı araştırmada, çocuk sayısı ile demokratik tutumun paralellik gösterdiği, üç ve daha fazla çocuklu ailelerin otoriter tutum puanlarının daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Sak ve diğerleri (2015) yaptıkları çalışmada, iki çocuğa sahip ebeveynlerin demokratik tutumlarının dört ve üzeri çocuğa sahip ebeveynlerden daha yüksek olduğunu, otoriter tutumda ise dört ve üzeri çocuğa sahip ebeveynlerin ortalamalarının daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Bu araştırma sonuçlarından farklı olarak, Aktürk (2015) yaptığı çalışmada, çocuk sayısı arttıkça demokratik tutumun arttığı, otoriter tutumun ise azaldığı sonucuna ulaşmıştır.

Alayazındaki benzer çalışma sonuçları ve bu çalışmadan elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde, çocuk sayısı arttıkça demokratik tutumun azaldığı görülmektedir. Bu araştırma sonuçlarından hareketle tek çocuğa sahip ebeveynlerin çocuğa daha fazla vakit ayırmaları, aile içinde alınacak kararlarda çocuğa daha fazla söz hakkı vermeleri, çocuğun duygu ve düşüncelerini daha fazla önemsemelerinden dolayı ebeveynlerin demokratik tutumu daha fazla benimsedikleri söylenebilir.

Araştırmada, ebeveynlerin eğitim düzeyine göre ebeveyn tutumlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin eğitim düzeyi yükseldikçe demokratik tutumu daha fazla benimsedikleri, otoriter ve aşırı koruyucu tutumu ise daha az benimsedikleri belirlenmiştir. Alanyazında bu araştırma sonuçlarıyla benzer ve farklı sonuçlar elde eden çalışmalar bulunmaktadır. Bu araştırma sonuçlarına paralel olarak, Özyürek ve Şahin (2005) yaptıkları çalışmada, aşırı koruyucu tutumda en düşük ortalamaya üniversite mezunu annelerin sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Aktürk (2015) yaptığı çalışmada, ilkökul mezunu annelerin diğer eğitim düzeyindeki annelere

göre izin verici tutumu daha fazla sergilediklerini, buna karşın aşırı koruyucu tutumu daha az sergilediklerini belirlemiştir. Bazarbashi (2004) annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını incelediği çalışmada, ilkokul mezunu annelerin izin verici tutumunun diğer eğitim düzeyindeki annelere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Durmuş (2006) yaptığı çalışmada, ilkokul mezunu annelerin aşırı koruyucu ve otoriter tutumlarını daha fazla benimsediklerini belirlemiştir. Öztürk ve Şanlı (2007) yaptıkları çalışmada, ilkokul mezunu annelerin aşırı koruyucu tutumu diğer eğitim düzeyindeki annelerden daha çok benimsediklerini ortaya koymuştur. Sarı (2007) çalışmada, annelerin eğitim seviyesi düştükçe aşırı koruyucu tutumlarının arttığını belirlemiştir. Çetinkaya (2016) yaptıkları çalışmada, demokratik tutum boyutunda en yüksek ortalamaya üniversite mezunu annelerin sahip olduğu, otoriter tutum boyutunda ise en yüksek ortalamaya ilkokul mezunu annelerin sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Benzer şekilde, Ucur (2005) çalışmada lise ve altı eğitim düzeyindeki annelerin üniversite mezunu annelerden daha fazla koruyucu, kontrollü, sıkı disipline önem verdiklerini belirlemiştir. Bu araştırma sonuçlarından farklı olarak, Andı ve Bıkmaz (2004) yaptıkları çalışmada, ilköğretim mezunu annelerin üniversite mezunu annelerden daha demokratik tutum sergilediklerini, üniversite mezunu annelerin ilköğretim mezunu annelerden daha az koruyucu tutum sergilediklerini belirlemiştir. Karabulut Demir ve Şendil (2008) ebeveyn tutum ölçeğini geliştirdikleri çalışmada, annelerin eğitim düzeyi ile birlikte demokratik, otoriter ve aşırı koruyucu tutumlarının arttığını ortaya koymuşlardır.

Alanyazındaki benzer çalışma sonuçları ve bu çalışmadan elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde, ebeveynlerin eğitim düzeyi yükseldikçe demokratik tutumu daha fazla benimsedikleri, otoriter ve aşırı koruyucu tutumu ise daha az benimsedikleri söylenebilir. Ebeveynin eğitim düzeyi yükseldikçe ebeveynler çocuk yetiştirmede yeni fikir ve uygulamaları daha kolay kabul ederek geleneksel tutumdan uzaklaşırlar (Özyürek ve Şahin, 2005; Ucur, 2005). Bu araştırma sonuçlarından hareketle, ebeveynin eğitim düzeyi yükseldikçe çocuk gelişimiyle ilgili bilgilerinin, çocukların hak ve sorumluluklarıyla ilgili bilinçlerinin arttığı, empati kurma ve iletişim becerilerinin geliştiği böylece çocuklarına aile içinde daha fazla söz hakkı verdikleri söylenebilir. Ayrıca, ebeveynlerin eğitim düzeyi yükseldikçe çocukları üzerinde aşırı baskı ve

disiplin kurma, gereğinden fazla kontrol ve özen gösterme gibi davranışlarının azaldığını söylemek mümkündür.

Araştırmada, ebeveynlerin gelir düzeyine göre ebeveyn tutumlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Gelir düzeyi yüksek olan ebeveynlerin demokratik tutumu daha fazla, aşırı koruyucu tutumu ise daha az benimsedikleri, düşük gelirlili ailelerin otoriter ve aşırı koruyucu tutumu daha fazla benimsedikleri belirlenmiştir. Alanyazında bu araştırma sonuçlarıyla benzer ve farklı sonuçlara ulaşan çalışmalar bulunmaktadır. Bu araştırma sonuçlarına paralel olarak, Çetinkaya (2016) yaptıkları çalışmada, gelir düzeyi düşük olan ebeveynlerin aşırı koruyucu tutumu daha çok benimsediklerini belirlemişlerdir. Yener (2014) yaptığı çalışmada, geliri düşük olan ebeveynlerin demokratik tutum boyutu hariç diğer boyutlarda en yüksek ortalamaya sahip olduklarını belirlemiştir. Garip (2010) yaptığı çalışmada, geliri düşük olan ebeveynlerin otoriter tutumu daha fazla benimsediklerini belirlemiştir. Balat (2007) yaptığı çalışmada, üst sosyo-ekonomik düzeydeki ebeveynlerin demokratik ve eşitlik tutumlarını diğer sosyo-ekonomik düzeydeki ebeveynlerden daha fazla benimsediklerini ortaya koymuştur. Bu sonuçlardan farklı olarak, Andı ve Bıkmaz (2004) çalışmalarında, gelir düzeyi yüksek olan ebeveynlerin otoriter tutumu daha fazla benimsediklerini belirlemişlerdir.

Alanyazındaki benzer çalışma sonuçları ve bu araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, genel olarak yüksek gelire sahip ebeveynlerin çocuklarına karşı daha olumlu tutum sergiledikleri ve daha demokratik davrandıkları, gelir düzeyi düşük ebeveynlerin ise çocuklarına karşı daha kontrolcü ve baskıcı bir tutum sergiledikleri söylenebilir. Yavuzer'e (2011) göre ebeveynlerin doğru tutumu sergileyebilmesi için aile içinde barışık, dengeli ve huzur içinde olmaları gerekmektedir. Dolayısıyla, yüksek gelirlili ebeveynlerin çocuğun bakımı ve gelişimiyle daha yakından ilgilendiği, çocuğun duygu ve düşüncelerini önemseydiği ve daha doğru tutum sergiledikleri söylenebilir. Buna karşın düşük gelirlili ailelerde geçim sıkıntısından dolayı ebeveynlerin gergin ve stresli oldukları, yeterli eğitim ve imkânlarla sahip olamadıkları, çocuklarıyla daha az vakit geçirdikleri ve bu nedenle çocuğun eğitiminde daha fazla otoriter ve koruyucu tutum benimsedikleri düşünülmektedir.

5.7.Yedinci Alt Probleme İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmada, çocukların sosyal yetkinlik davranışları ile demokratik ebeveyn tutumu arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişkinin; otoriter tutum ile düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, kızgınlık-saldırganlık, anksiyete-içe dönüklük davranışları ile otoriter ve izin verici ebeveyn tutumu arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki; demokratik tutum ile düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Alanyazında ebeveyn tutumu ile çocukların sosyal davranışları ve problem davranışları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar bulunmaktadır. Bu araştırma sonuçlarına paralel olarak, Andı (2014) yaptıkları çalışmada, ebeveyn tutumlarından sadece demokratik tutum ile çocuğun yıkıcı-talepkar davranışları arasında düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki bulmuştur. Dursun (2010) yaptığı çalışmada, otoriter tutumu benimseyen annelerin çocuklarının saldırgan davranışlar daha fazla sergiledikleri belirlenmiştir. Ogelman ve diğerleri (2013) yaptıkları çalışmada, çocukların sosyal becerileri ile annelerin izin verici ve otoriter tutumu arasında negatif ve anlamlı bir ilişki, yetkeci tutum ile pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu belirlemiştir. Yener (2014) yaptığı çalışmada, çocukların sosyal işbirliği, sosyal kabul ve bağımsızlık becerileri ile ebeveynlerin demokratik tutumu arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğunu belirlemiştir. Schultz'un (2004) yaptığı çalışmada, annenin olumsuz tutumlarının çocukların akranlarıyla olumsuz ilişkilerini arttırdığını belirlemiştir. Coplan, Hastings, Lagace-Seguın ve Moulton (2002) yaptıkları çalışmada, ebeveynlerin demokratik tutumu ile çocuğun sosyal gelişimi arasında pozitif bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Gülay (2011) yaptığı çalışmada, annelerin yetkeci tutumu ile çocukların olumlu sosyal davranışları arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişki, annelerin otoriter ve izin verici tutumlarıyla çocukların saldırganlık davranışları arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki belirlemişlerdir. Bu araştırma sonuçlarından farklı olarak, Çetinkaya (2016) çalışmasında, annelerin çocuk yetiştirme tutumu ile çocukların sosyal-duygusal uyumları arasında bir ilişki olmadığı sonucunu ortaya koymuştur. Altay ve Güre (2012) yaptıkları çalışmada, anneleri demokratik tutum sergileyen çocukların akranlarıyla negatif ilişkilerinin anneleri izin verici tutuma sahip çocuklarından daha fazla olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Alanyazındaki benzer çalışma sonuçları ve bu çalışmadan elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde, ebeveynlerin demokratik tutumu arttıkça çocukların sosyal

yetkinlik davranışlarının arttığı, kızgınlık-saldırganlık ve anksiyete-içe dönüklük davranışlarının ise azaldığı; ebeveynlerin otoriter ve izin verici tutumu artıçça çocukların anksiyete-içedönüklük ve kızgınlık-saldırganlık davranışlarının arttığı, sosyal yetkinlik davranışlarının ise azaldığı söylenebilir. Ebeveynlerin otoriter tutumu benimsemesiyle çocuklarına karşı daha sert, kuralcı davranışları artmakta, çocuklarının duygularına ve isteklerine karşı duyarlılıkları azalmaktadır. Otoriter tutumla yetişen çocuklar kaygı ve iletişim problemleri yaşadıkları için saldırgan davranışları sergileme eğilimdedirler. Benzer şekilde, izin verici tutumda ebeveynlerin çocukların her istediğini yapma, kural koyamama, saldırgan davranışlar dahil hiçbir olumsuz davranışa tepki göstermeme gibi davranışları çocukların sosyal becerilerini olumsuz yönde etkilemektedir (Altay ve Güre 2012; Erkan, 2013; Ogelman, 2010; Santrock, 1997). Buna karşın demokratik tutumda ebeveynin çocuğun duygu ve düşüncelerine duyarlı olması, çocuğa söz hakkı vermesi, çocuğun kendini değerli hissetmesini ve çevresiyle olumlu ilişkiler kurmasını sağlayacaktır. Ayrıca, ebeveynin çocuğa olumsuz davranışlarını nedenleriyle birlikte açıklaması çocuğun olumsuz davranışları terk etmesini ve olumlu davranışları kazanmasını kolaylaştırmaktadır (Erkan, 2013; Pekşen-Akça, 2012; Yener, 2014). Dolayısıyla, bu araştırma sonuçları doğrultusunda otoriter ve izin verici tutum ile yetişen çocukların zorlama ve baskı altında olma veya aşırı serbest olmalarından dolayı anksiyete-içedönüklük ve saldırganlık gibi olumsuz sosyal davranışları sergileme eğilimde oldukları söylenebilir. Demokratik tutumla yetişen çocukların ise ailesiyle kurduğu olumlu iletişimin sosyal becerilerine de olumlu yönde yansıdığı düşünülebilir.

Araştırmada çocukların sosyal yetkinlik davranışları ile sessiz davranışları arasında orta düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki; tek başına oyun ve itiş kakışlı oyun davranışları arasında düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki; sosyal oyun davranışı arasında ise orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Çocukların kızgınlık-saldırganlık davranışları ile sessiz davranış, tek başına ve paralel oyun davranışı arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki; itiş kakışlı oyun davranışları arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki; sosyal oyun davranışları arasında ise düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, çocukların anksiyete-içedönüklük davranışları ile sessiz davranış ve tek başına oyun davranışları arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki; paralel oyun

davranışı arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki; sosyal oyun davranışı arasında ise orta düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu araştırma sonuçlarına paralel olarak, Koçyiğit, Sezer ve Yılmaz (2015) çocukların oyun becerileri ve sosyal yetkinlik davranışlarını incelediği çalışmasında, çocukların sosyal yetkinlikleri arttıkça oyun becerilerinin arttığını, anksiyete-içedönüklük ve kızgınlık-saldırganlık davranışları daha sık sergileyen çocukların ise oyun becerilerinin daha düşük olduğunu belirlemiştir. Uren ve Stagnitti (2009) yaptıkları çalışmada, çocukların sosyal yetkinlik davranışları ile oyun davranışları arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğunu belirlemiştir. Farver ve diğerleri (1995) yaptıkları çalışmada, sosyal yetkinlik davranışlarını daha sık sergileyen çocukların karmaşık oyunlara eğilimlerinin olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Rupin, Coplan, Fox ve Calkins (1995) yaptıkları çalışmada, tek başına oyun oynayan çocukların sosyal iletişimlerinin düşük olduğunu belirlemiştir. Coplan, Molina, Daniel ve Wichmann (2001) yaptıkları çalışmada, kız çocuklarının pasif oyun davranışları ile utangaçlık arasında, erkek çocukların ise tek başına oyun davranışları ile sosyal yetkinlik davranışları arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişki belirlemiştir. Benzer şekilde, Spindrad ve diğerleri (2004) yaptığı çalışmada, çocukların yalnız oyun davranışı ile asosyal davranışları arasında anlamlı bir ilişki olduğu, ayrıca suskun davranışın düşük sosyal yeterlilikle ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Alanyazındaki benzer araştırma sonuçları ve bu araştırmadan elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde, çocukların sosyal yetkinlik davranışları ile sosyal oyun davranışları arasında; kızgınlık-saldırganlık, anksiyete-içedönüklük ile sessiz davranış, tek başına, paralel ve itiş kakışlı oyun davranışları arasında olumlu yönde ve anlamlı ilişkilerin olduğu görülmektedir. İletişime dayalı sosyal oyunlar iki ve daha fazla çocuğun karşılıklı işbirliği, paylaşma, problem çözme davranışlarını sergiledikleri oyunlardır. Oyunda yaşanan bu sosyal etkileşim çocuğun arkadaş edinimine, özgüven gelişimine ve sosyal kabulüne etki etmektedir (Aslan, 2013; Coplan, Rubin ve Fandlay, 2006). Sosyal olarak çekingen olan çocukların arkadaşlarıyla birlikte oynamak istemesine rağmen sosyal etkileşim korkusu nedeniyle arkadaşlarıyla iletişim kurmaktan kaçınma eğilimde olduğu düşünülmektedir (Rubin ve Asendorpf, 1993). Dolayısıyla, sosyal oyunlar sayesinde çocuğun sosyal yetkinlik davranışlarının arttığı, yüksek sosyal yetkinliğe sahip çocukların ise daha fazla sosyal oyunlara yöneldikleri söylenebilir.

Buna karşın anksiyete-içedönüklük davranışlarını sergileyen çocukların özgüven eksikliği, olumsuz benlik algısı, sosyal kaygı gibi problemlerden dolayı arkadaşlarıyla aynı ortamdayken onlarla iletişime geçmek yerine tek başına oynamaya veya sadece onları izlemeye yöneldikleri düşünülmektedir. Ayrıca, itiş kakışlı oyun davranışlarının koşma, itme, kovalama gibi saldırgan davranışlara benzer davranışları içerdiği için kızgınlık-saldırganlık davranışlarını sık sık sergileyen çocukların oyun ortamında itiş kakışlı oyun davranışlarını da daha fazla gösterdikleri söylenebilir.

Araştırmada demokratik ebeveyn tutumu ile çocukların sosyal oyun davranışları arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki; tek başına oyun davranışları arasında ise düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Otoriter ebeveyn tutumu ile çocukların sosyal oyun davranışları arasında düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki, sessiz davranış arasında ise düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Alanyazında ebeveyn tutumu ile çocukların oyun davranışları arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir çalışmaya ulaşılmamıştır. Fakat ebeveyn tutumunun çocuğun sosyal yetkinlik davranışları ile arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirleyen çalışmalar bulunmaktadır (Andı, 2014; Coplan ve diğerleri, 2002; Çetinkaya, 2016; Ogelman ve diğerleri, 2013; Yener, 2014). Bu araştırmalarda, demokratik ebeveyn tutumunun çocuğun sosyal yetkinlik davranışlarını arttırdığı, otoriter ve izin verici tutumun ise çocukların anksiyete-içedönüklük ve kızgınlık-saldırganlık davranışlarını arttırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca, çocukların sosyal yetkinlik davranışları ile oyun davranışları arasında anlamlı ilişkilerin olduğunu belirleyen çalışmalar da bulunmaktadır (Coplan ve diğerleri, 2001; Farver ve diğerleri, 1995; Rupin ve Coplan, 1995; Spindrad, 2004; Uren ve Stagnitti, 2009). Bu çalışmaların sonucunda, sosyal yetkinlik davranışlarının sosyal oyunlarla ilişkili olduğu, anksiyete-içedönüklük ve kızgınlık-saldırganlık davranışları ile sessiz oyun, tek başına, paralel ve itiş kakışlı oyun arasında anlamlı ilişkilerin olduğu belirlenmiştir. Bu durumda, ebeveyn tutumunun çocuğun sosyal yetkinlik davranışlarıyla ilişkili olmasından dolayı ebeveyn tutumunun oyun davranışlarıyla da ilişkili olduğu söylenebilir. Bu araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, demokratik tutumu benimseyen ebeveynlerin çocuğun sosyal becerilerini arttırdığı böylece yüksek sosyal yetkinliğe sahip çocukların sosyal oyun davranışlarını daha sık sergiledikleri düşünülebilir. Otoriter ebeveyn tutumunu benimseyen ebeveynlerin çocukların

gelişimsel ihtiyaçlarını dikkate almamalarının, çocuklarına daha sert ve kuralcı bir tutum sergilemelerinin ve çocuklarıyla sağlıklı bir iletişim kurmamalarının çocukların akranlarıyla sosyal etkileşime girmeleri için gereken sosyal becerileri kazanmalarını engellediği düşünülmektedir. Böylece düşük sosyal yetkinliğe sahip olan çocukların sosyal oyunlardan uzaklaşmasına ve sessiz davranışa yönelmelerine neden olduğu söylenebilir.

6.BÖLÜM

ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, araştırma kapsamıyla ilgili uygulamaların geliştirilmesine ve ileride yapılabilecek araştırmalara yönelik çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Bu öneriler aşağıda sunulmuştur.

6.1. Uygulamaların Geliştirilmesine Yönelik Öneriler

- a) Araştırma sonucunda, itiş kakışlı oyun davranışlarını erkek çocukların kız çocuklara göre daha fazla sergiledikleri belirlenmiştir. Öğretmenlerin özellikle erkek çocukların sosyal oyun davranışlarını arttırmak için oyun zamanında çocukları daha iyi gözlemlenmeleri, oyunlarına katılmaları, işbirliği ve iletişime dayalı çeşitli oyun etkinlik planları hazırlamaları önerilebilir. Ayrıca, okul öncesi öğretmenlerinin oyun etkinliklerini daha etkili yürütebilmeleri için çeşitli seminer ve hizmet içi eğitim programlarının düzenlenmesi önerilebilir.
- b) Araştırma sonuçlarına göre, anne eğitim düzeyinin çocukların oyun davranışları açısından önemli bir değişken olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla, eğitim düzeyi düşük olan annelerin çocuğun gelişiminde oyunun önemiyle ilgili bilgilerini arttırmak için halk eğitim merkezlerinde kursların açılması önerilebilir. Ayrıca, çocuğu okul öncesi eğitime devam eden annelerin sınıf içi oyun etkinliklerine katılması ve aile katılım seminerlerinde oyun ve oyunun önemiyle ilgili konulara yer verilmesi annelerin oyun hakkında bilinçlenmelerini sağlayabilir.
- c) Araştırma sonucunda çocukların sosyal yetkinlik davranışlarını yüksek düzeyde sergiledikleri, fakat erkek çocukların kız çocuklarına göre kızgınlık-saldırganlık davranışlarını daha fazla sergiledikleri belirlenmiştir. Okul öncesi eğitimin çocuğun tüm gelişim alanlarında kritik öneme sahip olduğu düşünüldüğünde, öğretmenlere büyük sorumluluk düşmektedir. Öğretmenlerin problem davranışları sıklıkla sergileyen çocukları tespit edip çocukların sosyal gelişimlerini olumlu yönde etkileyecek etkinliklere daha sık yer vermeleri önerilebilir. Ayrıca, etkili seminerler aracılığıyla öğretmenlerin bu konuda daha bilinçli olması sağlanabilir.

d) Araştırma sonucunda, anne-baba eğitim düzeyi yükseldikçe çocuğun sosyal yetkinlik davranışlarının arttığı belirlenmiştir. Ailelerin çocuklarıyla etkili iletişim kurabilmeleri için halk eğitim bünyesinde kursların açılması veya ebeveynlere yönelik seminerlerin düzenlenmesi önerilebilir. Ayrıca, okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımının artırılması ve ailelerin çocuğun öğretmeniyle işbirliği içinde olması, çocuğun okulda kazandığı sosyal becerilerin evde de pekiştirilerek kalıcı hale gelmesini sağlayabilir.

e) Araştırma sonuçlarına göre ebeveynler en fazla demokratik tutumu ve aşırı koruyucu tutumu benimsemektedir. Ayrıca, çocukların sosyal yetkinlik davranışları, oyun davranışları ve ebeveyn tutumları arasında anlamlı ilişkilerin olduğu saptanmıştır. Ebeveynlerin doğru tutumu benimseyebilmeleri için çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili seminer, kurs, anne-baba eğitim programlarının hazırlanması önerilebilir. Ayrıca, bu eğitimler sayesinde çocuğun iyiliği için yaptığını düşünen fakat farkında olmadan bağımlı ve özgüveni düşük birey yetiştiren aşırı koruyucu tutum sergileyen ebeveynlerin doğru tutum olan demokratik tutumu benimsemeleri sağlanabilir.

6.2. Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

a) Bu araştırmada çocukların oyun davranışları ile sosyal yetkinlik davranışları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çocukların oyun davranışları ile dil ve bilişsel gelişim gibi farklı gelişim alanlarıyla arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar yapılabilir.

b) Okul öncesi eğitim programının veya öğretmenlerin çocukla olan iletişiminin çocuğun oyun ve sosyal yetkinlik davranışları üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalar yapılabilir.

c) Sadece erkek çocuklarıyla çalışmalar yapılarak kızgınlık-saldırganlık davranışlarını gösterme sıklıklarının nedenleri detaylı olarak incelenebilir.

d) Ebeveyn tutumlarının çocuğun diğer gelişim alanları ile ilişkinin incelendiği çalışmalar yapılabilir.

e) Çocukların oyun davranışları ve sosyal yetkinlik davranışlarına ilişkin verilerin öğretmenlerden toplandığı bu araştırmaya ek olarak ailelerden de toplanan verileri inceleyen karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.

f) Bu araştırma, nicel veri toplama araçlarıyla ve Van ilinde öğrenim gören çocuk ve onların ebeveynleriyle sınırlıdır. Farklı bölgelerde öğrenim gören çocuklarla ve onların

ebeveynleriyle çalışmalar yapılabilir. Çocukların oyun ve sosyal yetkinlik davranışlarıyla ilgili gözlem yapılarak, ebeveynlerin tutumlarıyla ilgili görüşmeler yapılarak veri çeşitliliği sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, A. ve Budak, E. (2011). *Okul öncesi çocuğunun gelişimi ve eğitimi*. İstanbul: İdeal Yayınları.
- Aktürk, M. F. (2015). *Çocukları okul öncesi eğitime devam eden (5 yaş grubu) ebeveynlerin ana-baba tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi* Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yüksek lisans tezi.
- Altay, F. B. ve Güre, A. (2012). Okul öncesi kuruma (devlet-özel) devam eden çocukların sosyal yeterlik ve olumlu sosyal davranışları ile annelerinin ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkiler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(4), 2699-2718.
- Alisinanoğlu, F. ve Kesicioğlu, O. S. (2010). Okul öncesi dönem çocuklarının davranış sorunlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Giresun ili örneği). *Kurumsal Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 93-110.
- Andı, F. T. (2014). *Okul öncesi çocuklarda öğretmen tarafından ölçülen sosyal davranış denetimi, sosyal uyum ve sosyal yeterlilik düzeylerinin, ebeveyn çocuk yetiştirme tutumları ile ilişkisinin incelenmesi* Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yüksek lisans tezi.
- Aral, N., Baran, G., Bulut, Ş. ve Çimen, S. (2000). *Drama*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Aral, N. ve Baran, G. (2011). *Çocuk gelişimi*. İstanbul: Ya- Pa Yayınları.
- Aral, N., Ayhan, B. A. ve Türkmenler, B. (2004). İlköğretim okullarının sekizinci sınıflarına devam eden çocukların saldırganlık eğilimlerinin incelenmesi. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 29(315), 17-75.
- Arı, R. ve Seçer, Z. (2004). Farklı ana baba tutumlarının çocukların psiko-sosyal temelli problem çözme becerilerine etkisinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10, 451-463.
- Aslan, Ö. M. (2013). *Anaokuluna devam eden çocuklarını oyun davranışları ve oyunlarında ortaya çıkan zorbalık davranışlarının incelenmesi*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Doktora tezi.

- Aslan, Ö. M. (2017). 36-71 aylık çocuklar için oyun davranış ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(3), 897.
- Aslan, F. (2000). 1-3 yaş dönemindeki çocuğun oyun ve oyuncak özelliklerinin gelişim kuramları ile açıklanması. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 4(2).
- Ateş, B. (2011). *Ortaöğretim çocuklarının algıladıkları sosyal destek ile atılganlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yüksek lisans tezi.
- Aunola, K. ve Nurmi, J. E. (2005). The role of parenting styles in children's problem behavior. *Child Development*, 76(6), 1144-1159.
- Avcıoğlu, H. (2003). Okul öncesi dönemdeki çocuklara sosyal becerilerin öğretilmesinde işbirlikçi öğrenme yöntemi ile sunulan öğretim programının etkililiğinin incelenmesi. *OMEP Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı*, 5(11).
- Aydın, H. B. (2004). *Çocuk ruh sağlığı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Balat, G. U. (2010). İlköğretime başlayan çocukların anne babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının okul öncesi eğitimden yararlanma düzeylerine göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 32(143).
- Baltaş, A. (2002). *Stresle başa çıkma yolları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Bandura, A. (1973). *Aggression: A social learning analysis*, New York: Prentice-Hall, Inc. Bandura.
- Bazarbaşı, F. (2014) *2-6 yaşlarda çocukları olan annelerin duygusal zeka düzeyleri ve bazı demografik özellikleri ile çocuk yetiştirmeye yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi)*. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Berg, B. (2011). *The effects of parenting styles on a preschool aged Child's social emotional development*. The Graduate School University of Wisconsin.
- Berk, L. E. (2013). *Bebeklik ve yürüme çağında duygusal ve sosyal gelişim*. (Çev. B. Tortamış Özkaya). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Büyüköztürk, Ş. (2013). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, S., Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, S., ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri (21. baskı)*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Chen, Q. ve Jiang, Y. (2002). Social competence and behavior problems in Chinese preschoolers. *Early Educ Dev*, 13, 171-186.
- Cohn, D. (1990). Childmother attachment of sixyear olds and social competence at school. *Child Development*, 61, 152-162.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences (2nd edition)*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Cohen, J. S. ve Mendez, J. L. (2009). Emotion regulation, language ability, and the stability of preschool children"s peer play behavior. *Early Education and Development*, 20(6), 1016-1037.
- Coplan, R.J., Rubin, K.H. & Findlay, L.C. (2006). Social and nonsocial play. Fromberg, D. P. & Bergen, D, (Eds.), *play from birth to twelve: contexts, perspectives and meanings* .(s.75-76). New York: Garland.
- Coplan, R. J., Hastings, P. D., Lagacé-Séguin, D. G. ve Moulton, C. E. (2002). Authoritative and authoritarian mothers' parenting goals, attributions, and emotions across different childrearing contexts. *Parenting: Science and Practice*, 2(1), 1-26.
- Coplan, R. J., Gavinski-Molina, M. H., Lagace-Seguin, D. G., ve Wichmann, C. (2001). When girls versus boys play alone: Nonsocial play and adjustment in kindergarten. *Developmental Ppsychology*, 37(4), 464.
- Çağdaş, A. ve Seçer, Z. (2011). *Anne baba eğitimi*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Çağdaş, A. ve Seçer, Z. (2002). *Çocuk ve ergende sosyal ve ahlâk gelişimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Çetinkaya, N. (2016). *4-5 yaş arası okul öncesi çocukların sosyal duygusal uyumu ile anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişki*, Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yüksek lisans tezi.
- Çiftçi, M. A. (2011). *Öğretmenlerin ve farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip anne-babaların cinsiyet rolleri algısının 60-72 ay arası çocukların oyuncak tercihleri ve akran etkileşimleri ile ilişkisinin incelenmesi*, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü; Yüksek lisans tezi.
- Çorapçı, F., Aksan, N., Arslan-Yalçın, D. ve Yağmurlu, B. (2010). okul öncesi dönemde duygusal, davranışsal ve sosyal uyum taraması: Sosyal yetkinlik ve davranış değerlendirme-30 ölçeği. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17(2).
- Çorbacı, O. A. (2008). *6 yaş çocuklarında sosyal yeterliliğin, akran ilişkilerinin ve sosyal bilgi işleme sürecinin değerlendirilmesi*, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Doktora tezi.
- Demir, E. K. ve Şendil, G. (2007). *Ebeveyn tutum ölçeği*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Doktora tezi.
- Denham, S. A., Blair, K. A., Demulder, E., Levintans, J. Sawyer, K., Auerbach-Major, S., et al. (2003). Preschool emotional competence: Pathway to social competence? *Child Development*, 74(1), 238-256.
- Diener, M. L. ve Kim, D. Y. (2004). Maternal and child predictors of preschool children's social competence. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 25(1), 3-24.
- Dinçer, M. (2005). *Kişilerarası iletişimde sorun çözücü bir iletişim becerisi olarak atılabilirlik*. Nobel Basımevi. Ankara.
- Duman, G. ve Temel, Z. F. (2011). Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'nde anasınıfına devam eden çocukların oyun davranışlarının incelenmesi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 279-298.
- Durmuş, R. (2006). *3-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin kişilik özellikleri ile anne-baba tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi*, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yüksek lisans tezi.

- Elibol Gültekin, S. (2008). *5 yaş çocuklarının sosyal becerilerinin bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi*, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü: Yüksek lisans tezi
- Erkan, S. (2013). Aile ve aile eğitimi ile ilgili temel kavramlar (Editör: Z. Fulya Temel). *Aile eğitimi ve erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Fabes, R. A., Martin, C. L. ve Hanish, L. D. (2003). Young children's play qualities in same, other and mixed-sex peer group. *Society for Research in Children Development*, 74(3), 921-932.
- Farver, J. A. M., Kim, Y. K. ve Lee, Y. (1995). Cultural differences in Korean-and Anglo-American preschoolers' social interaction and play behaviors. *Child Development*, 66(4), 1088-1099.
- Garip, S. (2010). *5-6 yaş döneminde, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocuğu olan eşlerin çocuk yetiştirme stilleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yüksek lisans tezi.
- Gmitrova, V., Podhajecká, M. ve Gmitrov, J. (2009). Children's play preferences: Implications for the preschool education. *Early Child Development and Care*, 179(3), 339-351.
- Güner, A. (2011). *Okul öncesi çocuklar ve ebeveynlerinin bağlanma güvenlikleri ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü; Yüksek lisans tezi.
- Gülay, H. (2008). *5-6 yaş çocuklarına yönelik akran ilişkileri ölçeklerinin geçerlik güvenirlik çalışmaları ve akran ilişkilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Doktora tezi.
- Gül, Ö. (2012). *Oyun ve hareket temelli büyük kas beceri eğitim programlarının 4-5 yaş çocukların büyük kas becerilerine etkisinin karşılaştırılması*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Doktora tezi.
- Güneş, H. (2011). *Şimdi oyun zamanı (3. Baskı)*. Ankara: Kök Yayıncılık.

- Güneş, A. (2004). *Okullarda beden eğitimi ve oyun öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Günindi, N. (2008). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş çocuklarının sosyal uyum becerileri ile anne-babalarının empatik becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yüksek lisans tezi.
- Gürüz, D. (2005). *Kişilerarası iletişimde sorun çözücü bir iletişim becerisi olarak atılganlık, iletişime yeni yaklaşımlar (1. baskı)*. İzmir: Nobel Yayınevi.
- Haktanır, G. (2011). *Okul öncesi eğitime giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Hammarberg, A. ve Hagekull, B. (2006). Changes in externalizing and internalizing behaviours over a school-year: differences between 6-year-old boys and girls. *Infant and Child Development: An International Journal of Research and Practice*, 15(2), 123-137.
- Hwes, C. ve Matheson, C.C.(1992). Sequences in the development of competent play with pers: Scial and social prenent paly. *Developmental Psychology*, 28(5), 961-974.
- İsrael, E. (2007). *Öz düzenleme eğitimi, fen başarısı ve öz yeterlilik. (Doktora tezi)*. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kanlıkılıçer, P. (2005). *Okul öncesi davranış sorunları tarama ölçeği: Geçerlilik güvenilirlik çalışması*, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Karabulut Demir, E. ve Şendil, G. (2008). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(21), 15-25.
- Karaca, N. H., Gündüz, A. ve Aral, N. (2011). Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal davranışının incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 4(2), 65-76.
- Katsurada, E. ve Sugawara, A. I. (1998). The relationship between hostile attributional bians and aggressive behavior in preschollers. *Early Childhood Research Quarterly*, 13(4),623-636.

- Keçecioğlu, Ö. (2015). *MEB okul öncesi eğitim programı ve Montessorri yaklaşımına göre eğitim alan 5 yaş çocuklarının sosyal becerilerinin incelenmesi*, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yüksek lisans tezi.
- Kılınç, N.(2016). 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri Ve Problem Davranışları İle Oyun Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü: Yüksek lisans tezi.
- Koçyiğit, S., Sezer, T. ve Yılmaz, E. (2015). 60-72 aylık çocukların sosyal yetkinlik ve duygu düzenleme becerileri ile oyun becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12-1(23), 287-300.
- Kordi, A. ve Baharudin, R. (2010). Parenting attitude and style and its effect on children's school achievements. *International Journal of Psychological Studies*, 2(2), 217-222.
- Kuru, O. (2008). *7- 12 yaş çocuklarının psikomotor gelişimlerinde oyunun etkisi*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisans tezi.
- Kuyucu Y. (2012). *Duyguları anlama becerileri farklı düzeydeki çocukların (60-72 ay) akranlarına karşı gösterdikleri duygusal ve davranışsal tepkilerinin incelenmesi*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Köksal, F. (1991) *Denetim odağı ile saldırgan davranışa arasındaki ilişkiler*. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış doktora tezi.
- La Freniere, P. J., ve Dumas, J. E. (1996). Social competence and behavior evaluation in children ages 3 to 6 years: The short form (SCBE-30). *Psychological Assessment*, 8, 369-377.
- Lenger, M. D. (2015). *Görme yetersizliğinden etkilenmiş okul öncesi dönem çocukların oyun davranışları ve görme yetersizliğinden etkilenmemiş akranları ile karşılaştırılması*, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yüksek lisans tezi.
- Levent, G. (2016). *Okul öncesi dönem çocuğuna sahip annenin çocuk yetiştirme tutumu ile çocuğun dinleme becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yüksek lisans tezi.

- Maccoby, E. ve Martin, J. A. (1983). *Socialization in the context of family: Parent-child interaction*”, *Handbook of child psychology: Vol. 4. Socialization, personality, and social development* (Ed. by Hetherington E.M., Mussen, P.H.), New York, Wiley, s.1-101.
- Miller, R. G. Jr. (1991). *Simultaneous statistical inference*. New York: Springer Verlag.
- Nalbant, A. (2016). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5 yaş çocuklarının mizaç, sosyal yetkinlik özellikleri ile çaba sarf ederek kendini denetleme becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yüksek lisans tezi.
- Ogelman, H. G., Önder, A., Seçer, Z. ve Erten, H. (2013). Anne tutumlarının 5-6 yaş çocuklarının sosyal becerilerini ve okula uyumlarını yordayıcı etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29,144-152.
- Ogelman, H. G, Erdentuğ, F. G., Aytaç, P., Akdeniz, Ö., Güner, M. ve Eşe, V. (2016). Türkiye ve Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan okul öncesi dönem çocuklarının oyun davranışları. *Balikesir University Journal of Social Sciences Institute*, 19(36).
- Oktay, A. (1999). *Yaşamın sihirli yılları: Okul öncesi dönem*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Olçay, O. (2008). *Bazı kişisel ve ailesel değişkenlere göre okulöncesi dönemdeki çocukların sosyal yetenekleri ve problem davranışlarının analizi*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yüksek lisans tezi.
- Özbey, S. (2010). Okul öncesi çocuklarda uyum ve davranış problemleriyle başa çıkmada ailenin rolü. *Aile ve Toplum Dergisi*, 6(22).
- Özdemir, S. ve Tepeli, K. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin saldırgan davranışlarla baş etme stratejilerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 51-70.
- Özdemir, S. (2014). 5-6 yaş grubu çocukların serbest zaman etkinliklerindeki oyun ve oyuncak tercihlerinin incelenmesi. *Journal of Educational Science*, 2(2), 1-15.

- Özdemir, A. D. (2012). *Bazı değişkenler açısından okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal becerilerinin ve ailelerinin ebeveynliğe yönelik tutumları*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Doktora tezi.
- Özgün, Ö. (2013). Ebeveynlikle ilgili kuramlar ve araştırmalar. Temel, F. Z.(Ed.). *Aile eğitimi ve erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özver, İ. (2010). *Genç erişkinlerde intihar davranışı ile problem çözme, dürtüsellik ve atılganlık arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Sağlık Bakanlığı Bakırköy Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi: Psikiyatride uzmanlık tezi.
- Özer, A., Gürkan, A. C., ve Ramazanoğlu, M. O. (2006). Oyunun çocuk gelişimi üzerine etkileri. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 54-57.
- Özkafacı, A. (2012). *Annenin çocuk yetiştirme tutumu ile çocuğun sosyal beceri düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yüksek lisans tezi.
- Özkan, H. K. ve Yaralı, K. T. (2016). Beş-altı yaş çocuklarının bilişsel stilleri ile sosyal yetkinlik ve davranış durumlarının incelenmesi. *Kastamonu Education Journal*, 24(5), 2196.
- Özyürek, A. ve Tezel Şahin, F. (2010). *Anne-baba olmak ve anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları*. *Anne baba eğitimi* (Ed: T. Güler), 35–52, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Padem, H., Göksu, A. ve Konaklı, Z. (2012). *Araştırma yöntemleri, SPSS uygulamalı*. International Burch University.
- Pallant, J. (2005). *SPSS survival manual: A step by step guide to data analysis using SPSS for windows*. Australia: Australian Copyright.
- Parten, M. (1932). Social Participation among preschool children. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 27, 242-269.
- Pekşen Akça, R. (2012). Ana-babaların çocuk yetiştirmede aşırı koruyucu olmaları. *Akademik Bakış Dergisi*, 29(3).

- Pellegrini, A. D. (2002). Bullying, victimization, and sexual harassment during the transition to middle school. *Educational Psychologist*, 37(3), 151-163.
- Pellegrini, A. D. ve Smith, P. K. (1998). Physical activity play the nature and function of a neglected aspect of play. *Child Development*, 69, 577-598.
- Rubin, K. H ve Asendorph, J. (1993). Social withdrawal, inhibition, and shyness in childhood: conceptual and definitional issues. K. H. Rubin ve J. B. Asendorpf (Eds.), *Social withdrawal, inhibition, and shyness in children* içinde (s. 3-17). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Rubin, K. H, Bukowski, W. ve Parker, J. (2006). Peer interactions, relationships, and groups. *Handbook of Child Psychology: Social, Emotional, and Personality Development* (p.571–645). USA: New York.
- Rubin, K. H., Coplan, R. J., Fox, N. A. ve Calkins, S. D. (1995). Emotionality, emotion regulation, and preschoolers' social adaptation. *Development and Psychopathology*, 7(1), 49-62.
- Rydell, A., Bohlin, G. ve Thorell, L. B. (2005). Representations of attachment to parents and shyness as predictors of children's relationships with teachers and peer competence in preschool. *Attachment ve Human Development*, 7, 187–204.
- Santrock, J. W (1997). *Life span development*. London, Brown Benchmark Publishers.
- Saracho, O. N. (1996). A factor analysis of preschool childrens strategies and cognitive style. *Educational Psychology*, 19(2), 165-180.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Atlı, S. ve Şahin, B. K. (2015). Okul öncesi dönem: Anne-baba tutumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 972- 991.
- Sarı, E. (2007). *Anasının devam eden 5-6 yaş grubu çocukların, annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuğun sosyal uyum ve becerilerine etkisinin incelenmesi*, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Schultz, D. ve Schultz S. E.(2001). *Modern psikoloji tarihi*. İstanbul: Kaknüs Yayınevi.

- Seven, S. (2006). *6 yaş çocuklarının sosyal beceri düzeyleri ile bağlanma durumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi*, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Sezici, E. (2013). *Okul öncesi çocuklarda oyun terapisinin sosyal yetkinlik ve davranış yönetimine etkisi*, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü: Yüksek lisans tezi.
- Seyrek, H. ve Sun, M. (1991). *Çocuk oyunları, okul öncesi eğitimde oyun dersi*. İzmir: Mey Yayınları.
- Spinrad, T. L., Eisenberg, N., Harris, E., Hanish, L., Fabes, R. A., Kupanoff, K. ve Holmes, J. (2004). The relation of children's everyday nonsocial peer play behavior to their emotionality, regulation, and social functioning. *Developmental Psychology*, 40(1), 67.
- Şehirli, N. (2007). *Çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeği'nin geliştirilmesi ve bazı değişkenlere göre incelenmesi*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yüksek lisans tezi.
- Şendil, G. (2003). *Çocuk, ergen ve anne baba*. İstanbul: Çantay Yayınları.
- Şendil, Ç. Ö. (2010). *An investigation of social competence and behavioral problems of 5-6 year old children through peer preference*, The Graduate School Of Social Sciences, Middle East Technical University: Yüksek lisans tezi.
- Taylı, A. (2007). Kardeş sahibi olup olmama durumunun okul öncesi dönemdeki sosyal oyuna etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 103-114.
- Temel, Z. F. (2013). *Aile eğitimi ve erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tezel-Şahin, F. ve Cevher F. N. (2007). Türk toplumunda aile-çocuk ilişkilerine genel bir bakış. *ICANAS* 38. Ankara.
- Tezel-Şahin, F., ve Özyürek, A. (2005). 5-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 19-34.

- Topaloğlu, Z. Ç. ve Ogelman, H. (2014). *4-5 yaş çocuklarının sosyal yetkinlik, saldırganlık, kaygı düzeyleri ile anne-babalarının ebeveyn özyeterliği algısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi*, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yüksek lisans tezi.
- Ucur, Z. E. (2005). *Farklı aile tutumlarının okulöncesi dönem 5 yaş çocuklarının bilişsel performans düzeylerine etkisi*, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisans tezi.
- Uğur, H. (1998). *Anasınıfı eğitiminin sosyalleşmedeki rolü ve öğrencileri sosyalleştirme açısından özel ve devlet anasınıflarının karşılaştırılması*. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Ural, O., Güven, G., Sezer, T., Azkeskin, K. ve Yılmaz, E. (2015). Okul öncesi dönemdeki çocukların bağlanma biçimleri ile sosyal yetkinlik ve duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*.
- Uren, N. ve Stagnitti, K. (2009). Pretend play, social competence and involvement in children aged 5-7 years: The concurrent validity of the Child-Initiated Pretend Play Assessment. *Australian Occupational Therapy Journal*, 56(1), 33-40.
- Ünal, S. (2007). *Atılganlık becerileri eğitim programının ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin atılganlık düzeyi ve benlik saygısı üzerindeki etkisi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yüksek lisans tezi.
- Yalçın, H. (2010). *Çocuk gelişim*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Yalçın, V. (2014). *Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum süreci ile ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişki*, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yüksek lisans tezi.
- Yasankul, N. (2007). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin saldırganlık eğilimleri ile eğitim algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yüksek lisans tezi.
- Yavuzer, H. (1985). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Altın Kitaplar Matbaası.
- Yavuzer, H. (2003). *Çocuğu tanımak ve anlamak* (2. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Yavuzer, H.(2011). *Anne baba ve çocuk*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yavuzer, H. ve Demir, İ. (2016). *Yeni kuşak anne-babalar ve çocukları*. İstanbul, Remzi Kitapevi.
- Yener, P. (2014). *Okul öncesi eğitimi alan 60 ay ve üzeri çocukların sosyal beceri düzeyleri ile annelerinin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yüksek lisans tezi.
- Yörükoğlu A. (1987). *Çocuk ruh sağlığı*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.
- Yumuş, M. (2013). *Okul öncesi eğitimcilerin 36-72 ay aralığındaki çocukların davranış problemleri ile ilgili görüşlerinin incelenmesi ve başa çıkma stratejilerinin belirlenmesi*, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü: Yüksek lisans tezi.
- Taş Zalluhoğlu, B. (2015). *4-6 yaş aralığındaki okul öncesi çocukların ve annelerinin bağlanma örüntüleri ile annelerinin ebeveyn tutumları ve stresle başa çıkma yaklaşımlarının incelenmesi: çocuk psikiyatri kliniğine başvuran ve başvurmamış olan çocukların karşılaştırılması*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yüksek lisans tezi.
- Vahedi, S., Farrokhi, F. ve Farajian, F. (2012). Social competence and behavior problems in preschool children. *Iranian Journal of Psychiatry*, 7(3), 126.
- Zembat, R. (2013). *Okul öncesinde özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Anı.Yayıncılık.
- Zhang, F., You, Z., Fan, C., Gao, Z., Cohen, R., Hsueh, Y. ve Zhou, Z. (2014). Friendship quality, social preference, proximity prestige, and self-perceived social competence: Interactive influences on children's loneliness. *Journal Of School Psychology*, 52, 511–526.

EK 1: 36-71 Aylık Çocuklar İçin Oyun Davranış Ölçeği

Değerli Okul Öncesi Eğitim Öğretmenleri,

Aşağıda; çocukların serbest oyun zamanında kendi kendilerine veya yaşlılarıyla beraberken gösterdikleri bazı davranışlar yer almaktadır. Lütfen her bir ifadeyi dikkatlice okuyunuz ve söz konusu davranışı değerlendiriniz. Soruları cevaplarken çocuğun söz konusu davranışı "serbest oyun zamanında" ne kadar SIKLIKLA yaptığını düşününüz. Eğer çocuk davranışı asla yapmıyorsa 1'i, nadiren yapıyorsa 2'yi, bazen yapıyorsa 3'ü, sık sık yapıyorsa 4'ü, her zaman yapıyorsa 5'i işaretleyiniz.

Zaman ayırdığınız, katkılarınız ve içten cevaplarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Nur UYGUN

(Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve Öğretimi A.B.D, Yüksek Lisans Öğrencisi)

(Önemli Not: Bu ölçek formlarının her bir öğrenci için ayrı ayrı doldurulması gerekmektedir.)

36-71 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN OYUN DAVRANIŞ ÖLÇEĞİ		Asla	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman
1	Serbest oyun sırasında sınıfta\oyun alanında amaçsızca gezer.	1	2	3	4	5
2	Serbest oyun sırasında çocuklara katılmadan onları sessizce izler ya da dinler.	1	2	3	4	5
3	Serbest oyun sırasında ayakta durarak veya oturarak bir şeyle meşgul olmaz gözlerini boşluğa diker veya çevresine bakar.	1	2	3	4	5
4	Serbest oyun sırasında yalnızdır veya geçici olarak çevresiyle ilgiliymiş gibi görünür fakat oyun oynamaz.	1	2	3	4	5
5	Kendi oyununu oynarken zamanının büyük bir bölümünü diğer çocukları izlemekle geçirir.	1	2	3	4	5
6	Serbest oyun sırasında başkalarıyla iletişime girmeden kendi kendine oynar.	1	2	3	4	5
7	Serbest oyun sırasında tek başına yapboz yapar, resim yapar veya oyun hamuruyla oynar.	1	2	3	4	5
8	Serbest oyun sırasında bloklarla, Legolarla veya benzeri oyuncaklarla bir şeyler inşa ederek tek başına oynar.	1	2	3	4	5
9	Serbest oyun sırasında nesnelere asıl işlevi dışında 'mış gibi' kullanarak tek başına hayal gücüne dayalı(sembolik oyun) oynar. (kalem telefon olarak kullanır, tahta bloğu araba olarak kullanır, Legoları yemek olarak kullanır.)	1	2	3	4	5
10	Serbest oyun sırasında diğer çocuklarla yan yana fakat onlardan bağımsız(amaçları farklı) oynarken sadece amacını gerçekleştirmek için iletişim kurar (ulaşamadığı bir oyuncak varsa, arkadaşından yardım ister).	1	2	3	4	5
11	Serbest oyun sırasında diğer çocuklarla yan yana fakat onlardan bağımsız(amaçları farklı) oynarken oyun materyallerini ortak kullanır.	1	2	3	4	5

12	Serbest oyun sırasında diğer çocuklarla yan yana fakat onlardan bağımsız (amaçları farklı) oynarken yap-boz oynar, resim yapar veya oyun hamuruyla oynar.	1	2	3	4	5
13	Serbest oyun sırasında diğer çocuklarla yan yana fakat onlardan bağımsız (amaçları farklı) oynarken Legolarla veya benzeri oyuncaklarla bir şeyler inşa ederek oynar.	1	2	3	4	5
14	Serbest oyun sırasında diğer çocuklarla yan yana fakat onlardan bağımsız (amaçları farklı) oynarken nesnelere asıl işlevi dışında 'miş gibi' kullanarak tek başına hayal gücüne dayalı (sembolik oyun) oynar. (kalem telefon olarak kullanır, tahta bloğu araba olarak kullanır, Legoları yemek olarak kullanır.)	1	2	3	4	5
15	Diğer çocuklarla birlikte bloklar, Legolar ve benzeri oyuncaklarla oynarken duygu ve düşüncelerini paylaşır.	1	2	3	4	5
16	Diğer çocuklarla birlikte yapboz oynarken , resim yaparken veya oyun hamuru oynarken duygu ve düşüncelerini paylaşır.	1	2	3	4	5
17	Serbest oyun sırasında diğer çocuklarla ortak amaçlı olarak hayali kahraman rollerini (Süpermen, örümcek adam) canlandırarak oynar.	1	2	3	4	5
18	Serbest oyun sırasında diğer çocuklarla ortak amaçlı olarak dramatik, rol canlandırmaya (öğretmenlik, doktorculuk, şarkıcılık) dayalı oyunlar oynar).	1	2	3	4	5
19	Serbest oyun sırasında diğer çocuklarla ortak amaçlı olarak nesnelere asıl işlevi dışında 'miş gibi' kullanarak tek başına hayal gücüne dayalı(sembolik oyun) oynar. (kalem telefon olarak kullanır, tahta bloğu araba olarak kullanır, Legoları yemek olarak kullanır.)	1	2	3	4	5
20	Serbest oyun sırasında diğer çocuklarla itişip kakışarak(boğuşarak) oynar.	1	2	3	4	5
21	Serbest oyun sırasında diğer çocuklarla şakalaşarak dövüşüyormuş gibi yaparak oynar.	1	2	3	4	5

EK 2: Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği

Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği (Lütfen öğrencinizin aşağıda belirtilen davranışları ne sıklıkla yaptığını belirtiniz)		Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Çoğunlukla	Her zaman
1	Yüz ifadesi duygularını belli etmez.	1	2	3	4	5	6
2	Zorda olan bir çocuğu teselli eder ya da ona yardımcı olur.	1	2	3	4	5	6
3	Kolaylıkla hayal kırıklığına uğrayıp sinirlenir.	1	2	3	4	5	6
4	Faaliyeti kesintiye uğradığında kızar.	1	2	3	4	5	6
5	Huysuzdur, çabuk kızar öfkelenir.	1	2	3	4	5	6
6	Gündelik işlerde yardım eder (örneğin sınıf toplanırken).	1	2	3	4	5	6
7	Çekingem, ürkektir, yeni ortamlardan ve durumlardan kaçınır.	1	2	3	4	5	6
8	Üzgün, mutsuz ya da depresiftir.	1	2	3	4	5	6

9	Grup içinde içe dönük ya da grupta olmaktan huzursuz görünür.	1	2	3	4	5	6
10	En ufak bir şeyde bağırır ya da çılglık atar.	1	2	3	4	5	6
11	Grup içinde kolaylıkla çalışır.	1	2	3	4	5	6
12	Hareketsizdir, oynayan çocukları uzaktan seyreder.	1	2	3	4	5	6
13	Anlaşmazlıklara çözüm yolları arar.	1	2	3	4	5	6
14	Gruptan ayrı, kendi başına kalır.	1	2	3	4	5	6
15	Diğer çocukların görüşlerini dikkate alır.	1	2	3	4	5	6
16	Diğer çocuklara vurur, onları ısırır ya da tekmeler.	1	2	3	4	5	6
17	Grup faaliyetlerinde diğer çocuklarla birlikte çalışır, onlarla işbirliği yapar.	1	2	3	4	5	6
18	Diğer çocuklarla anlaşmazlığa düşer.	1	2	3	4	5	6
19	Yorgundur.	1	2	3	4	5	6
20	Oyuncaklara iyi bakar, oyuncakların kıymetini bilir.	1	2	3	4	5	6
21	Grup faaliyetleri sırasında konuşmaz ya da faaliyete katılmaz.	1	2	3	4	5	6
22	Kendinden küçük çocuklara karşı dikkatlidir.	1	2	3	4	5	6
23	Grup içinde fark edilmez.	1	2	3	4	5	6
24	Diğer çocukları istemedikleri şeyleri yapmaya zorlar.	1	2	3	4	5	6
25	Öğretmene kızdığı zaman ona vurur ya da çevresindeki eşyalara zarar verir.	1	2	3	4	5	6
26	Endişeye kapılır.	1	2	3	4	5	6
27	Akla yatan açıklamalar yapıldığında uzlaşmaya varır.	1	2	3	4	5	6
28	Öğretmenlerinin önerilerine karşı çıkar.	1	2	3	4	5	6
29	Cezalandırıldığında (örneğin herhangi bir şeyden yoksun bırakıldığında) başkaldırır, karşı koyar.	1	2	3	4	5	6
30	Kendi başarılarından memnuniyet duyar.	1	2	3	4	5	6

EK 3: Ebeveyn Tutum Ölçeği

Değerli Veli,

Aşağıda bulunan sorular "Ebeveyn tutumuna" yönelik bilimsel bir çalışmada kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Ölçek iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısmı kişisel bilgiler, ikinci kısım ise çocuk yetiştirme tutumlarına ait ifadeleri içermektedir. Cümleleri okuduktan sonra o ifadenin size ne kadar uyduğunu aşağıdaki 5 seçenekten birinin altındaki kutucuklara işaret koyarak belirtiniz. Örneğin, okuduğunuz ifade size tamamıyla uyuyorsa "her zaman böyledir" seçeneklerini, size çoğunlukla uyuyorsa "çoğu zaman böyledir". seçeneklerini, bazen uyuyorsa "bazen böyledir" seçeneklerini, size çok az uyuyorsa "nadiren böyledir" seçeneklerini ya da size hiç uymuyorsa" hiçbir zaman böyle değildir" seçeneklerini işaretleyebilirsiniz.

Zaman ayırdığınız, katkılarınız ve içten cevaplarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Nur UYGUN

(Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve Öğretimi A.B.D, Yüksek Lisans Öğrencisi)

Çocuğun doğum tarihi(gün/ay/yıl olarak):	Çocuğun kendisi dahil kardeş sayısı:
Çocuğunuzun cinsiyeti: () Kız () Erkek	
Annenin Öğrenim Durumu: () Okuma-Yazma Bilmiyorum () İlkokul Mezunu () Ortaokul Mezunu () Lise Mezunu () Ön lisans veya Lisans Mezunu	Babanın Öğrenim Durumu: () Okuma-Yazma Bilmiyorum () İlkokul Mezunu () Ortaokul Mezunu () Lise Mezunu () Ön lisans veya Lisans Mezunu

EBEVEYN TUTUM ÖLÇEĞİ		Hiçbir zaman	Ara sıra	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
1	Ben bir başkasıyla konuşurken çocuğumun araya girmesine izin veririm.	1	2	3	4	5
2	Çocuğumun kendine özgü bir bakış açısı olduğunu kabul ederim	1	2	3	4	5
3	Çocuğumla aynı fikirde olmadığımız zaman, benim fikirlerimi kabul etmesi için onu zorlarım.	1	2	3	4	5
4	Çocuğumu, hayatın ufak tefek güçlüklerinden korurum.	1	2	3	4	5
5	Çocuğuma bağımsız olmayı öğrenmesi konusunda yardımcı olurum.	1	2	3	4	5
6	Çocuğuma, kurallara neden uyması gerektiğini açıklarım.	1	2	3	4	5
7	Çocuğuma yaptığı şeyin önemli olduğunu hissettiririm.	1	2	3	4	5
8	Çocuğumu, kendisi için yorucu olabilecek işlerden korurum.	1	2	3	4	5
9	Çocuğum söz dinlemediğinde ona vururum.	1	2	3	4	5
10	Çocuğumun iyi ve kötü davranışı karşısında neler hissettiğimi ona açıklarım.	1	2	3	4	5
11	Çocuğumu yola getirmek için onu azarlarım.	1	2	3	4	5
12	Çocuğuma karşı koruyucu davranırım	1	2	3	4	5
13	Çocuğum iyi davrandığında onu överim.	1	2	3	4	5

14	Çocuğumun kişisel görüşlerine saygı gösteririm	1	2	3	4	5
15	Çocuğumu bir şeyleri kendi başına yapması konusunda cesaretlendiririm.	1	2	3	4	5
16	Arkadaşları çocuğuma sataştığı zaman onu korurum	1	2	3	4	5
17	Çocuğumun başkaları konuşurken araya girmesine izin veririm	1	2	3	4	5
18	Çocuğumun cinsel konularda sorduğu soruları anlayacağı bir dilde doğru olarak cevaplarım.	1	2	3	4	5
19	Çocuğum yanlış bir şekilde davrandığında ona bağırırım.	1	2	3	4	5
20	Ebeveynlik konusunda bir yanlış yaptığımda çocuğumdan özür dilerim	1	2	3	4	5
21	Çocuğumu, kendisi için zor olabilecek işlerden korurum.	1	2	3	4	5
22	Çocuğumun hastalanmasından endişe ederim.	1	2	3	4	5
23	Çocuğumun duygularını serbestçe ifade etmesine izin veririm.	1	2	3	4	5
24	Çocuğumun istediği saatte uyumasına izin veririm.	1	2	3	4	5
25	Çocuğum yanlış davrandığında, bunun neden yanlış olduğunu ona açıklarım.	1	2	3	4	5
26	Çocuğuma kızdığımında çocuğumu cezalandırırım.	1	2	3	4	5
27	Fiziksel cezayı, çocuğumu disipline sokmanın bir yolu olarak kullanırım.	1	2	3	4	5
28	Çocuğumun hayal kırıklığına uğramaması için elimden geleni yaparım.	1	2	3	4	5
29	Çocuğumun büyüdükçe yeni şeyler denemeyi göze alması gerektiğine inanırım	1	2	3	4	5
30	Çocuğumun her şeyi yapmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
31	Çocuğumun yanlış davranışını görmezden gelirim	1	2	3	4	5
32	Çocuğumu başka çocuklarla kıyaslarım	1	2	3	4	5
33	Çocuğumun şımarıklıklarına göz yumarım	1	2	3	4	5
34	Çocuğumu şımartırım.	1	2	3	4	5
35	Çocuğuma karşı çabuk öfkelenirim.	1	2	3	4	5
36	Çocuğum bana bir şey anlatırken sözünü kesmeden dinlerim	1	2	3	4	5
37	Çocuğuma bir şey alırken onun da fikrini alırım.	1	2	3	4	5
38	Çocuğumla her konuyu konuşabilirim	1	2	3	4	5
39	Çocuğuma karşı sabırsızım.	1	2	3	4	5
40	En ufak bir hatasında, çocuğumu cezalandırırım.	1	2	3	4	5
41	Çocuğum için hemen hemen bütün eğlencelerimden fedakarlık ederim.	1	2	3	4	5
42	Çocuğumun kendi başına becerebileceği şeyleri denemesi için ona fırsat tanırım.	1	2	3	4	5
43	Çocuğuma bana sormaksızın şahsi eşyalarımından herhangi birini alıp kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
44	Evimizde hangi televizyon programının izleneceği, çocuğumun isteğine göre belirlenir.	1	2	3	4	5
45	Çocuğumu yapabileceğinden fazlasını yapması için zorlarım.	1	2	3	4	5
46	Çocuğumu, onun cesaretini kırabilecek zor işlerden uzak tutarım.	1	2	3	4	5

EK 4: Araştırma İzni

T.C.
VAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 77157353-821.99-E.8108275
Konu : Veri Toplama Talebi

24/04/2018

İL MAKAMINA

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Programları ve öğretim dahı tezli yüksek lisans öğrencisi Nur UYGUN'un "Okul öncesi çocukların oyun davranışları ile ebeveyn tutumları ve sosyal yetkinlik davranışları arasındaki ilişkilerin incelenmesi" konulu yüksek lisans tez çalışması kapsamında tüm ilçelerde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapmakta olan öğretmenlere ve bu okullarda okumakta olan öğrencilerin velilerine ölçek/anket uygulama çalışması yapılması hususundaki yazıları incelenmiştir.

Söz konusu anket uygulama çalışması Müdürlüğümüzce oluşturulan "Anket uygulama ve Araştırma İzin Talepleri Komisyonu" tarafından incelenmiş olup 10/04/2018 tarih ve 63 nolu karar ile belirtilen açıklamalar doğrultusunda uygulanması; Ayrıca denetimleri ilgili okul ilçe milli eğitim müdürlükleri tarafından gerçekleştirilmek üzere derslerin aksatılmaması kaydıyla ve gönüllülük esasına göre yapılması müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Adem ÇİFTÇİ
İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

Uygun görüşle arz ederim.

Hasan TEVKE
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
24/04/2018

Sinan ASLAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

.../.../2018 P.ARAS VHKİ

Adres: Abdurrahman Gazi Mah.İskele cad.Çalı durağı 65040 VAN
Elektronik Ağ: <http://van.meb.gov.tr>
e-posta: ahperiaras@hotmail.com

Bilgi için: P.ARAS
Tel: 0 (432) 222 41 62
Faks: 0 (432) 222 41 61

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden f800-1f35-3506-b07e-82e2 kodu ile teyit edilebilir.

EK 5: Ölçek Çalışma İzni

Eğit Bil Ynsd
12658

T.C.
VAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

26.04.2018

Sayı : 77157353-821.99-E.8394439
Konu : Veri Toplama Talebi

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Programları ve öğretim dalı tezli yüksek lisans öğrencisi Nur UYGUN'a ait Müdürlüğümüzün 24/04/2018 tarih ve 8108275 sayılı onay yazısı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi arz ederim.

Hasan TEVKE
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek : Onay yazısı
Komisyon Kararı

Güvenli Elektronik İmza:

Aslı ile Aynıdır

Çemal ÖZEL

27/04/2018

Adres: Abdurrahman Gazi Mah.İskele cad.Çalı duracı 65040 VAN
Elektronik Ağ: <http://van.meb.gov.tr>
e-posta: ahperiaras@hotmail.com

Bilgi için: P.PARAS
Tel: 0 (432) 222 41 62
Faks: 0 (432) 222 41 61

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 1fc7-e850-3220-b686-daa2 koda ile teyit edilebilir.

EK 6: Araştırma ve Değerlendirme Komisyon Kararı

SAYI: 2017/63

TARİH: 10/04/2018

Araştırma ve Değerlendirme Komisyon Kararı

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Nur UYGUN
Ünvanı	Yüksek Lisans Öğrencisi
Kurumu/Üniversitesi	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Araştırma Yapılacak İl İlçe	Tüm ilçeler
Araştırma Yapılacak Eğitim Alanı	okul öncesi okullarındaki öğretmenlere ve velilere
Araştırmanın Konusu	Okul öncesi çocukların oyun davranışları ile ebeveyn tutumları ve sosyal yetkinlik davranışları arasındaki ilişkilerin incelenmesi
Araştırma/Proje/Ödev/Tez Önerisi	Anket çalışması
Yazı ekleri:Dilekçe, anket formu	
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
Yukarıda ayrıntıları yazılı bulunan Anket/Araştırma belgeleri incelenmiştir.Yapılan inceleme sonucunda Komisyonumuz;	
<p>a) Araştırma öneri ve veri toplama için kullanılacak görüşme tekniklerinde ,Anayasa ve Milli Temel Kanunu ile Millî ve manevî değerlere aykırı, kişilik haklarını ihlal edici ,cinsiyet,din ve ırk ayırımı körükleyici,belli politik yaklaşımları destekleyici,insan hakları Evrensel Beyannemesi'ne suç kabul edilen hususları içeren, kişilik ve aile mahremiyetini ifşa edici sorular,ifadefer kullanılmaması,</p> <p>b) Yapılacak görüşmelerde içerik ve kapsam yönünden Türk Millî Eğitiminin Genel amaçlarına uygun olması,katılımcıların kişilik haklarına uymada sakınca veya konu dışı çağrışım oluşturacak ifade ve anlatımlara yer verilmemesi</p> <p>c) Sözkonusu veri toplama talebinin uygulanmasında gönüllülüğün esas alınması,</p> <p>d) Elde edilen verilerin başvuru amacı dışında herhangi bir yerde basılı yada görsel medyada kullanılmaması,</p> <p>e) Okullarda Yapılacak çalışmalar için ilgili okul müdürlüğünün en az 3 gün önceden bilgilendirilmesi,</p> <p>f) Veri toplama sürecinin ilgili eğitim kurumunu kurumunda eğitim ve öğretimi aksatmayacak ve 2017/2018 eğitim öğretim yılının son iş günü sonlandırılacak şekilde planlanması gibi hususların yerine getirilmesi kaydıyla çalışmanın yapılmasını uygun görmüştür.</p>	
Komisyon Kararı	Oy Birliği ile alınmıştır.
<p style="text-align: center;">KOMİSYON</p> <p>Komisyon Başkanı Adem ÇİFTÇİ İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı</p> <p>Üye Eyüp TEKİN Öğretmen</p> <p>Üye Faruk ÜNLÜ Öğretmen</p> <p>Üye Hakan KARADAŞ Öğretmen</p> <p>Üye Mehmet DEMİR Öğretmen</p>	

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Nur UYGUN
Doğum Yeri ve Tarihi : Bitlis– 10.11.1993

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Yüzüncü Yıl Üniversitesi – Okul Öncesi Öğretmenliği

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri :

Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan veya bildiri kitabında (Proceedings) basılan bildiriler

Kozikoğlu, İ. ve Uygun, N. (2018). Öğretmenlerin benimsedikleri eğitim felsefeleri ile eğitim programı tasarım yaklaşımları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Stemes 2018*, Bitlis.

Ulusal hakemli dergilerde yayınlanan makaleler (Proceedings)

Kozikoğlu, İ. ve Uygun, N. (2018). Öğretmenlerin Benimsedikleri Eğitim Felsefeleri ile Eğitim Programı Tasarım Yaklaşımları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47(2), 411-438.

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar :Okul Öncesi Öğretmeni Hacıali Rebeka Sinan Çetin İ.O.
Van (2015-2018)
Okul Öncesi Öğretmeni Hürriyet Bilfen Anaokulu
Van (2018- devam ediyor)

İletişim

E-Posta Adresi : nuruygun.13@gmail.com

YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimler Enstitüsü

LİSANSÜSTÜ TEZ ORJİNALLİK RAPORU

YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimler Enstitüsü

03/01/2019

Tez Başlığı / Konusu

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışları, Sosyal Yetkinlik Davranışları ve Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişki

Yukarıda başlığı/konusu belirlenen tez çalışmamın Kapak sayfası, Giriş, Ana bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan toplam ..154.. sayfalık kısmına ilişkin, 02/01/2019 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından ~~kuruluş~~.....intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % ..16..... (..on altı.....) dir.

Uygulanan Filtreler Aşağıda Verilmiştir:

- Kabul ve onay sayfası hariç,
- Teşekkür hariç,
- İçindekiler hariç,
- Simge ve kısaltmalar hariç,
- Gereç ve yöntemler hariç,
- Kaynakça hariç,
- Alıntılar hariç,
- Tezden çıkan yayınlar hariç,
- 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 7 words)

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Tez Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılmasına İlişkin Yönergeyi İnceledim ve bu yönergede belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal İçemediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

03/01/2019

M. S. Uzun

Adı, Soyadı, İmza

Adı Soyadı : M. S. Uzun

Öğrenci No : 16941006

Anabilim Dalı : Eğitim Bilimleri

Programı : Eğitim Programları ve Öğretim

Statüsü : Y. Lisans Doktora

DANIŞMAN

Dr. Ş. B. İsmailoğlu

02/01/2019

ENSTİTÜ ONAYI
UYGUNDUR

02/01/2019

Seryel CAN
Enstitü Sekreteri